

KGP-4101-06-00/2011
Nr ewid. 43/2012/P11/048/KGP

Informacja o wynikach kontroli

**REALIZACJA ZOBOWIĄZAŃ OFFSETOWYCH
ZWIĄZANYCH Z DOSTAWĄ DLA SIŁ ZBROJNYCH RP
KOŁOWYCH TRANSPORTERÓW OPANCERZONYCH**

MISJA

Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej

WIZJA

Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa

Dyrektor Departamentu Gospodarki,
Skarbu Państwa i Prywatyzacji
Andrzej Otrębski

Akceptuję:
Marian Cichosz

Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli

Zatwierdzam:
Jacek Jezierski

Prezes Najwyższej Izby Kontroli

dnia 21. 08. 2012

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
T/F +48 22 444 50 00

www.nik.gov.pl

1. WPROWADZENIE.....	10
2. PODSUMOWANIE WYNIKÓW KONTROLI.....	12
2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności	12
2.2. Synteza wyników kontroli.....	13
2.3. Uwagi końcowe i wnioski	16
3. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI.....	19
3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych.....	19
3.1.1. Ogólna charakterystyka transakcji offsetowej.....	19
3.1.2. Offset w Polsce	21
3.1.3. Offset w Unii Europejskiej	22
3.1.4. Podstawy prawne stosowania offsetu w Polsce.....	24
3.1.5. Umowy offsetowe związane z programem KTO	25
3.1.5.1. Umowa offsetowa z PATRIĄ	25
3.1.5.2. Umowa offsetowa z OTO MELARĄ	26
3.1.5.3. Umowa offsetowa z HONEYWELL	27
3.2. Istotne ustalenia kontroli	28
3.2.1. Działania Ministra Gospodarki na etapie negocjowania umów offsetowych związanych z programem KTO.....	28
3.2.1.1. Negocjowanie umów z PATRIĄ i OTO MELARĄ.....	28
3.2.1.2. Zagadnienie offsetu i polonizacji w związku z umową zakupu KTO	31
3.2.1.3. Negocjowanie umowy z HONEYWELL.....	33
3.2.2. Działania Ministra Gospodarki na etapie modyfikacji umów offsetowych związanych z programem KTO.....	35
3.2.2.1. Modyfikacja umowy offsetowej z PATRIĄ	35
3.2.2.2. Modyfikacja umowy offsetowej z OTO MELARĄ.....	36
3.2.3. Realizacja zobowiązań offsetowych w ramach umów offsetowych związanych z programem KTO i ich efekty	38
3.2.3.1. Wykonanie umowy offsetowej z PATRIĄ	38
3.2.3.2. Wykonanie umowy offsetowej z OTO MELARĄ	41
3.2.4. Przebieg realizacji zobowiązań offsetowych u wybranych offsetobiorców i ich dotychczasowe efekty	42
3.2.4.1. Wojskowe Zakłady Mechaniczne SA (WZM).....	43
3.2.4.2. Bumar Amunicja SA (ZM „Mesko” SA).....	46
3.2.4.3. Bumar Żołnierz SA (PCO SA)	47
3.2.4.4. Wojskowe Zakłady Elektroniczne SA (WZE).....	49
3.2.5. Monitorowanie i kontrolowanie stanu realizacji zobowiązań offsetowych wynikających z programu KTO	50

3.2.6. Realizacja wniosków pokontrolnych z poprzedniej kontroli offsetowej.....	51
4. INFORMACJE DODATKOWE O PRZEPROWADZONEJ KONTROLI	54
4.1. Organizacja kontroli.....	54
4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli	55
4.2.1. Ministerstwo Gospodarki	55
4.2.2. Offsetobiorcy	57
5. ZAŁĄCZNIKI.....	59
5.1. Wykaz skontrolowanych podmiotów oraz jednostek organizacyjnych NIK, które przeprowadziły w nich kontrole.....	59
5.2. Lista osób odpowiedzialnych za kontrolowaną działalność	60
5.3. Jednostki organizacyjne Ministerstwa Gospodarki prowadzące działalność w kontrolowanym zakresie	62
5.4. Członkowie Kierownictwa Ministerstwa Gospodarki nadzorujący kontrolowaną działalność	63
5.5. Wykaz aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności.....	64
5.6. Wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli	66
5.7. Szczegółowe tabele i zestawienia liczbowe.....	67
5.7.1. Ewolucja ilości i wartości głównych zobowiązań offsetowych w ramach umowy z PATRIĄ	67
5.7.2. Ewolucja ilości i wartości głównych zobowiązań offsetowych w ramach umowy z OTO MELARĄ	67
5.7.3. Struktura zobowiązań offsetowych zaliczonych na poczet umowy z PATRIĄ	68
5.7.4. Struktura zobowiązań offsetowych zaliczonych na poczet umowy z OTO MELARĄ	68
5.7.5. Bezpośrednie zobowiązania offsetowe zaliczone na poczet umowy z PATRIĄ	69
5.7.6. Pośrednie zobowiązania offsetowe zaliczone na poczet umowy z PATRIĄ	70
5.7.7. Bezpośrednie zobowiązania offsetowe zaliczone na poczet umowy z OTO MELARĄ	72
5.7.8. Pośrednie zobowiązania offsetowe zaliczone na poczet umowy z OTO MELARĄ	74
5.7.9. Bezpośrednie zobowiązania offsetowe wycofane z umowy z PATRIĄ.....	78
5.7.10. Bezpośrednie zobowiązania offsetowe wycofane z umowy z OTO MELARĄ	79
5.7.11. Bezpośrednie zobowiązania offsetowe nierealizowane w ramach umowy z PATRIĄ	82
5.7.12. Podstawowe dane techniczne KTO „ROSOMAK”	84
5.7.13. Podstawowe parametry systemu wieżowego HITFIST 30 mm.....	85

Wykaz stosowanych skrótów i pojęć

Umowa offsetowa – Umowa zawarta między Skarbem Państwa, reprezentowanym przez ministra właściwego do spraw gospodarki, a zagranicznym dostawcą (PATRIA, OTO MELARA, HONEYWELL), określająca w szczególności: wartość, przedmiot, harmonogram oraz warunki wykonywania poszczególnych zobowiązań offsetowych (ZO) wchodzących w jej skład.

Umowa zakupu – Umowa zawarta przez Skarb Państwa, reprezentowany przez Ministra Obrony Narodowej (zamawiającego) z WZM, której przedmiotem jest dostarczenie Siłom Zbrojnym RP, w latach 2004-2013, 690 szt. KTO „Rosomak”.

Produkcja pojazdu przez polskiego przedsiębiorcę (WZM) uruchomiona została m.in. przy wykorzystaniu technologii zagranicznych dostawców przekazanej mu bezpośrednio przez offsetodawców (PATRIA i OTO MELARA) lub pośrednio (HONEYWELL i WZE), w formie bezpośrednich ZO ulokowanych u krajowych producentów, w trybie i na zasadach określonych w *ustawie offsetowej*. Zawarcie umów offsetowych ze wskazanymi dostawcami zagranicznymi było z kolei konsekwencją umów dostawy podpisanych z nimi przez WZM i WZE.

Umowa dostawy (uzbrojenia lub sprzętu wojskowego) – Umowa zawierana przez polskiego przedsiębiorcę z zagranicznym dostawcą, dotycząca sprzedaży, dostawy, licencji, know-how, a także innego przeniesienia prawa lub świadczenia usług związanych z dostarczeniem uzbrojenia lub sprzętu wojskowego na potrzeby Sił Zbrojnych RP wyprodukowanego lub wytworzonego poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (umowy WZM z PATRIĄ i OTO MELARĄ oraz umowa WZE z HONEYWELL).

Umowie dostawy – gdy jej wartość w ciągu trzech lat, w stosunku do jednego dostawcy zagranicznego, przekracza 5 mln euro – towarzyszy umowa offsetowa.

Ustawa offsetowa – *Ustawa z dnia 10 września 1999 r. o niektórych umowach kompensacyjnych zawieranych w związku z umowami dostaw na potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa (Dz. U. Nr 80, poz. 903 ze zm.)*.

Podstawowy akt prawny regulujący zasady i sposób stosowania w Polsce instrumentu offsetu.

Umowy offsetowe z PATRIĄ i OTO MELARĄ były zawierane i są rozliczane na podstawie *ustawy offsetowej* w brzmieniu po zmianach opublikowanych w Dz. U. z 2002 r. Nr 81, poz. 733 – obowiązujących od dnia 6 lipca 2002 r., tj. innej wersji tej ustawy niż umowa offsetowa z HONEYWELL (wersja po zmianach opublikowanych w Dz. U. z 2006 r. Nr 251, poz. 1845 – obowiązujących od dnia 13 stycznia 2007 r.).

Zagraniczny dostawca – Strona umowy offsetowej (PATRIA, OTO MELARA i HONEYWELL), będąca jednocześnie offsetodawcą i właścicielem technologii, przy wykorzystaniu której polski przedsiębiorca (WZM) dostarcza zamawiającemu (MON) uzbrojenie lub sprzęt wojskowy na potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa (KTO), realizując umowę zakupu.

Zamawiający – Ministerstwo Obrony Narodowej (MON) lub jednostki podległe bądź nadzorowane przez to Ministerstwo, zamawiające – stosownie do podpisanych umów zakupu – uzbrojenie, sprzęt wojskowy albo usługi (m.in. związane z programem KTO) na potrzeby Sił Zbrojnych RP).

Offsetodawca – Zagraniczny dostawca (PATRIA, OTO MELARA, HONEYWELL) lub firma działająca w jego imieniu, bezpośrednio współpracująca z offsetobiorcą – beneficjentem poszczególnych zobowiązań offsetowych – bezpośrednich lub pośrednich.

Offsetobiorca – Polski przedsiębiorca, u którego, na podstawie postanowień umowy offsetowej, ulokowana została realizacja zobowiązania offsetowego – bezpośredniego lub pośredniego.

MON – Ministerstwo Obrony Narodowej.

MG – Ministerstwo Gospodarki.

Minister Gospodarki – Minister właściwy do spraw gospodarki.

W analizowanym w trakcie kontroli okresie (lata 2003–2011) działem gospodarka kierowali kolejno: Minister Gospodarki; Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej; Minister Gospodarki i Pracy oraz ponownie Minister Gospodarki.

DOF – Departament Programów Offsetowych.

Jednostka organizacyjna MG zajmująca się problematyką offsetu.

KUO (Komitet) – Komitet do Spraw Umów Offsetowych.

Organ opiniodawczy, wspomagający Ministra Gospodarki w podejmowaniu decyzji dotyczących: zawierania, modyfikowania, monitorowania oraz rozliczania realizacji umów offsetowych i wchodzących w ich skład zobowiązań offsetowych.

Regulamin organizacyjny Komitetu określa rozporządzenie Rady Ministrów.

KTO – Kołowy Transporter Opancerzony „Rosomak” produkowany przez WZM na potrzeby Sił Zbrojnych RP, w związku z umową zakupu zawartą z MON, przy wykorzystaniu technologii przekazanych krajowemu przedsiębiorcy przez zagranicznych dostawców (offsetodawców): PATRIĘ; OTO MELARĘ i HONEYWELL, będących stronami umów offsetowych podpisanych z nimi przez Ministra Gospodarki.

HONEYWELL – Niemiecka firma Honeywell Regelsysteme GmbH.

Offsetodawca, zagraniczny dostawca oraz strona umowy offsetowej.

Właściciel technologii produkcji systemu nawigacji inercyjnej TALIN do KTO przekazanej WZE w ramach bezpośrednich zobowiązań offsetowych (ZO Nr HW 1A – 1D).

OTO MELARA – Włoska firma OTO MELARA S.p.A.

Offsetodawca, zagraniczny dostawca oraz strona umowy offsetowej.

Właściciel technologii produkcji systemu wieżowego HITFIST® 30 mm do KTO przekazanej WZM w ramach bezpośrednich zobowiązań offsetowych (ZO Nr 41.1).

PATRIA – Fińska firma PATRIA Vehicles Oy (później PATRIA Land & Armament Oy, obecnie Patria Land Services Oy).

Offsetodawca, zagraniczny dostawca oraz strona umowy offsetowej.

Właściciel technologii produkcji KTO w układzie jezdnym 6x6 i 8x8 przekazanej WZM w ramach bezpośrednich zobowiązań offsetowych (ZO Nr 1A.1).

PATRIA AMV – Armoured Modular Vehicle – fiński wielozadaniowy kołowy wóz bojowy opracowany przez przedsiębiorstwo PATRIA. Modułowa konstrukcja pojazdu pozwala na montaż różnorodnego uzbrojenia (w ramach tzw. wersji bojowej) i wyposażenia na wspólnym podwoziu (w ramach tzw. wersji bazowej), dzięki czemu pojazd może być produkowany w wielu odmianach, m.in. jako transporter opancerzony, bojowy wóz piechoty, wóz łączności, wóz ewakuacji medycznej, wóz zabezpieczenia technicznego lub platforma samodzielniego moździerza.

Pojazd w różnych odmianach zamówiony został m.in. przez Siły Zbrojne Chorwacji, Finlandii, Polski (jako KTO „Rosomak”), RPA, Słowenii i Zjednoczonych Emiratów Arabskich.

WZM – Wojskowe Zakłady Mechaniczne SA w Siemianowicach Śląskich. Producent KTO.

Offsetobiorca bezpośrednich zobowiązań offsetowych dotyczących przekazania przez PATRIĘ (właściciela) technologii produkcji tego pojazdu w układzie jezdnym 6x6 i 8x8 – ZO Nr 1A.1 oraz przez OTO MELARĘ (właściciela) technologii produkcji systemu wieżowego HITFIST® 30 mm to tego transportera – ZO Nr 41.1.

WZE – Wojskowe Zakłady Elektroniczne SA w Zielonce. Producent systemu nawigacji inercyjnej TALIN 3000, w który wyposażony jest KTO.

Offsetobiorca bezpośrednich zobowiązań offsetowych dotyczących przekazania przez HONEYWELL (właściciela) technologii produkcji tego systemu – ZO Nr HW 1A – 1D.

ZM „Mesko” SA (Bumar Amunicja SA) – Zakłady Metalowe „Mesko” SA w Skarżysku Kamiennej. Offsetobiorca bezpośrednich zobowiązań offsetowych w ramach umowy offsetowej z OTO MELARĄ – ZO Nr 40.1 – 40.4.

PCO SA (Bumar Żołnierz SA) – Przemysłowe Centrum Optyki SA w Warszawie.

Offsetobiorca bezpośrednich zobowiązań offsetowych w ramach umowy offsetowej z OTO MELARĄ – ZO Nr 48A.1 i 49B.1.

Umowa offsetowa z PATRIĄ (umowa z PATRIĄ) – Umowa offsetowa zawarta w dniu 1 lipca 2003 r. przez Ministra Gospodarki z zagranicznym dostawcą (firmą PATRIA) w związku z realizowaną przez niego umową dostawy z WZM, dotyczącą pojazdu bazowego (KTO).

Technologia ulokowana przez offsetodawcę u offsetobiorcy, w ramach bezpośrednich zobowiązań offsetowych, umożliwiła polskiemu przedsiębiorcy uruchomienie produkcji tego pojazdu (w wersji bazowej oraz bojowej) i realizację umowy zakupu podpisanej z zamawiającym (MON).

Umowa offsetowa z OTO MELARĄ (umowa z OTO MELARĄ) – Umowa offsetowa zawarta w dniu 1 lipca 2003 r. przez Ministra Gospodarki z zagranicznym dostawcą (firmą OTO MELARA) w związku z realizowaną przez niego umową dostawy z WZM, dotyczącą systemu wieżowego HITFIST® 30 mm. Technologia ulokowana przez offsetodawcę u offsetobiorcy, w ramach bezpośrednich zobowiązań offsetowych, umożliwiła polskiemu przedsiębiorcy na uzbrojenie bojowej wersji KTO w ten system i realizację umowy zakupu podpisanej z zamawiającym (MON).

Umowa offsetowa z HONEYWELL (umowa z HONEYWELL) – Umowa offsetowa zawarta w dniu 11 lutego 2011 r. przez Ministra Gospodarki z zagranicznym dostawcą (firmą HONEYWELL) w związku z realizowaną przez niego umową dostawy z WZE, dotyczącą systemu nawigacji inercyjnej TALIN 3000. Technologia ulokowana przez offsetodawcę u offsetobiorcy, w ramach bezpośrednich zobowiązań offsetowych, umożliwiła polskiemu przedsiębiorcy (WZE) dostarczenie tego systemu nawigacji do WZM. W system ten z kolei WZM wyposażało produkowanego przez siebie KTO i dostarczało tak skonfigurowany pojazd na potrzeby Sił Zbrojnych RP, realizując w ten sposób umowę zakupu podpisaną z zamawiającym (MON).

Umowa biznesowa (umowa wykonawcza do umowy offsetowej) – Umowa (kontrakt handlowy) zawierany między uzgodnionymi przez Ministra Gospodarki i zagranicznego dostawcę partnerami (offsetodawcą i offsetobiorcą), w celu realizacji wszystkich elementów danej umowy offsetowej (np. umowy z PATRIĄ) w odniesieniu do poszczególnych zobowiązań offsetowych – bezpośrednich lub pośrednich – wchodzących w jej skład.

Wartość umowy offsetowej – łączna wartość offsetowa wszystkich zobowiązań (ZO) – bezpośrednich lub pośrednich, z zastosowaniem mnożników offsetowych, określona w danej umowie offsetowej, realizację której gwarantuje zagraniczny dostawca.

Wartość umowy offsetowej z PATRIĄ (po uwzględnieniu zmian wynikających z Aneksu Nr 1 zawartego w dniu 14 grudnia 2009 r.) wynosi 521 mln euro, z OTO MELARĄ (po uwzględnieniu Aneksu Nr 1 zawartego w dniu 8 grudnia 2006 r. i Aneksu Nr 2 z dnia 23 grudnia 2008 r.) – 343 mln euro, a z HONEYWELL – 49,5 mln euro.

Zobowiązanie offsetowe (zobowiązanie lub ZO) – Zobowiązanie zagranicznego dostawcy (np. PATRII) lub działającego w jego imieniu offsetodawcy do zrealizowania konkretnego przedsięwzięcia na rzecz offsetobiorcy lub wspólnie z nim (np. WZM).

Przedmiotem ZO może być: zakup od Skarbu Państwa udziałów lub akcji; wniesienie wkładów do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością lub spółki akcyjnej; przekazanie technologii lub zawarcie i zrealizowanie umowy sprzedaży, dostawy, licencji, know-how lub innej umowy o przeniesienie prawa lub świadczenie usług.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. łączna wartość offsetowa wszystkich zobowiązań (ZO) – bezpośrednich i pośrednich – zawartych w umowach z PATRIĄ i OTO MELARĄ wynosiła 611 mln euro oraz 366 mln euro i przewyższała wartość tych umów offsetowych (odpowiednio 521 mln euro i 343 mln euro).

W przypadku umowy z HONEYWELL jest wartość jest równa wartości offsetowej wszystkich zawartych w niej bezpośrednich ZO, która wynosi 49,5 mln euro.

ZO bezpośrednio – ZO wiążące się z przedmiotem umowy dostawy uzbrojenia lub sprzętu wojskowego (KTO), a także inne zobowiązanie realizowane przez offsetodawcę na rzecz polskiego przedsiębiorcy sektora obronnego.

W umowach z PATRIĄ i OTO MELARĄ udział bezpośrednich ZO, po realizacji całości umowy, powinien wynosić co najmniej 50% wartości umowy offsetowej (tj. odpowiednio 260,5 mln euro oraz 171,5 mln euro). W przypadku umowy z HONEYWELL występują wyłącznie bezpośrednio ZO.

ZO pośrednie – Pozostałe zobowiązania offsetowe.

ZO główne – Przedsięwzięcie składające się z szeregu częściowych ZO. Np., w ramach umowy z PATRIĄ, po uwzględnieniu zmian wprowadzonych Anekssem Nr 1 z dnia 14 grudnia 2009 r., pośrednie ZO Nr 19A (zobowiązanie główne) obejmuje aktualnie 13 zobowiązań częściowych wchodzących w jego skład, oznaczonych odpowiednio od ZO Nr 19A.1 do ZO Nr 19A.13.

Mnożnik offsetowy – Liczbowy współczynnik (z przedziału 0,5-5,0) stosowany dla określania wartości poszczególnych ZO (bezpośrednich lub pośrednich) realizowanych przez zagranicznego dostawcę (offsetodawcę) na poczet wartości umowy offsetowej.

Sposób określania wysokości mnożnika (w zależności od kategorii i przedmiotu ZO) oraz zasady stosowane przez Ministra Gospodarki przy dokonywaniu zaliczeń zobowiązań na poczet wartości umowy offsetowej, zawiera rozporządzenie Rady Ministrów.

Im bardziej preferowany dla gospodarki przedmiot ZO, tym wyższy mnożnik.

Rozporządzenie mnożnikowe – *Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie szczegółowych zasad zaliczania zobowiązań offsetowych zagranicznego dostawcy uzbrojenia lub sprzętu wojskowego na poczet wartości umowy offsetowej.*

W odniesieniu do umów offsetowych z PATRIĄ i OTO MELARĄ zastosowanie ma inne rozporządzenie mnożnikowe (Dz. U. z 2002 r. Nr 100, poz. 907) niż w przypadku umowy z HONEYWELL (Dz. U. z 2007 r. Nr 91, poz. 612).

TALIN – Tactical Advanced Land Inertial Navigation. System nawigacji inercyjnej montowany w KTO, dostarczany do WZM przez WZE w oparciu o technologię HONEYWELL.

TFUE – Traktat o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej.

Traktat z Lizbony zmieniający Traktat o Unii Europejskiej i Traktat Ustanawiający Wspólnotę Europejską, podpisany dnia 13 grudnia 2007 r., wszedł z życie dnia 1 grudnia 2009 r. (Dz. U. EC 306 z 2007 r.).

UE – Unia Europejska.

Zdjęcie nr 1

KTO „Rosomak” 8x8

Źródło: www.wzms.pl

Najwyższa Izba Kontroli, z własnej inicjatywy, przeprowadziła kontrolę realizacji zobowiązań offsetowych związanych z dostawą dla Sił Zbrojnych RP kołowych transporterów opancerzonych (KTO). Została ona ujęta w planie pracy NIK pod nr P/11/048.

Wcześniej, na przełomie 2003 i 2004 r., NIK przeprowadziła w Ministerstwie Obrony Narodowej (MON) kontrolę doraźną postępowania o zamówienie publiczne na dostawę KTO (oznaczoną I/03/002/KOB)¹, a na przełomie 2005 i 2006 r. w Ministerstwie Gospodarki (Ministerstwo lub MG) kontrolę rozpoznawczą prawidłowości przygotowania i zawierania umów offsetowych (oznaczoną R/05/017/KGP²). W odniesieniu do zagadnienia przedmiotu umowy zakupu, zawartej przez MON z producentem transportera – Wojskowymi Zakładami Mechanicznymi SA w Siemianowicach Śląskich (WZM), a także w zakresie kwestii przygotowania i negocjowania umów offsetowych podpisanych przez Ministra Gospodarki z zagranicznymi dostawcami (PATRIĄ i OTO MELARĄ), wcześniejsze ustalenia i oceny NIK dotyczące tej problematyki przywołano w niniejszej Informacji (patrz odpowiednio pkt 3.2.1.1. oraz pkt 3.2.1.2.).

Niezależnie od powyższego, przy formułowaniu ocen w ramach obecnej kontroli, wykorzystano ustalenia z kontroli planowej realizacji zobowiązań offsetowych wynikających z kontraktu na zakup samolotów F-16 (oznaczonej P/08/050), jaką w związku z umową offsetową zawartą w dniu 18 kwietnia 2003 r. z amerykańską firmą Lockheed Martin Corporation (LMC) NIK przeprowadziła na przełomie 2008 i 2009 r. w MG oraz u wybranych przedsiębiorców (offsetobiorców), gdzie ulokowane zostały wchodzące w jej skład zobowiązania (ZO)³.

Celem kontroli P/11/048 było dokonanie oceny prawidłowości ustalania, modyfikowania oraz realizacji zobowiązań offsetowych przypadających do wykonania w latach 2003–2011 (w tym sposobu ich rozliczenia) w związku z zawartymi umowami offsetowymi – towarzyszącymi sprzedaży przez WZM dla MON kołowych transporterów opancerzonych na wyposażenie Sił Zbrojnych RP.

Służyła temu analiza działań prowadzonych przez Ministra Gospodarki i wybranych offsetobiorców (potencjalnych beneficjentów ZO), w związku z zawieraniem przez Skarb Państwa, na zasadach wynikających z ustawy offsetowej, umowami z następującymi dostawcami zagranicznymi (offsetodawcami):

- z fińską firmą PATRIA – umowa offsetowa z dnia 1 lipca 2003 r., dotycząca wielozadaniowego wozu bojowego;
- z włoską firmą OTO MELARA – umowa offsetowa z dnia 1 lipca 2003 r., dotycząca systemu wieżowego do transportera;
- z niemiecką firmą HONEYWELL – umowa offsetowa z dnia 11 lutego 2011 r., dotycząca systemu nawigacji inercyjnej do tego pojazdu.

Na bazie technologii przekazanej w ww. zakresie przez wskazanych powyżej offsetodawców WZM uruchomiły produkcję KTO i stosownie do umowy zakupu zawartej z MON⁴, w latach 2004–2013, miały dostarczyć Siłom Zbrojnym RP 690 sztuk tych pojazdów. Aktualny harmonogram zakłada dostawę 635 szt. transporterów, w tym 346 szt. w wersji bojowej (z systemem wieżowym) i 289 szt. w wersji bazowej (bez systemu wieżowego). Do końca listopada 2011 r. offsetobiorca (WZM) wyprodukował łącznie 419 szt. KTO (303 pojazdy bojowe i 116 pojazdów bazowych).

¹ Wyniki tej kontroli przedstawione zostały w *Informacji o wynikach kontroli w zakresie zamówienia publicznego MON na dostawę kołowego transportera opancerzonego* (Nr ewid. 134/2004/I03002/KOB, Warszawa, czerwiec 2004 r.).

² Wyniki tej kontroli przedstawione zostały w *wystąpieniu pokontrolnym skierowanym do Ministra Gospodarki* (pismo znak: R/05/017 KGP/41110–1/05 z dnia 9 listopada 2006 r.).

³ Wyniki tej kontroli przedstawione zostały w *Informacji o wynikach kontroli realizacji zobowiązań offsetowych wynikających z kontraktu na zakup samolotów F-16* (Nr ewid. 143/2009/P08050/KGP, Warszawa, lipiec 2009 r.).

⁴ Umowa nr DZSZ/373/VIII/89/89/ZS/PD/W/2001/376 z dnia 15 kwietnia 2003 r.

W ramach czynności prowadzonych przez NIK w MG (Departament Programów Offsetowych – DOF), w odniesieniu do umów offsetowych z PATRIĄ i OTO MELARĄ, zakres kontroli obejmował fazy ich przygotowania, negocjowania, modyfikowania i realizacji w latach 2003–2011, a w przypadku umowy z HONEYWELL jedynie etapy jej przygotowania i negocjowania, obejmujące lata 2005–2011, tj. bez badania wykonania wchodzących w jej skład zobowiązań, których termin realizacji jeszcze nie minął. Ponadto analizą objęto także prawidłowość i skuteczność stosowanych przez Ministerstwo procedur w zakresie monitorowania i kontroli stanu realizacji ZO przypadających do wykonania w ramach umów z PATRIĄ i OTO MELARĄ w latach 2003–2011 oraz dotychczasowe efekty osiągnięte w wyniku zaliczonych do tej pory zobowiązań, z punktu widzenia potrzeb modernizacyjnych i restrukturyzacyjnych polskiej gospodarki, w tym przede wszystkim sektora obronnego. Niezależnie od powyższego w MG zbadano także stan realizacji wniosków sformułowanych pod adresem Ministra Gospodarki w rezultacie kontroli P/08/050, dotyczącej umowy offsetowej z LMC.

W odniesieniu do offsetobiorców kontrola koncentrowała się na działaniach podejmowanych przez tych przedsiębiorców na etapie włączania poszczególnych ZO do umów offsetowych oraz w trakcie ich wykonywania przez offsetodawców. Badaniu poddano w szczególności przygotowanie offsetobiorcy (potencjalnego beneficjenta) do realizacji ulokowanych u niego zobowiązań, aktualny stopień ich wypełnienia, dotychczas osiągnięte efekty, a także zabezpieczenie własnych interesów – poprzez zawarcie odpowiednio skonstruowanej umowy biznesowej z zagranicznym partnerem. Zawierane przez Skarb Państwa (reprezentowany przez Ministra Gospodarki) i zagranicznego dostawcę umowy offsetowe są jawne w zakresie wartości umowy offsetowej, przedmiotu wchodzących w jej skład zobowiązań (bezpośrednich lub pośrednich), nazwy offsetobiorcy i offsetodawcy oraz terminów realizacji poszczególnych ZO. Wszelkie inne dane i informacje, związane z zawarciem lub wykonywaniem umowy offsetowej, są chronione przed ujawnieniem osobom trzecim. Niniejsza *Informacja* sporządzona została z uwzględnieniem powyższych uwarunkowań i ograniczeń.

Kontrolę przeprowadzono w okresie od dnia 17 października 2011 r. do dnia 5 kwietnia 2012 r. Jednostką koordynującą badania kontrolne był Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji. Ponadto w kontroli uczestniczyły Delegatury NIK w: Katowicach, Kielcach i Warszawie. Listę kontrolowanych jednostek przedstawiono w Załączniku Nr 5.1.

Szczegółowe dane dotyczące zobowiązań offsetowych związanych z umowami z PATRIĄ i OTO MELARĄ (m.in. w rozbiciu na ZO zawarte w ofercie, wycofane, zaliczone, a także te nierealizowane) zawarto w Załącznik Nr 5.7., w zestawieniach 5.7.1. – 5.7.11.

KTO „Rosomak”, produkowany przez WZM przy wykorzystaniu technologii udostępnionych przez zagranicznych dostawców, w formie bezpośrednich ZO ulokowanych u offsetobiorców, jest obecnie jednym z najnowocześniejszych i najbardziej rozpoznawalnych wyrobów finalnych polskiego sektora obronnego, stale udoskonalanym po doświadczeniach bojowych w ramach misji zagranicznych wypełnianych przez Siły Zbrojne RP w Iraku i Afganistanie.

Podstawowe parametry, w odniesieniu do pojazdu bazowego i systemu wieżowego, przedstawiono w Załączniku Nr 5.7., w Zestawieniach 5.7.12. i 5.7.13., wykorzystując dane udostępnione przez przedsiębiorcę na jego oficjalnej stronie internetowej www.wzms.pl. Fotografie KTO „Rosomak” znajdujące się w niniejszej *Informacji*, w tym na okładce, udostępnione zostały przez Wojskowe Zakłady Mechaniczne SA.

2.1 Ogólna ocena kontrolowanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości⁵ – występujących zwłaszcza na etapie negocjowania i w I okresie realizacji umów offsetowych z PATRIĄ i OTO MELARĄ⁶, dotychczasowy przebieg oraz sposób kształtowania i wykonania zobowiązań offsetowych (ZO), związanych z dostawą kołowych transporterów opancerzonych dla Sił Zbrojnych RP.

Formułując ocenę pozytywną NIK uwzględniła przede wszystkim realizację przez offsetodawców, choć w kształcie zmienionym w stosunku do pierwotnych założeń, podstawowych bezpośrednich zobowiązań offsetowych dotyczących transferu technologii pojazdu bazowego (PATRIA) i systemu wieżowego (OTO MELARA), które ostatecznie doprowadziły do uruchomienia produkcji tego pojazdu przez WZM dla MON.

Na 15 miesięcy przed upływem uzgodnionego terminu, OTO MELARA uzyskała zaliczenie zobowiązań offsetowych na kwotę przewyższającą wartość umowy offsetowej, a PATRIA na kwotę stanowiącą 70% wartości umowy z nią zawartej.

Dokonując oceny NIK uwzględniła fakt zmiany wartości obydwu umów dostawy, który każdorazowo powodował proporcjonalną modyfikację wartości umów offsetowych.

Skala modyfikacji przedmiotu i warunków wykonania poszczególnych zobowiązań wchodzących pierwotnie w skład obydwu umów offsetowych, zdaniem NIK, świadczy o tym, że ich początkowy dobór i selekcja nie były właściwe. Konieczność dokonania korekt, będąca konsekwencją błędów popełnionych przez stronę polską (administrację rządową i przedsiębiorców – offsetobiorców), wynikających m.in. z braku doświadczenia, niekorzystnie wpłynęła na poziom dotychczasowych efektów offsetu w ramach umów z PATRIĄ i OTO MELARĄ, który NIK uznaje za nie w pełni satysfakcjonujący.

W związku ze sposobem zawarcia przez WZM umowy licencyjnej z offsetodawcą, spółka ta nie miała zagwarantowanej możliwości kontynuacji produkcji KTO w okresie po zakończeniu realizacji umowy zakupu dla MON (co nastąpi już w 2013 r.). Prowadzone w tej kwestii negocjacje do tej pory nie przyniosły korzystnych dla strony polskiej rozstrzygnięć.

Wynegocjowane w ramach aneksów do umów offsetowych z PATRIĄ i OTO MELARĄ zmiany, obejmujące w szczególności wycofanie lub korektę harmonogramu wykonania nierealizowanych ZO i wprowadzenie w ich miejsce nowych, w ocenie NIK, nie we wszystkich przypadkach przyniosły oczekiwane korzyści. Powyższa okoliczność nie sprzyja maksymalizacji efektów offsetu w odniesieniu do pozostających do wykonania zobowiązań. Sytuacja ta dotyczy przede wszystkim bezpośrednich ZO z umowy z PATRIĄ, których znaczna część, pomimo modyfikacji, nie jest wciąż w ogóle realizowana.

W odniesieniu do umowy z OTO MELARĄ sytuacja jest inna, gdyż jej wartość offsetowa została już zrealizowana przez zagranicznego dostawcę. Jednak i w tym przypadku także występują wciąż zobowiązania, do wykonywania których offsetodawca jeszcze nie przystąpił.

Zdaniem NIK czynnikiem istotnie obniżającym korzyści (efekty) płynące z offsetu dla poszczególnych offsetobiorców, w ramach umów z PATRIĄ i OTO MELARĄ, było niezawieranie w ogóle lub zawieranie nieodpowiednio skonstruowanych umów biznesowych z zagranicznymi

⁵ Zastosowano czterostopniową skalę ocen – pozytywna, pozytywna pomimo stwierdzonych uchybień, pozytywna pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

⁶ I etap realizacji obydwu umów, zawartych na 10 lat, obejmował okres 2003–2006.

dostawcami (offsetodawcami). Umowy takie (nawet w przypadkach ich podpisywania) nie zabezpieczały wszechstronnie interesów polskich przedsiębiorców.

Pomimo wyraźnych wytycznych w tym zakresie jednostki organizacyjnej MG zajmującej się problematyką offsetową (DOF) – które wydane zostały w trakcie II etapu realizacji obydwu umów – niekorzystne skutki braku tego typu porozumień występowały u trzech (wszystkich) badanych przez NIK podmiotów (beneficjentów obydwu umów). Sytuacje takie dotyczyły w szczególności przypadków nie przystąpienia lub przerwania wykonywania przez offsetodawcę przedmiotu bezpośredniego ZO ulokowanego u offsetobiorcy.

Przedstawione powyżej mankamenty umów offsetowych z PATRIĄ i OTO MELARĄ, trudne do usunięcia już po zawarciu umów, zostały w znacznym stopniu wyeliminowane w ramach procesu negocjowania przedmiotu i warunków realizacji ZO w umowie z HONEYWELL – ostatniej związanej z programem KTO.

W ocenie NIK widoczne jest efektywne wykorzystywanie przez Ministerstwo Gospodarki doświadczeń wynikających z wcześniej zawartych umów offsetowych oraz stałe doskonalenie procedur związanych z ich przygotowaniem, zawieraniem oraz monitorowaniem stanu realizacji. Wydaje się to szczególnie istotne w kontekście nieodległej perspektywy kolejnych przetargów na dostawy sprzętu wojskowego dla Sił Zbrojnych RP (samolot szkolno-bojowy, samochody ciężarowe, śmigłowce szturmowe), konsekwencją rozstrzygnięcia których może być zastosowanie instrumentu offsetu.

2.2 Synteza wyników kontroli

1. Zdaniem NIK zobowiązania offsetowe wskazane pierwotnie (tj. na przełomie 2002 i 2003 r.) do objęcia umowami z PATRIĄ i OTO MELARĄ nie były rzetelnie przygotowane, bo w obowiązującym wówczas stanie prawnym kryterium oceny oferty offsetowej nie było elementem rozstrzygającym o wyborze producenta KTO, dokonywanym przez MON w związku z umową zakupu tego pojazdu na potrzeby Sił Zbrojnych RP. Powyższa okoliczność utrudniała późniejsze negocjacje offsetowe prowadzone przez MG z obydwoma zagranicznymi dostawcami. Wystąpiły także przypadki niewłaściwej koordynacji działań między MG i MON, związanych z zamówieniami dostaw uzbrojenia, którym towarzyszyć miały umowy offsetowe.

Dodatkowo konieczność modyfikacji ZO wynikała z małego doświadczenia strony polskiej (zarówno rządowej, jak i przedsiębiorców – offsetobiorców). Na błędy popełnione przez MG przy przygotowaniu i zawieraniu umów offsetowych NIK wskazywała już w swojej poprzedniej kontroli offsetowej. [str. 28 *Informacji*]

2. Ewolucja liczby i przedmiotu ZO w ramach umów offsetowych z PATRIĄ i OTO MELARĄ, zdaniem NIK, jednoznacznie wskazuje, że pierwotne zgłaszane zobowiązania nie były właściwie przygotowane i odpowiednio wcześniej weryfikowane przez MG. Fakt ten świadczy o braku właściwej selekcji oraz oceny realności wykonania poszczególnych zobowiązań na etapie negocjacji offsetowych. Ponadto okoliczność ta wskazuje także na błędną – w początkowym okresie realizacji – ocenę przydatności części z nich dla polskiej gospodarki, co później wymagało wprowadzenia istotnych modyfikacji tych ZO.

Umowa offsetowa z PATRIĄ pierwotnie obejmowała 13 głównych zobowiązań, w tym 7 bezpośrednich ZO o łącznej wartości offsetowej 309 mln euro i 6 pośrednich ZO o łącznej wartości offsetowej 173 mln euro. W konsekwencji dokonanych zmian aktualnie obejmuje ona

4 główne bezpośrednie zobowiązania o łącznej wartości offsetowej 358 mln euro oraz 9 głównych pośrednich ZO o łącznej wartości offsetowej 253 mln euro.

W skład umowy offsetowej z OTO MELARĄ początkowo wchodziło natomiast 25 głównych zobowiązań, w tym 18 bezpośrednich ZO o łącznej wartości offsetowej 189,5 mln euro i 7 pośrednich ZO o łącznej wartości offsetowej 119 mln euro. Aktualnie jest to 5 bezpośrednich głównych ZO o łącznej wartości offsetowej 233,5 mln euro oraz 9 pośrednich głównych zobowiązań o łącznej wartości offsetowej 132,5 mln euro.

Zmiana wartości umów offsetowych i wchodzących w ich skład zobowiązań była następstwem zmiany wartości obydwu umów dostawy, będącej z kolei konsekwencją dodatkowych zamówień importowych WZM, kompensowanych offsetobiorcy przez offsetodawcę przy zastosowaniu mechanizmu offsetowego. I tak w przypadku umowy offsetowej z PATRIĄ, zawartej w dniu 1 lipca 2003 r., jej wartość offsetowa wynosząca początkowo 482 mln euro, w związku z Aneksem Nr 1 podpisanym w dniu 14 grudnia 2009 r., wynosi obecnie 521 mln euro, a łączna wartość wszystkich ujętych w niej ZO – 611 mln euro.

W odniesieniu do umowy z OTO MELARĄ, podpisanej także w dniu 1 lipca 2003 r., jej wartość offsetowa, która początkowo wynosiła 308 mln euro, w związku z Aneksem Nr 1 z dnia 8 grudnia 2006 r. i Aneksem Nr 2 z dnia 23 grudnia 2008 r., aktualnie uległa powiększeniu do kwoty 343 mln euro, a wartość wszystkich zawartych w niej ZO wzrosła do 366 mln euro.

Suma wartości wszystkich zobowiązań zawartych w umowie offsetowej może być wyższa od wartości umowy offsetowej (tj. wartości gwarantowanej). [str.35 *Informacji*]

3. Dotychczasowy przebieg realizacji umów offsetowych z PATRIĄ i OTO MELARĄ oraz pozostający jeszcze (już jedynie niespełna roczny) okres umowy wiążący obydwu zagranicznych dostawców, zdaniem NIK, stanowić powinien dla Ministra Gospodarki istotną przesłankę dla wyegzekwowania pełnej realizacji wszystkich ZO pozostających do wykonania. Dotyczy to w szczególności bezpośrednich zobowiązań offsetowych w ramach umowy z PATRIĄ.

W przypadku umowy z OTO MELARĄ, mając na względzie wysokość wszystkich zaliczeń dokonanych przez Ministra Gospodarki do końca 2011 r. (w kwocie 348 mln euro), jej łączna wartość offsetowa (wynosząca 343 mln euro) została już wykonana. Na obecnym etapie, opinii takiej nie można natomiast wciąż sformułować w odniesieniu do wszystkich ZO zawartych w tej umowie, których łączna wartość offsetowa (po dokonanych zmianach) wynosi aktualnie 366 mln euro.

Zaliczenia dokonane na poczet wartości umowy offsetowej z PATRIĄ, wynoszące według stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. 367 mln euro, wskazują na niższy stopień realizacji jej wykonania przez zagranicznego dostawcę. W odniesieniu do całkowitej wartości (521 mln euro) wynosił on 70%, a w stosunku do łącznej wartości offsetowej wszystkich zawartych w niej zobowiązań (611 mln euro) odpowiednio – 60%.

W ramach tej umowy zagraniczny dostawca nie przystąpił w ogóle do wykonania trzech głównych bezpośrednich ZO (Nr 38A.1, Nr 55A.1 i Nr 58A.1), których przedmiotem są zakupy lokowane odpowiednio w WZM oraz Grupach Kapitałowych HSW SA i Bumar Sp. z o.o., o łącznej wartości offsetowej 170 mln euro. Biorąc pod uwagę krótki okres pozostający do wykonania obowiązku offsetowego PATRII oraz łączną wartość offsetową jedyne innego bezpośredniego zobowiązania cząstkowego w ramach tej umowy (Nr 1A.3 – 8,5 mln euro) NIK dostrzega realne zagrożenie dla wypełnienia przez zagranicznego dostawcę, w całym okresie umownym, warunku określonego w art. 6 ust. 2 *ustawy offsetowej*, zgodnie z którym wartość bezpośrednich ZO nie

może być mniejsza od połowy wartości umowy offsetowej, tj. powinna osiągnąć ostatecznie poziom 260,5 mln euro. [str. 38 *Informacji*]

4. Zdaniem NIK efekty jedynie nielicznych zobowiązań offsetowych – zrealizowanych w latach 2003–2011 w ramach umów offsetowych z PATRIĄ i OTO MELARĄ – wypełniały oczekiwania stawiane przed offsetem, jako skutecznym instrumentem polityki gospodarczej państwa kompensującym wydatki ponoszone przez nasz kraj na zakup uzbrojenia i sprzętu wojskowego wymiernymi korzyściami w kategoriach ekonomicznych, technologicznych i społecznych. Tylko czterem z 43 częściowych ZO, zaliczonych do końca 2011 r. przez Ministra Gospodarki na poczet wartości obydwu umów, przyznano maksymalne mnożniki offsetowe, zarezerwowane dla rodzajów działań i przedsięwzięć najbardziej preferowanych dla gospodarki narodowej lub bezpieczeństwa i obronności państwa. W ujęciu wartościowym udział ten prezentuje się korzystniej, gdyż na ww. cztery przypadki przypadały zobowiązania o łącznej wartości offsetowej wynoszącej 323,5 mln euro, co stanowiło odpowiednio 45% ogólnej wartości wszystkich ZO zaliczonych w ramach umów z PATRIĄ i OTO MELARĄ (715 mln euro). W ocenie NIK pozytywne efekty przyniosły w szczególności bezpośrednie zobowiązania offsetowe dotyczące transferu technologii produkcji pojazdu bazowego i systemu wieżowego, dzięki wykonaniu których w WZM rozpoczęto produkcję KTO.

Powyższe proporcje, zdaniem NIK, wskazują jednocześnie na trudności w uzgodnieniu z zagranicznym dostawcą przedmiotu zobowiązań gwarantujących maksymalizację efektów offsetu z punktu widzenia potrzeb modernizacyjnych polskiej gospodarki. Dotyczy to w szczególności offsetu bezpośredniego.

W przypadku offsetu pośredniego NIK zwraca z kolei uwagę na relatywnie duży udział zobowiązań o doraźnym charakterze, polegających na zamawianiu towarów lub usług lokowanych u krajowego przedsiębiorcy (offsetobiorcy), który jest powiązany kapitałowo lub właścicielsko z zagranicznym dostawcą (offsetodawcą). Okoliczność ta nie sprzyjała maksymalizacji efektów zastosowania tego instrumentu z punktu widzenia kompleksowego wypełniania przez poszczególne ZO celów wskazanych w art. 5 *ustawy offsetowej*. [str. 38 *Informacji*]

5. Zdaniem NIK czynnikiem negatywnie wpływającym na osiągnięte przez poszczególnych offsetobiorców efekty ulokowanych u nich zobowiązań offsetowych były nieodpowiednio skonstruowane umowy biznesowe zawierane z offsetodawcami. Umowy te nie zabezpieczały wszechstronnie interesów polskich przedsiębiorców. Sytuacja taka miała miejsce u wszystkich badanych beneficjentów bezpośrednich ZO w ramach umów offsetowych z PATRIĄ i OTO MELARĄ.

Dostrzegając działania podejmowane przez MG w celu zmiany niekorzystnej sytuacji w tym zakresie NIK zwraca uwagę, że brak stosownych zapisów w umowach biznesowych może spowodować szczególnie negatywne konsekwencje dla offsetobiorcy w przypadku ewentualnego zaprzestania realizacji ZO po dokonaniu zaliczeń na kwotę równą wartości umów z PATRIĄ i OTO MELARĄ. Wynosi ona aktualnie 864 mln euro, podczas gdy łączna wartość offsetowa wszystkich zwartych w nich zobowiązań jest znacząco wyższa (977 mln euro).

Poza tym, na przykładzie kontrolowanych offsetobiorców, NIK stwierdza, że istotnymi barierami w efektywnym wykorzystaniu offsetu może okazać się także:

- nieprzygotowanie do realizacji zobowiązań w ustalonych terminach;
- zła sytuacja ekonomiczno-finansowa,
- mała wiedza i doświadczenie, a także bierność i oczekiwanie, że administracja rządowa (MG) zdoła korzystnie rozwiązać wszystkie wątpliwe kwestie. [str. 42 *Informacji*]

6. NIK pozytywnie ocenia przebieg przygotowania i negocjowania umowy z HONEYWELL, w tym selekcję objętych nią zobowiązań offsetowych. W odniesieniu do tej najnowszej umowy offsetowej, na podkreślenie zasługują: przejrzystość zastosowanych procedur i rzetelny sposób dokumentacji poszczególnych etapów negocjacji, a także szeroko prowadzone konsultacje w zakresie doprecyzowania struktury przedmiotu ZO, harmonogramu ich wykonania, wartości nominalnej, mnożników oraz wartości offsetowej zobowiązań. Powyższe okoliczności sprzyjać będą maksymalizacji korzyści płynących z tej umowy (o łącznej wartości 49,5 mln euro).

Działania podejmowane przez MG (DOF), związane z zawarciem umowy offsetowej z HONEYWELL, świadczą o odpowiednim wykorzystaniu przez Ministra Gospodarki doświadczeń płynących z realizacji wcześniej podpisanych umów offsetowych. [str. 33 *Informacji*]

7. NIK pozytywnie ocenia następującą poczynając od II okresu wykonywania umów offsetowych, tj. lat 2007–2008, ciągłą optymalizację procedur oraz stałe doskonalenie praktyki monitorowania stanu realizacji oraz sposobu zaliczania poszczególnych ZO. Wyrazem tych działań, będącym także konsekwencją rzetelnego wypełnienia przez MG (DOF) wniosków z wcześniejszych kontroli offsetowych, zdaniem NIK, są:

- ciągła weryfikacja sposobu wypełnienia przez zagranicznych dostawców zobowiązań offsetowych, wynikających m.in. umów z PATRIĄ i OTO MELARĄ, realizowana bez zastrzeżeń w trybie art. 14 *ustawy offsetowej*;
- sposób negocjowania i zawarcia umowy offsetowej z HONEYWELL oraz przedmiot wchodzących w jej skład zobowiązań;
- przygotowanie propozycji zmian w *ustawie offsetowej* łączących we właściwy sposób konieczność dostosowania krajowych przepisów w tym obszarze do prawa i praktyki Unii Europejskiej, z jednoczesną możliwością kontynuowania stosowania tego instrumentu w procesie restrukturyzacji i modernizacji sektora obronnego.

Popularyzacji wśród offsetobiorców rzetelnej wiedzy o tym instrumencie polityki gospodarczej dobrze służyły także prowadzone przez Ministerstwo Gospodarki (DOF) dotychczasowe działania informacyjno-szkoleniowe. [str. 50 *Informacji*]

8. W trakcie kontroli u jednego z offsetobiorców ujawniono przypadki nienaliczania trzem kontrahentom odsetek z tytułu nieterminowego regulowania należności. W skrajnych przypadkach opóźnienia w płatnościach sięgały 329 i 511 dni. Wykonując zalecenia NIK Bumar Żołnierz SA wystawił noty odsetkowe na łączną kwotę 1 068,5 tys. zł, która stanowi finansowy efekt kontroli P/11/048. [str. 58 *Informacji*]

2.3 Uwagi końcowe i wnioski

Biorąc pod uwagę przedstawione wyniki kontroli, okres na jaki zawarta została umowa zakupu pomiędzy MON i WZM oraz fakt pozostałego jedynie rocznego okresu umownego wiążącego zagranicznych dostawców (PATRIĘ i OTO MELARĘ) w zakresie wykonania wynegocjowanych ZO w związku z programem KTO, NIK wyraża pogląd, że działania naprawcze Ministra Gospodarki w obszarze wyegzekwowania pełnej realizacji wszystkich zobowiązań zawartych w obydwu umowach offsetowych winny być kontynuowane i zintensyfikowane.

Instrumentem pomocnym w skutecznym wykorzystaniu doświadczeń i wniosków płynących z dotychczasowej realizacji tych umów oraz wykonywania wchodzących w ich skład ZO, może być funkcjonujący w MG (DOF) system monitorowania i kontrolowania tej problematyki. Przy jego konsekwentnym stosowaniu, w ramach umów z PATRIĄ i OTO MELARĄ, a także w przypadku

15 pozostałych umów z zagranicznymi dostawcami, można skuteczniej wykorzystywać offset w celu efektywnej restrukturyzacji i rozwoju polskiej gospodarki, w tym w szczególności sektora obronnego. Odpowiednio uwzględniając prawne uwarunkowania zewnętrzne – wynikające z unijnej dyrektywy obronnej 2009/81/WE – jest to szczególnie pożądane w warunkach spowolnienia tempa wzrostu gospodarczego, będącego konsekwencją obecnego kryzysu.

Dostrzegając pozytywne efekty weryfikacji poszczególnych zobowiązań offsetowych pod kątem realności ich wykonania, celowe wydaje się kontynuowanie działań w tym zakresie przez MG. Dotyczy to w szczególności segmentu offsetu bezpośredniego, w ramach którego – w przypadku umowy z PATRIĄ – zagraniczny dostawca nie przystąpił wciąż do wykonywania części uzgodnionych ZO, chociaż termin zakończenia ich realizacji upływa już wkrótce.

W ocenie NIK zobowiązania zaliczane do offsetu bezpośredniego powinny być zarezerwowane w pierwszej kolejności dla wsparcia procesów restrukturyzacyjnych przemysłu obronnego w drodze uzyskania dla przedsiębiorców tego sektora dostępu do nowoczesnej technologii oraz know-how, a także możliwości sprzedaży własnych wyrobów lub usług.

Wyniki kontroli u większości badanych offsetobiorców wykazały niedociągnięcia w zabezpieczeniu własnych interesów w umowach biznesowych zawieranych z offsetodawcami, lub nawet brak takiej umowy. Offsetobiorca jako beneficjent współpracy gospodarczej realizowanej przy wsparciu mechanizmu offsetowego powinien dążyć do podpisania takiej umowy. Jest ona bowiem podstawowym dokumentem określającym prawa i obowiązki stron, umożliwiającym dochodzenie roszczeń w obrocie gospodarczym. Do zawierania i dbałości o treść takich umów skłaniać powinny zarówno wymagania formalne stawiane obecnie przedsiębiorcom przez Ministerstwo Gospodarki (DOF), jak też popularyzowanie i upowszechnianie rzetelnej wiedzy na temat problematyki offsetowej. Powyższe ustalenia wskazują na zasadność kontynuowania przez Ministerstwo Gospodarki (DOF) jego aktywności informacyjno-szkoleniowej, w celu efektywnego propagowania wśród offsetobiorców rzetelnej wiedzy o tym instrumencie.

Doświadczenia płynące z kontroli wskazują na celowość podjęcia między MG i MON ściślejszej współpracy i właściwej koordynacji działań prowadzonych w ramach aktualnie negocjowanych i przyszłych umów zakupu uzbrojenia i sprzętu wojskowego na potrzeby Sił Zbrojnych RP – zawieranych przez zamawiającego (MON), którym w przypadku zaistnienia warunków określonych w art. 2 ust. 2 *ustawy offsetowej* towarzyszyć mogą umowy offsetowe.

Mając na względzie powyższe uwagi, zdaniem NIK, wyniki kontroli realizacji zobowiązań offsetowych związanych z dostawą dla Sił Zbrojnych RP kołowych transporterów opancerzonych uzasadniają przedstawienie poniższych wniosków.

- **Pożądane jest kontynuowanie przez Ministra Gospodarki negocjacji z zagranicznymi dostawcami, zmierzających do wprowadzenia w umowy z PATRIĄ i OTO MELARĄ zapisów gwarantujących wykonanie wszystkich zobowiązań offsetowych uzgodnionych ze Skarbem Państwa. Służyć temu powinno wykorzystanie dotychczasowych doświadczeń i wniosków wynikających z bieżącego monitorowania stanu wykonania obydwu umów offsetowych.**
- **Dotychczasowe, nie w pełni satysfakcjonujące efekty realizacji ZO w ramach umów offsetowych z PATRIĄ i OTO MELARĄ, odnoszące się w szczególności do zobowiązań bezpośrednich, stanowić powinny dla Ministra Gospodarki istotny dodatkowy argument w prowadzonych aktualnie i w najbliższej przyszłości negocjacjach zmierzających**

do naprawy niekorzystnej sytuacji w tym zakresie, poprzez odpowiednie renegotjowanie postanowień obydwu umów.

- Rozwiązaniem pomocnym w podniesieniu efektywności wykorzystania instrumentu offsetu (w ramach umów związanych z programem KTO oraz pozostałych) może okazać się także przyspieszenie prac legislacyjnych nad nowelizacją *ustawy offsetowej* i przepisów wykonawczych (*rozporządzenie mnożnikowe*), przygotowaną na bazie zapisów unijnej dyrektywy obronnej 2009/81/WE oraz przy uwzględnieniu dotychczasowych doświadczeń krajowych, związanych z praktycznym stosowaniem tego mechanizmu w procesie restrukturyzacji i modernizacji gospodarki narodowej ze szczególnym uwzględnieniem sektora obronnego.

Wnioski skierowane do poszczególnych jednostek objętych kontrolą oraz sposób ich realizacji omówiono szczegółowo w punkcie 4.2. *Informacji*.

Zdjęcie nr 2
KTO „Rosomak” 8x8

Źródło: www.wzms.pl

3.1 Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych

3.1.1. Ogólna charakterystyka transakcji offsetowej

Offset (z angielskiego: wyrównanie, kompensata) jest instrumentem polityki gospodarczej rekompensującym krajowej gospodarce, w tym przede wszystkim przemysłowi obronnemu oraz placówkom badawczo-rozwojowym pracującym na jego rzecz, dokonywane przez państwo za granicą, finansowanych ze środków budżetowych, kosztownych zakupów uzbrojenia i sprzętu wojskowego.

Obowiązek zawarcia umowy offsetowej powstaje w związku z zawarciem umów dostawy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej uzbrojenia lub sprzętu wojskowego na potrzeby obronności lub bezpieczeństwa państwa, wyprodukowanego lub wytworzonego poza jej terytorium, których wartość przekracza – w stosunku do jednego zagranicznego dostawcy w okresie trzech kolejnych lat – równowartość w walucie polskiej 5 mln euro.

Istotą transakcji offsetowej jest uzależnienie dokonania takiego zakupu od zadeklarowania przez zagranicznego dostawcę podjęcia z nabywcą (offsetobiorcą) różnorodnej kooperacji przemysłowo-handlowej. Zakres tej „wymuszanej” przez zamawiającego na offsetodawcy współpracy obejmuje m.in.:

- przeniesienie części produkcji uzbrojenia lub sprzętu wojskowego do kraju odbiorcy, a następnie zawarcie bilateralnych umów dalszej kooperacji w tym zakresie;
- dokonanie wielorakich inwestycji w gospodarce odbiorcy w dziedziny preferowane przez zamawiającego (ustalone w toku wspólnych uzgodnień i negocjacji).

Transakcja offsetowa jest formą zobowiązania jakie zagraniczny dostawca uzbrojenia lub sprzętu wojskowego zaciąga wobec państwa – odbiorcy tej dostawy.

Zgodnie z *ustawą offsetową* Skarb Państwa, reprezentowany przez Ministra Gospodarki, jest dla zagranicznego dostawcy stroną przy podpisywaniu umów offsetowych – art. 3 pkt 1.

Zasadnicze powody, dla których państwo występuje jako strona w umowach offsetowych wynikają ze specyfiki tego rodzaju transakcji, polegającej na tym, że:

- ich wartość przekracza możliwości finansowe jednego, a nawet kilku przedsiębiorców (*ustawę offsetową* stosuje się w odniesieniu do umowy dostawy uzbrojenia lub sprzętu wojskowego, której wartość przekracza 5 mln euro – art. 2 ust. 1);
- odbiorcą uzbrojenia i sprzętu wojskowego są narodowe siły zbrojne, a finansowanie jego zakupów odbywa się ze środków budżetowych danego państwa;
- państwo stosując instrument offsetu przy zakupie tego specyficznego asortymentu dąży do doinwestowania (materialnie i niematerialnie) całej gospodarki, w szczególności w tych dziedzinach, które potrzebują takiego wsparcia;
- poprzez odpowiednio prowadzoną dystrybucję zobowiązań offsetowych (np. lokowanie inwestycji offsetodawcy w regionach słabo rozwiniętych) można rozwiązać wiele problemów społeczno-gospodarczych, z którymi usiłuje uporać się państwo offsetobiorcy.

Wartość umowy offsetowej zawartej z zagranicznym dostawcą nie może być mniejsza od równowartości dostawy uzbrojenia lub sprzętu wojskowego, określonej w umowie dostawy (art. 6 ust. 1 *ustawy offsetowej*).

Wyróżnia się pięć głównych kategorii offsetu:

- produkcja licencyjna – dotycząca produkcji wyrobów w kraju odbiorcy, jest ona możliwa dzięki zawartemu w zobowiązaniu kontraktowym transferowi know-how;

- transfer technologii – dotyczący zwykle zobowiązania offsetowego w zakresie podjęcia prac badawczo-rozwojowych lub zapewnienia pomocy technicznej wyznaczonemu sektorowi lub producentowi w kraju odbiorcy;
- koprodukcja – dotycząca porozumień dostawcy i odbiorcy, które umożliwiają temu ostatniemu rozwinięcie nowych, z reguły specjalistycznych, zdolności produkcyjnych w oparciu o nabytą wiedzę techniczną;
- inwestycja bezpośrednia – dotycząca inwestycji dostawcy polegającej na utworzeniu lub rozszerzeniu własnej filii, założeniu spółki joint-venture, rozwoju określonych zdolności produkcyjnych, które zgodnie z warunkami offsetu muszą zostać stworzone przez dostawcę w kraju odbiorcy;
- zakup już produkowanych wyrobów.

Korzyści wynikające z realizacji zobowiązań offsetowych (ZO) podzielić można na dwie podstawowe grupy związane z:

- inwestycjami,
- zakupami i promocją towarów i usług.

Niezależnie od podziału zobowiązań na „inwestycyjne” i „zakupowe” część efektów wynikających z ich realizacji ma podobny charakter. Do takich efektów, wspólnych dla większości ZO, zaliczyć można:

- utrzymanie lub zwiększenie poziomu zatrudnienia,
- pozyskanie nowych rynków zbytu,
- zwiększenie wydajności pracy,
- wzrost aktywności gospodarczej w regionie funkcjonowania offsetobiorców,
- poprawa ochrony środowiska w wyniku unowocześnienia parku maszynowego,
- podnoszenie kwalifikacji pracowników umożliwiające pełne wykorzystanie pozyskanych technologii oraz stwarzające możliwości dalszego postępu technologicznego,
- możliwości wykorzystania pozyskanych technologii w innych dziedzinach działalności gospodarczej,
- wzrost konkurencyjności polskich przedsiębiorstw na rynku krajowym oraz rynkach zagranicznych,
- rozwój zaplecza badawczo-rozwojowego.

Osiągnięcie tych efektów jest jednak możliwe jedynie pod warunkiem, że offsetobiorca skorzysta z szansy, jaką potencjalnie stwarza mu wprowadzone do danej umowy offsetowej, ułożone u niego zobowiązanie offsetowe. Przedmiot poszczególnego ZO oraz harmonogram jego wykonania jest ustalany przez Ministra Gospodarki we współpracy z offsetobiorcą, w trakcie negocjacji z zagranicznym dostawcą. Fakt prowadzenia tych uzgodnień nie gwarantuje jeszcze ich pełnej realizacji w przyszłości. Dla osiągnięcia tego celu konieczna jest aktywność polskiego przedsiębiorcy, która doprowadzi do efektu biznesowego – zawarcia tzw. umowy wykonawczej do umowy offsetowej pomiędzy stronami zaangażowanymi w realizację danego zobowiązania.

Ostatecznie dopiero jednak faktyczne wykonanie wynegocjowanych i wprowadzonych do umów offsetowych oraz umów biznesowych zobowiązań (przedsięwzięć gospodarczych) może przynieść wymierne korzyści, wpływając na poprawę – generalnie mówiąc – kondycji ekonomiczno-finansowej poszczególnych offsetobiorców (beneficjentów mechanizmu offsetowego). Wówczas instrument ten dodatkowo pozytywnie oddziałuje także na otoczenie rynkowe każdego z przedsiębiorców – przede wszystkim poddostawców.

W konsekwencji, przy spełnieniu powyższych warunków, offset może rzeczywiście pomóc polskim podmiotom gospodarczym, zwłaszcza branży obronnej, umożliwiając im wzbogacenie potencjału produkcyjnego o zaawansowane technologie, a także wspomagając nawiązanie nowych więzi kooperacyjnych z największymi światowymi producentami uzbrojenia i sprzętu wojskowego.

Powyższe czynniki z kolei, osiągnięte dzięki mechanizmowi offsetowemu, pozwalają zwiększyć konkurencyjność poszczególnych offsetobiorców wobec innych firm z branży działających na danym terenie. Jest to efektem zmiany potencjału konkurencyjnego beneficjentów poszczególnych zobowiązań, między innymi skali produkcji, finansów, dystrybucji i marketingu.

Podsumowując. Nie wszystkie potrzeby związane z obronnością i bezpieczeństwem państwa mogą być zaspokojone przez przemysł krajowy. Sytuacja taka zmusza z kolei rządy państw do importu uzbrojenia. Instrumentem rekompensującym krajowemu przemysłowi i gospodarce dokonanie tych kosztownych zakupów – finansowanych ze środków budżetowych – jest właśnie offset, czyli rodzaj uzgodnionej (wymuszonej) współpracy między podmiotami krajowymi a zagraniczną dostawcą.

3.1.2. Offset w Polsce

W Polsce, na początku 1998 r., zaistniały istotne okoliczności skłaniające ówczesne Ministerstwo Gospodarki do zainicjowania prac związanych z opracowaniem zasad i podstaw prawnych stosowania instrumentu offsetu przy zakupach uzbrojenia lub sprzętu wojskowego na potrzeby Sił Zbrojnych RP. Przesłanki te wynikały z podjęcia decyzji o przystąpieniu naszego kraju do NATO i wiązały się bezpośrednio z będącymi konsekwencją tego faktu:

- koniecznością osiągnięcia kompatybilności Sił Zbrojnych RP z siłami zbrojnymi państw NATO, co zrodziło potrzebę pozyskania w najbliższych latach nowoczesnego uzbrojenia i sprzętu wojskowego, którego wartość szacowano od kilku do nawet kilkudziesięciu miliardów dolarów, a który nie był produkowany w Polsce;
- możliwościami uzyskania w państwach członkowskich tej organizacji – niedostępnych w okresie wcześniejszym – nowoczesnych technologii, w tym wojskowych, co stworzyło Polsce szansę wdrożenia do produkcji nowych wyrobów, mogących w przyszłości być podstawą polskiej produkcji eksportowej, zarówno sektora obronnego jak i cywilnego.

Mając na względzie powyższe, rząd rozpoczął prace nad *Programem restrukturyzacji przemysłowego potencjału obronnego i wspierania modernizacji technicznej Sił Zbrojnych RP*. W ich trakcie jego autorzy – przewidując ograniczony dostęp do środków finansowych z budżetu, niezbędnych dla restrukturyzacji znajdującego się w pogarszającej się kondycji krajowego sektora obronnego – założyli, że transakcje offsetowe będą jednym z instrumentów pozyskania nowych technologii, zamówień, rynków zbytu i inwestycji kapitałowych dla tej branży gospodarki narodowej. W konsekwencji program ten – przyjęty przez Radę Ministrów w styczniu 1999 r. – zakładał, że zasady stosowania instrumentu offsetu uregulowane zostaną w trybie pilnym, w akcie prawnym rangi ustawy.

Zgodnie z *ustawą offsetową* (art. 5) celami umowy offsetowej jest zapewnienie udziału zagranicznych dostawców w restrukturyzacji i rozwoju gospodarki, w szczególności poprzez zawarcie w takiej umowie ZO, których przedmiot gwarantuje:

- rozwój polskiego przemysłu, ze szczególnym uwzględnieniem przemysłu obronnego;
- otwarcie nowych rynków eksportowych dla polskiego przemysłu lub zwiększenie jego dotychczasowych możliwości eksportowych;
- przekazanie nowych technologii oraz usprawnień organizacyjnych;
- rozwój prac naukowo-badawczych, rozwój polskich uczelni i jednostek badawczo-rozwojowych;
- tworzenie nowych miejsc pracy, w szczególności w regionach zagrożonych bezrobociem;
- rozwój gospodarki opartej na wiedzy.

Od 1999 r. offset jest ważnym elementem polskiej polityki bezpieczeństwa narodowego w obszarze przemysłowym, jak też instrumentem polityki gospodarczej. Polska, jak większość państw-importerów

uzbrojenia lub sprzętu wojskowego, wprowadziła prawo offsetowe, aby zrekompensować skutki tych zakupów (najczęściej o znacznej wartości) i uzyskać trwałe korzyści w kategoriach technologicznych, gospodarczych i społecznych.

Wykorzystanie mechanizmu offsetowego przewidują kolejno rządowe programy restrukturyzacyjne dotyczące sektora obronnego, tj.:

- *Strategia przekształceń strukturalnych przemysłowego potencjału obronnego w latach 2002–2005* – przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 r.;
- *Strategia konsolidacji i wspierania rozwoju polskiego przemysłu obronnego w latach 2007–2012* – przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 31 sierpnia 2007 r.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. Skarb Państwa, reprezentowany przez Ministra Gospodarki, zawarł ogółem 17 umów offsetowych z zagranicznymi dostawcami. Ich łączna wartość wynosiła 7 mld USD (w przypadku 6 umów podpisanych w tej walucie); 1,3 mld euro (odpowiednio w odniesieniu do 10 umów), a także 751 mln zł (w ramach jednej umowy).

Łączna wartość trzech umów offsetowych związanych z programem KTO, tj. umów z PATRIĄ, OTO MELARĄ i HONEYWELL, wynosząca na koniec 2011 r. ogółem 913,5 mln euro, stanowiła blisko 70% wartości wszystkich umów zawartych w tej walucie.

3.1.3. Offset w Unii Europejskiej

Rządy poszczególnych państw starają się pobudzać koniunkturę w sektorze obronnym, jak również wykorzystać wszystkie możliwości – także związane z realizacją programów offsetowych – dla wzmocnienia narodowego przemysłu zbrojeniowego. W Europie i na świecie instytucja offsetu znalazła sobie już trwałe miejsce i stała się nieodłącznym elementem towarzyszącym dużym kontraktom (umowom zakupu) uzbrojenia i sprzętu wojskowego. Mechanizm ten jest obecnie stosowany w praktyce przez większość krajów – członków Unii Europejskiej (UE).

Z uwagi m.in. na potrzebę zapewnienia samowystarczalności w zakresie określonych rodzajów dostaw i usług, realizowanych na potrzeby Sił Zbrojnych, każde państwo przywiązuje szczególną uwagę do rozwoju przedsiębiorstw krajowego przemysłu obronnego oraz prac badawczo-rozwojowych dotyczących tego sektora gospodarki narodowej.

W prawie UE nie ma de facto przepisów dotyczących bezpośrednio stosowania mechanizmu offsetowego. Stosowanie tego instrumentu przez państwa członkowskie wynika z ich polityki bezpieczeństwa oraz polityki bezpieczeństwa Unii. Zgodnie z prawem unijnym wszelkie środki podejmowane przez państwa członkowskie tej organizacji oraz instytucje/podmioty zamawiające, w ramach krajowego ustawodawstwa offsetowego, muszą być zgodne z fundamentalnymi swobodami oraz podstawowymi zasadami prawa UE.

Stosowanie offsetu można uzasadnić na podstawie jednej z derogacji przewidzianych w Traktacie o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). W przypadku zakupów związanych z obronnością i bezpieczeństwem państwa zwolnienie to przewiduje art. 346 ust. 1 lit. b TFUE, zgodnie którym:

„...każde państwo członkowskie może podejmować środki, jakie uważa za konieczne w celu ochrony podstawowych interesów jego bezpieczeństwa, a które odnoszą się do produkcji lub handlu bronią, amunicją lub materiałami wojennymi; środki takie nie mogą negatywnie wpływać na warunki konkurencji na rynku wewnętrznym w odniesieniu do produktów, które nie są przeznaczone do celów wojskowych...”

Powyższe wyłączenie umożliwia stosowanie offsetu poza procedurami obowiązującymi na rynku wewnętrznym, z zastrzeżeniem, iż dotyczy wyjątkowych przypadków (analizowanych case by case) i jest uzasadnione istotnym interesem bezpieczeństwa państwa. Stanowisko to potwierdza prawo

precedensowe Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (Trybunał). Według Trybunału wszelkie zwolnienia od zasad mających na celu zapewnienie skuteczności praw nadanych Traktatem należy interpretować w rygorystyczny sposób, ponieważ zwolnienie w ramach art. 346 TFUE dotyczy wyjątkowych i jasno określonych przypadków. Ze względu na swój ograniczony charakter, artykuł ten nie podlega szerokiej interpretacji.

W związku z tym derogację tę należy ściśle zinterpretować, a ciężar dowodu, że jest ona uzasadniona, spoczywa na państwie członkowskim, które się na nią powołuje⁷.

Zamówienia w dziedzinie obronności i bezpieczeństwa podlegają przepisom rynku wewnętrznego ujętym w Dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/81/WE z dnia 13 lipca 2009 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania niektórych zamówień na roboty budowlane, dostawy i usługi przez instytucje lub podmioty zamawiające w dziedzinach obronności i bezpieczeństwa i zmieniającą dyrektywy 2004/17/WE i 2004/18/WE⁸ (dyrektywa 2009/81/WE).

Dyrektywa ta dopuszcza możliwość odstąpienia od stosowania reguł dotyczących zamówień publicznych, m.in. z uwagi na konieczność zapewnienia szczególnego interesu bezpieczeństwa państwa oraz stosowania praktyk niedyskryminujących związanych w szczególności z bezpieczeństwem dostaw i podwykonawstwem. Rozwiązanie to ma na celu umożliwić państwom członkowskim UE ochronę zasadnych interesów bezpieczeństwa, a także napędzać koniunkturę w łańcuchu dostaw wybranych oferentów, nie naruszając przy tym jednocześnie zasad prawa unijnego.

Celem dyrektywy jest przede wszystkim wyeliminowanie niejednorodnych regulacji istniejących w państwach członkowskich, dotyczących zakupów uzbrojenia i sprzętu wojskowego, realizowanych w związku z koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa w danym kraju. Do dnia 21 sierpnia 2011 r. poszczególne państwa członkowskie, w tym Polska, miały czas na transpozycję tej dyrektywy do przepisów wewnętrznych.

Według wytycznych w sprawie offsetu (wytyczne) wydanych przez Dyрекcję Generalną do Spraw Rynku Wewnętrznego i Usług Komisji Europejskiej, w związku z dyrektywą 2009/81/WE, praktyki offsetowe bez względu na to, czy mają charakter cywilny, czy wojskowy, bezpośredni lub pośredni, stanowią restrykcyjne środki – sprzeczne z podstawowymi zasadami TFUE. Dyskryminują bowiem wykonawców pozostałych państw członkowskich i zakłócają swobodny przepływ towarów i usług. W przypadku zakupów uzbrojenia i sprzętu wojskowego, związanych z obronnością i bezpieczeństwem, można je uzasadnić jedynie na podstawie derogacji zawartej w art. 346 TFUE. Zgodnie z wytycznymi zwolnienie wynikające z art. 346 TFUE ogranicza się do wyjątkowych i jasno zdefiniowanych przypadków, a podejmowane kroki nie mogą wykroczać poza ograniczenia tego typu przypadków. Wyłączenie musi być szczegółowo uzasadnione, a czynność ta spoczywa na państwie członkowskim, które korzysta z derogacji.

Oznacza to, że państwo członkowskie powołując się na art. 346 TFUE, w celu zastosowania mechanizmu offsetowego, musi w każdym przypadku udowodnić, że zastosowanie tego instrumentu jest konieczne dla ochrony zasadniczego interesu bezpieczeństwa, wskazując przy tym jednocześnie jego zakres oraz definiując przedmiot. Wykorzystanie offsetu musi mieć istotny wpływ na ochronę podstawowego interesu bezpieczeństwa państwa (a nie jego interesu gospodarczego), bez którego dany kraj nie może osiągnąć zamierzonego celu, stosując zwykłą procedurę.

Mocą decyzji Nr 2008/31 Rady Sterującej Europejskiej Agencji Obrony (EDA) w dniu 24 października 2008 r., w formule Narodowych Dyrektorów ds. Obrony, przyjęty został Kodeks Postępowania

⁷ Patrz: m.in. wyrok w sprawie C-414/97 Komisja przeciwko Hiszpanii z dnia 15 grudnia 2009 r.

⁸ Dz. U. UE.L. z 2009 r. poz. 216, s. 76 ze zm.

w Zakresie Offsetu – jako część Międzynarodowego Reżimu Stymulującego Konkurencyjność Europejskiego Rynku Obronnego.

Kodeks stanowi efekt pracy Grupy Roboczej ds. Offsetu, działającej przy EDA. Jego postanowienia weszły w życie z dniem 1 lipca 2009 r. Polska, reprezentowana przez przedstawicieli MG (pracowników DOF), brała udział w kształtowaniu uregulowań zawartych w tym dokumencie, przeciwstawiając się próbom zakazania offsetu i poważnym ograniczeniom jego stosowania. Zapisy kodeksu nie są wiążące prawnie.

Podsumowując należy stwierdzić, że kwestia dopuszczalności wykorzystania mechanizmu offsetowego przez kraje członkowskie UE jest wciąż żywo dyskutowana na forum tej organizacji.

3.1.4. Podstawy prawne stosowania offsetu w Polsce

Podstawowym aktem prawnym regulującym sposób stosowania w Polsce instrumentu offsetu jest *ustawa z dnia 10 września 1999 r. o niektórych umowach kompensacyjnych zawieranych w związku z umowami dostaw na potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa*⁹ (*ustawa offsetowa*). Jej przepisy weszły w życie dnia 23 października 1999 r.

Ustawa offsetowa była w sposób zasadniczy dwukrotnie nowelizowana:

- w dniu 6 lipca 2002 r. weszły w życie przepisy *ustawy z dnia 7 czerwca 2002 r. o zmianie ustawy o niektórych umowach kompensacyjnych zawieranych w związku z umowami dostaw na potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa*¹⁰;
- w dniu 13 stycznia 2007 r. weszły w życie przepisy *ustawy z dnia 8 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o niektórych umowach kompensacyjnych zawieranych w związku z umowami dostaw na potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa*¹¹.

W przypadku umów offsetowych zawartych przed dniem 13 stycznia 2007 roku (tj. m.in. umów z OTO MELARĄ i PATRIA) oraz w postępowaniach rozpoczętych i niezakończonych przed tą datą zastosowanie mają przepisy:

- *ustawy offsetowej* (w wersji po nowelizacji z czerwca 2002 r. a przed nowelizacją z grudnia 2006 r.);
- *rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2 lipca 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad zaliczania zobowiązań offsetowych zagranicznego dostawcy uzbrojenia lub sprzętu wojskowego na poczet wartości umowy offsetowej*¹² (*rozporządzenie mnożnikowe*).

Ww. przepisy obowiązują także w odniesieniu do wykonywania lub zmian umów offsetowych zawartych przed dniem 13 stycznia 2007 r. (tj. m.in. do umów z OTO MELARĄ i PATRIA).

W przypadku umów offsetowych zawartych po dniu 13 stycznia 2007 r. oraz do postępowań rozpoczętych po tej dacie (tj. m.in. umowy z HONEYWELL) stosuje się natomiast przepisy:

- *ustawy offsetowej* (w wersji po nowelizacji z grudnia 2006 r.);
- *rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 maja 2007 r. w sprawie szczególnych zasad zaliczania zobowiązań offsetowych zagranicznego dostawcy uzbrojenia lub sprzętu wojskowego na poczet wartości umowy offsetowej*¹³ (*rozporządzenie mnożnikowe*);
- *rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 13 grudnia 2007 r. w sprawie wykazu uzbrojenia i sprzętu wojskowego, którego zakup jest objęty obowiązkiem zawarcia umowy offsetowej*¹⁴.

⁹ Dz. U. Nr 80, poz. 903 ze zm.

¹⁰ Dz. U. Nr 81, poz. 733.

¹¹ Dz. U. Nr 251, poz. 1845.

¹² Dz. U. Nr 100, poz. 907.

¹³ Dz. U. Nr 91, poz. 612.

¹⁴ Dz. U. Nr 242, poz. 1775.

Ww. przepisy obowiązują także w odniesieniu do wykonywania lub zmian umów offsetowych zawartych po dniu 13 stycznia 2007 r. (tj. m.in. do umowy z HONEYWELL).

3.1.5. Umowy offsetowe związane z programem KTO

Umowy offsetowe z PATRIĄ i OTO MELARĄ to pod względem wartości dwie największe umowy po umowie z amerykańską firmą Lockheed Martin Corporation (LMC), zawartą przez Skarb Państwa w dniu 18 kwietnia 2003 r. w związku z realizowanym przez ten podmiot kontraktem na dostawę dla Sił Zbrojnych RP 48 samolotów wielozadaniowych F-16.

3.1.5.1. Umowa offsetowa z PATRIĄ

Umowa offsetowa pomiędzy Skarbem Państwa (reprezentowanym przez Ministra Gospodarki) a PATRIĄ, związana z dostawą dla Sił Zbrojnych RP kołowych transporterów opancerzonych (w zakresie technologii produkcji pojazdu bazowego w układzie jezdnym 6x6 i 8x8), została zawarta na 10 lat w dniu 1 lipca 2003 r. Jej łączna wartość offsetowa wynosiła pierwotnie 482 mln euro (po zmianie 521 mln euro).

Zgodnie z postanowieniami tej umowy offsetowej wyłączna odpowiedzialność PATRII dotyczy realizacji jej podstawowych elementów, tj. wartości, przedmiotu, harmonogramu i warunków wykonania poszczególnych zobowiązań. Parametry te oraz przewidywane efekty realizacji tych ZO zostały szczegółowo opisane w ich specyfikacji – dokumencie podpisywanym przez zagranicznego dostawcę i Ministra Gospodarki, w uzgadnianiu treści którego uczestniczyli także offsetobiorcy (krajowi przedsiębiorcy) – bezpośredni beneficjenci tych przedsięwzięć.

Minister Gospodarki, działając w imieniu Skarbu Państwa, po wynegocjowaniu i podpisaniu umowy offsetowej monitoruje wykonanie jej postanowień.

Zabezpieczeniem interesów Skarbu Państwa w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania poszczególnych zobowiązań oraz całej umowy offsetowej przez zagranicznego dostawcę (w ramach poszczególnych etapów jej realizacji – okresów rozliczeniowych) są kary, wynegocjowane w wysokości stanowiącej równowartość niewykonanych lub nienależycie wykonanych ZO.

W związku z tym, że strony umowy offsetowej, tj. Skarb Państwa i PATRIA, nie mają możliwości bezpośredniego wpływania na relacje pomiędzy podmiotami realizującymi dane zobowiązanie (offsetodawca i offsetobiorca), istotnym elementem skutecznego wyegzekwowania pełnej realizacji ZO jest zawarcie umowy biznesowej (wykonawczej), w celu zabezpieczenia interesów offsetobiorcy – np. w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania konkretnego zobowiązania.

Zgodnie z umową z dnia 1 lipca 2003 r. wartość umowy offsetowej (482 mln euro) PATRIA miała wykonać w trzech etapach (okresach rozliczeniowych): 40% do końca 2006 r., kolejne 30% od początku 2007 r. do końca 2009 r., a pozostałe 30% od początku 2010 r. do końca 2012 r.

W dniu 14 grudnia 2009 r. zawarty został Aneks Nr 1 do tej umowy offsetowej. Wynikał on ze zwiększenia zamówień importowych WZM dokonywanych w PATRII, w ramach umowy dostawy. Konieczność wprowadzenia zmian do umowy offsetowej była także konsekwencją oceny dotychczasowego przebiegu jej realizacji. Zagraniczny dostawca nie przystąpił do wykonywania szeregu ZO, w szczególności bezpośrednich, w wyniku czego wystąpiły przesłanki do roszczeń ze strony Skarbu Państwa.

W następstwie Aneksu Nr 1 wartość umowy offsetowej uległa zmianie (wynosi ona aktualnie 521 mln euro), a wartość wszystkich zawartych w niej ZO (po wycofaniu lub modyfikacji przedmiotu części z nich) – 611 mln euro. Ponadto w odniesieniu do II i III okresu rozliczeniowego dokonano

korekty harmonogramu jego wykonania oraz wartości zobowiązań przewidzianych do zaliczenia w ramach poszczególnych etapów.

Wykonanie zobowiązań w każdym okresie rozliczeniowym nie zawiera warunku wynikającego z przepisów art. 6 ust. 2 *ustawy offsetowej*, że wartość bezpośrednich ZO nie może być mniejsza od połowy wartości umowy offsetowej. Musi on być spełniony po zakończeniu realizacji umowy offsetowej.

Dane dotyczące zakresu modyfikacji umowy offsetowej z PATRIĄ omówiono w pkt 3.2.2.1. *Informacji*, a wykonanie wchodzących w jej skład zobowiązań w ramach offsetu pośredniego i bezpośredniego w pkt 3.2.3.1. Niezależnie od powyższego w Załączniku Nr 5.7., w Zestawieniach 5.7.1.; 5.7.3.; 5.7.5.; 5.7.6.; 5.7.9. i 5.7.11., zamieszczono szczegółowe dane o tej umowie od momentu zgłoszenia oferty, poprzez negocjacje, aż do wykonania przedmiotu poszczególnych częściowych ZO obydwu kategorii, z uwzględnieniem zobowiązań wycofanych oraz nierealizowanych (w odniesieniu do offsetu bezpośredniego).

3.1.5.2. Umowa offsetowa z OTO MELARĄ

Umowa offsetowa pomiędzy Skarbem Państwa (reprezentowanym przez Ministra Gospodarki) a OTO MELARĄ, związana z dostawą dla Sił Zbrojnych RP kołowych transporterów opancerzonych (w zakresie technologii produkcji systemu wieżowego HITFIST® 30 mm), została zawarta na 10 lat w dniu 1 lipca 2003 r. Jej łączna wartość offsetowa wynosiła pierwotnie 308 mln euro (po zmianach 343 mln euro).

W związku z tym, że umowa offsetowa z OTO MELARĄ była negocjowana równolegle z umową offsetową z PATRIĄ (której ogólne postanowienia omówiono powyżej) konstrukcja obydwu umów, podpisanych tego samego dnia, była praktycznie identyczna.

Pierwotną wartość umowy offsetowej (308 mln euro) OTO MELARA miała wykonać w trzech etapach (okresach rozliczeniowych): 40% do końca 2006 r., kolejne 30% od początku 2007 r. do końca 2009 r., a pozostałe 30% od początku 2010 r. do końca 2012 r.

W dniu 8 grudnia 2006 r. został podpisany Aneks Nr 1 do tej umowy offsetowej. Po jego zawarciu wartość tej umowy wzrosła do 308,5 mln euro.

Konieczność przygotowania Aneksu Nr 1 wynikała ze zwiększenia wartości umowy dostawy w konsekwencji zawarcia porozumienia zmieniającego ilości dostarczanych podzespołów i komponentów do systemu wieżowego dla programu KTO. Działania związane z zawarciem tego Aneksu stworzyły także możliwości usunięcia z umowy nieperspektywicznych ZO, dotychczas nierozpoczętych i wprowadzenia w to miejsce nowych, korzystnych dla polskiej gospodarki zobowiązań. Łączna wartość offsetowa wszystkich zobowiązań wzrosła z 308,5 mln euro do 314 mln euro.

W dniu 23 grudnia 2008 r. został podpisany Aneks Nr 2 do umowy offsetowej z OTO MELARĄ. Przesłanką do jego zawarcia była konieczność proporcjonalnego podwyższenia wartości offsetowej tej umowy, w związku z korektą wartości umowy dostawy wynikającej z zamówienia przez WZM u zagranicznego dostawcy (offsetodawcy) dodatkowych elementów, podzespołów i innych materiałów do produkcji wież HITFIST® 30 mm dla programu KTO przeznaczonego dla Sił Zbrojnych RP.

W następstwie zawarcia Aneksu Nr 2 wartość umowy offsetowej wzrosła z 308,5 mln euro do 343 mln euro. Przy okazji dokonano także kolejnej korekty głównych ZO, wchodzących w skład umowy z OTO MELARĄ.

Po podpisaniu Aneksów Nr 1 i Nr 2 zagraniczny dostawca ponosi pełną odpowiedzialność finansową za wykonanie zobowiązań o łącznej wartości offsetowej 343 mln euro. Powyższa wartość umowy offsetowej jest niezależna od sumy wartości wszystkich ZO, które zostały lub mogą być przyjęte przez Skarb Państwa. Ich wartość offsetowa – według stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. – wynosiła 366 mln euro.

Dane dotyczące zakresu modyfikacji umowy offsetowej z OTO MELARĄ omówiono w pkt 3.2.2.2. *Informacji*, a wykonanie wchodzących w jej skład zobowiązań w ramach offsetu pośredniego i bezpośredniego w pkt 3.2.3.2. Niezależnie od powyższego w Załączniku Nr 5.7., w Zestawieniach 5.7.2.; 5.7.4.; 5.7.7.; 5.7.8. i 5.7.10., zamieszczono szczegółowe dane o tej umowie od momentu zgłoszenia oferty, poprzez negocjacje, aż do wykonania przedmiotu poszczególnych cząstkowych ZO obydwu kategorii, z uwzględnieniem zobowiązań wycofanych (w odniesieniu do offsetu bezpośredniego).

3.1.5.3. Umowa offsetowa z HONEYWELL

Umowa offsetowa pomiędzy Skarbem Państwa (reprezentowanym przez Ministra Gospodarki) a HONEYWELL, związana z dostawą dla Sił Zbrojnych RP kołowych transporterów opancerzonych (w zakresie technologii produkcji systemu nawigacji inercyjnej do tego pojazdu) została zawarta na 8 lat w dniu 11 lutego 2011 r. Jej łączna wartość offsetowa (równa wartości offsetowej wszystkich zawartych w niej zobowiązań) wynosi 49,5 mln euro.

Konstrukcja tej umowy, w porównaniu z umowami offsetowymi z PATRIĄ i OTO MELARĄ, jest inna. Sytuacja ta wynika z odmiennego stanu prawnego (*ustawa offsetowa* i *rozporządzenie mnożnikowe*) – jaki miał zastosowanie do umowy z HONEYWELL oraz z faktu wykorzystania przez MG (DOF) – w tym przypadku – doświadczeń płynących ze sposobu zawierania i realizacji wcześniejszych umów offsetowych.

W skład jednego głównego ZO, obejmującego nieodpłatne przekazanie przez zagranicznego dostawcę (HONEYWELL) na rzecz offsetobiorcy (WZE) wartości niematerialnych i prawnych związanych z produkcją systemu nawigacji lądowej TALIN¹⁵ wchodzi cztery cząstkowe bezpośrednie ZO (oznaczone HW 1A–1D) dotyczące jego poszczególnych elementów. Termin realizacji pierwszego z nich (o łącznej wartości offsetowej 12,2 mln euro, stanowiącej 25% wartości całej umowy) upłynął dnia 29 marca 2012 r., tj. po zakończeniu kontroli. W przypadku drugiego ZO (o łącznej wartości offsetowej 28,2 mln euro, stanowiącej 57% wartości całej umowy) termin ten upływa dnia 29 marca 2013 r.; dla trzeciego zobowiązania (o łącznej wartości offsetowej 9 mln euro, stanowiącej 18% wartości całej umowy) upływa on dnia 29 marca 2016 r.), a dla ostatniego (o łącznej wartości offsetowej 0,1 mln euro, stanowiącej poniżej jednego procenta wartości całej umowy) – dnia 29 marca 2014 r. Szczegółowy przedmiot wynegocjowanych zobowiązań wchodzących w skład umowy z HONEYWELL omówiono w pkt 3.2.4.4. *Informacji*. Do czasu zakończenia kontroli nie podlegał on modyfikacji. Do czasu zakończenia badań kontrolnych nie minął także termin wykonania żadnego z nich.

¹⁵ Tactical Advanced Land Inertial Navigation.

3.2 Istotne ustalenia kontroli

3.2.1. Działania Ministra Gospodarki na etapie negocjowania umów offsetowych związanych z programem KTO

3.2.1.1. Negocjowanie umów z PATRIĄ i OTO MELARĄ

Brak obowiązku zastosowania przez zamawiającego (MON)¹⁶ w procedurze przetargowej na wybór dostawcy kołowego transportera opancerzonego (przy końcowej ewaluacji oferty) kryterium oferty offsetowej¹⁷, wynikający z obowiązujących w trakcie postępowania o zamówienie publiczne na dostawę KTO przepisów ustawy offsetowej, zdaniem NIK utrudnił Ministrowi Gospodarki późniejsze negocjacje umowy offsetowej z PATRIĄ i OTO MELARĄ. Brak kryterium oceny oferty offsetowej, jako jednego z elementów rozstrzygających o wyborze producenta transportera, przyczynił się do tego, że zobowiązania przewidziane pierwotnie do objęcia umowami offsetowymi z obydwoma dostawcami zagranicznymi nie były we właściwy sposób przygotowane.

Konieczność późniejszej modyfikacji przedmiotu i harmonogramu wykonania wielu ZO w dużej mierze wynikała także z małego doświadczenia strony polskiej i będących następstwem tego faktu błędów popełnionych w trakcie negocjacji.

Obecna kontrola, koncentrując się w szczególności na rozliczeniu zobowiązań przypadających do realizacji w latach 2003–2011 (w ramach dwóch umów)¹⁸, w pełni potwierdziła wcześniejsze ustalenia w tym zakresie. Jednocześnie pozwoliła również ukazać w szerszym świetle niekorzystne konsekwencje zdiagnozowanej wówczas przez NIK sytuacji dla ostatecznych efektów offsetu osiągniętych w ramach umów z PATRIĄ i OTO MELARĄ.

Kontrola prawidłowości przygotowania i zawierania umów offsetowych, w tym umów z PATRIĄ i OTO MELARĄ, przeprowadzona na przełomie 2005 i 2006 r.¹⁹, wykazała, że na etapie opracowywania założeń pierwszych trzech umów offsetowych (podpisanych jeszcze w 2001 r.²⁰) MG nie posiadało dokumentu, określającego preferowane obszary gospodarki, do których kierowany miał być offset. Tym samym umowy te nie przyniosły pożądanych doświadczeń, umożliwiających lepsze merytoryczne i organizacyjne przygotowanie się do właściwego negocjowania kolejnych umów offsetowych, m.in. poprzez precyzyjne rozeznanie dziedzin i sektorów przemysłu, w których najbardziej efektywnie mogłyby być lokowane bezpośrednio i pośrednio zobowiązania offsetowe. NIK oceniła to wtedy negatywnie, z punktu widzenia celowości i rzetelności.

¹⁶ Sposób wyboru przez MON dostawcy KTO nie był przedmiotem obecnej kontroli. Na przełomie 2003 i 2004 r. NIK przeprowadziła kontrolę w zakresie zamówienia publicznego MON na dostawę transportera, której wyniki opublikowano w czerwcu 2004 r. (Nr ewid. 134/2004/103002/KOB).

¹⁷ Wymóg taki (w art. 8 ust. 2) wprowadziła dopiero znowelizowana *ustawa offsetowa*, której przepisy weszły w życie dnia 13 stycznia 2007 r. (Dz. U. z 2006 r. Nr 251, poz. 1845).

¹⁸ Szerzej patrz pkt 3.2.3.1. (PATRIA) oraz pkt. 3.2.3.2. (OTO MELARA) *Informacji*.

¹⁹ Ocenę wyników tej kontroli przedstawiono w wystąpieniu pokontrolnym (pismo: R/05/017 KGP/41110-1/05) z dnia 9 listopada 2006 r.

²⁰ Były to umowy offsetowe:

- z hiszpańską firmą EADS – Construcciones Aeronauticas, zawarta w dniu 28 sierpnia 2001 r. w związku z dostawą samolotów transportowych C-295M;
- z francuską firmą GEIE EUROTORP, zawarta w dniu 13 grudnia 2001 r. w związku z dostawą lekkiej torpedy MU90/Impact;
- z holenderską firmą THALES Nederland B.V., zawarta w dniu 21 grudnia 2001 r. w związku z modernizacją okrętów klasy ORKAN.

Opracowanie pt. „Potrzeby i możliwości w zakresie offsetu” powstało w MG w lipcu 2002 r. Jego przygotowanie nastąpiło jednak w głównej mierze z myślą o prowadzonej praktycznie równolegle do przetargu na KTO procedurze związanej z dostawą dla Sił Zbrojnych RP samolotów wielozadaniowych F-16. Fakt negocjowania w tym samym czasie przez MON trzech dużych umów dotyczących dostarczenia uzbrojenia i sprzętu wojskowego²¹, których efektem były cztery największe umowy offsetowe zawarte przez Ministra Gospodarki²², zdaniem NIK, nie sprzyjał właściwemu przygotowaniu i selekcji poszczególnych ZO w ramach każdej z nich. W przypadku umowy offsetowej z LMC potwierdziła to wcześniejsza kontrola Izby²³, a w odniesieniu do umów z PATRIĄ i OTO MELARĄ obecna.

Zamówienie publiczne na dostawę KTO dla potrzeb Sił Zbrojnych RP MON prowadziło w formie przetargu dwustopniowego, na podstawie przepisów art. 53 *ustawy z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych*²⁴. W procedurze tego zamówienia, rozpoczętej 14 sierpnia 2001 r., założono że ostatecznymi wytwórcami pojazdu mają być polskie firmy, które stosownie do parametrów i wymagań określonych w SIWZ²⁵ nawiążą współpracę z zagranicznymi producentami (właścicielami technologii), w celu dostarczenia transporterów. Aby uzyskać maksymalną wielkość transferu technologii oraz ulokować jak największą część produkcji układów i zespołów KTO w krajowym przemyśle w postępowaniu tym, jako element wyboru oferenta, wprowadzono kryterium polonizacji wyrobu. Pierwotnie znaczenie tego parametru przy ocenie oferty wynosiło 20%, a po modyfikacji kryteriów wzrosło do 25%. Pozostałymi ocenianymi przez MON elementami były odpowiednio: cena (wzrost wagi z 40% do 60%), warunki gwarancji (wzrost wagi z 10% do 15%). Zmiany te dokonały się kosztem kryterium „wybrane parametry taktyczno-techniczne”, z którego ostatecznie zrezygnowano, a którego znaczenie w ramach oferty szacowano początkowo na 30%. Powodem jego wycofania był fakt, że wszystkie oferty w tym zakresie były do siebie bardzo zbliżone.

Powyższa struktura kryteriów oznaczała, że pomimo przygotowania i przesłania przez MG do MON założeń do opracowania oferty offsetowej przez partnerów zagranicznych oraz zobowiązania ich do złożenia takiej oferty, kryterium offsetu nie było brane pod uwagę przez zamawiającego przy końcowej ocenie oferty i przy dokonaniu ostatecznego wyboru dostawcy KTO w ramach umowy zakupu. W czasie trwania postępowania o zamówienie publiczne nie było obowiązku zastosowania kryterium offsetowego jako parametru oceny oferty.

Jednocześnie wartość zamawianego uzbrojenia i sprzętu wojskowego (przekraczająca znacznie kwotę 5 mln euro) jednoznacznie wskazywała na powstanie tzw. obowiązku offsetowego, a w konsekwencji konieczność zawarcia tzw. umowy kompensacyjnej na zasadach określonych w *ustawie offsetowej*. Zatem zastosowanie przez MON kryterium oceny oferty offsetowej w procesie wyboru dostawcy KTO (jako elementu istotnie ważącego), w ocenie NIK, wpłynęłoby korzystnie na jakość złożonej

²¹ Związanych z dostawą: KTO, samolotu wielozadaniowego F-16 i przeciwpancernego pocisku kierowanego (ppk).

²² Poza omówionymi szczegółowo w niniejszej *Informacji* umowami offsetowymi z PARTIĄ i OTO MELARĄ (o łącznej aktualnej wartości offsetowej 864 mln euro) były to:

- umowa z dnia 18 kwietnia 2003 r., o łącznej aktualnej wartości offsetowej 6 mld USD, zawarta z amerykańską firmą Lockheed Martin Corporation (LMC) w związku z dostawą samolotów wielozadaniowych F-16 (umowa offsetowa z LMC);
- umowa z dnia 17 lutego 2004 r., o łącznej aktualnej wartości offsetowej 440 mln USD, zawarta z izraelską firmą RAFAEL Armament Development Authority Ltd. w związku z dostawą ppk SPIKE.

²³ *Informacja o wynikach kontroli realizacji zobowiązań offsetowych wynikających z kontraktu na zakup samolotów F-16* opublikowana w lipcu 2009 r. (Nr ewid. 143/2009/P08050/KGP).

²⁴ Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 664 ze zm.

²⁵ Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia.

w procedurze przetargowej oferty offsetowej, co z kolei ułatwiłoby Ministrowi Gospodarki prowadzenie czekających go i tak nieuchronnie negocjacji offsetowych.

Założenia do wykonywania umowy offsetowej związanej z dostawą KTO, zawierające listę preferencyjną, w której wskazano proponowane kierunki lokowania offsetu wraz z wytycznymi do przygotowania oferty offsetowej były omawiane na posiedzeniu Komitetu do Spraw Umów Offsetowych²⁶ w dniu 31 lipca 2002 r. Dokument ten w dniu 1 sierpnia 2002 r. został przekazany do MON, które następnego dnia przesłało go z kolei potencjalnym oferentom.

Ostatecznie z oferty dostawy transportera, zgłoszonej przez trzech polskich oferentów, Komisja Przetargowa MON, w dniu 10 grudnia 2002 r., wybrała WZM, które zaoferowały cenę 4 925 mln zł brutto za dostawę 690 sztuk pojazdów, wskaźnik polonizacji w wysokości 32% i 42-miesięczną gwarancję. Wartość punktowa oferty Spółki wynosiła 76,2. Pozostali oferenci uzyskali odpowiednio 68,3 pkt (Huta Stalowa Wola SA – HSW SA) i 43,2 pkt (Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Urządzeń Mechanicznych „OBRUM” Sp. z o.o. w Gliwicach – OBRUM).

W dniu 20 grudnia 2002 r. Minister Obrony Narodowej oficjalnie ogłosił ostateczne wyniki rozstrzygnięcia przetargu na KTO, wskazując WZM jako polskiego dostawcę transportera oraz współpracujących z nim zagranicznych partnerów – PATRIĘ i OTO MELARĘ.

Złożona w dniu 12 listopada 2002 r. oferta offsetowa PATRII zawierała 5 ZO o wartości offsetowej²⁷ 270 mln euro, a dołączona do niej oferta OTO MELARY odpowiednio 8 zobowiązań o wartości offsetowej 127 mln euro. Łączna wartość offsetowa 13 zobowiązań (6 w ramach offsetu bezpośredniego i 7 pośredniego) wynosiła 397 mln euro, przy czym proponowana w ofercie wartość umowy offsetowej określona została na poziomie 384 mln euro, z czego do wykonania przez PATRIĘ – 269 mln euro (70%), a przez OTO MELARĘ – 115 mln euro (30%). Oferta ta, podobnie jak pozostałe oferty złożone w ramach procedury przetargowej, nie spełniała wymagań *ustawy offsetowej* i nie była rozpatrywana. MON w przekazanych NIK wyjaśnieniach²⁸ stwierdziło, że oferty na dostawę KTO złożone bez oferty offsetowej podlegały odrzuceniu.

Ostateczną ofertę offsetową PATRIA złożyła wspólnie z OTO MELARĄ w dniu 31 stycznia 2003 r., tj. po dokonaniu przez MON wyboru dostawcy KTO. Obejmowała ona 37 zobowiązań o łącznej wartości offsetowej 1 054 mln euro, w tym 22 bezpośrednie ZO o łącznej wartości offsetowej 437 mln euro (41%) oraz 15 pośrednich ZO o łącznej wartości offsetowej 617 mln euro (59%).

KUO przedstawiając w dniu 3 marca 2003 r. ocenę tej oferty uznał m.in., że 21 z 37 (tj. ponad połowa) zawartych w niej zobowiązań offsetowych wymaga doprecyzowania ich przedmiotu. Proces ten miał miejsce podczas rokowań prowadzonych przez Zespół negocjacyjny (powołany w dniu 13 marca 2003 r. decyzją Nr 4/W Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej), który w swoich pracach posiłkował się Instrukcją zatwierdzoną przez tego Ministra w dniu 7 kwietnia 2003 r. Początkowo nie prowadzono odrębnej procedury związanej z zawarciem umowy offsetowej z OTO MELARĄ i negocjacje obejmowały tylko jednego zagranicznego dostawcę (PATRIĘ).

Decyzja o zawarciu dwóch odrębnych umów offsetowych (jednej z PATRIĄ – na pojazd bazowy transportera oraz drugiej z OTO MELARĄ – na system wieżowy do tego pojazdu) podjęta została

²⁶ Komitet wspomaga Ministra Gospodarki w podejmowaniu decyzji dotyczących zawierania, monitorowania oraz rozliczania umów offsetowych; w jego skład wchodzi m.in. przedstawiciele różnych ministerstw.

²⁷ Wartość offsetowa ZO uwzględnia tzw. mnożniki offsetowe, będące współczynnikami liczbowymi z przedziału (0,5-5,0). Są one stosowane dla określenia wartości zobowiązania realizowanego przez zagranicznego dostawcę na poczet wartości umowy offsetowej. Im bardziej preferowany dla gospodarki przedmiot zobowiązania offsetowego, tym wyższy mnożnik mu przypisany.

²⁸ Pismo z dnia 19 grudnia 2011 r.

na spotkaniu negocjacyjnym w dniach 25-26 marca 2003 r. i była konsekwencją rozstrzygnięcia polegającego na zawarciu dwóch umów dostawy.

Umowa dostawy pomiędzy WZM i PATRIĄ – producentem (właścicielem technologii) podwozi do KTO – ostatecznie zawarta została w dniu 30 czerwca 2003 r., a umowa tej spółki z OTO MELARĄ – producentem (właścicielem technologii) systemu wieżowego HITFIST® 30 mm – w dniu 6 czerwca 2003 r.

Ww. umowy WZM z obydwoma zagranicznymi dostawcami, były podstawą powstania obowiązku offsetowego, wynikającego z przepisów *ustawy offsetowej*.

W dniu 18 czerwca 2003 r. Komitet wydał pozytywną opinię o kształcie wynegocjowanych umów offsetowych z PATRIĄ i OTO MELARĄ rekomendując Ministrowi Gospodarki ich podpisanie, co w obydwu przypadkach nastąpiło ostatecznie w dniu 1 lipca 2003 r.

Przytoczone powyżej kalendarium, zdaniem NIK, wskazuje, że ocena oferty offsetowej i negocjacje odbywały się pod dużą presją czasu. Z jednej strony, stosownie do przepisów art. 4 ust. 2 ustawy offsetowej, *umowa offsetowa* powinna być zawarta nie później niż 60 dni od dnia zawarcia umowy na dostawę uzbrojenia i sprzętu wojskowego. Jednocześnie, zgodnie z harmonogramem dostaw zawartym w umowie zakupu, podpisanej przez WZM z MON w dniu 15 kwietnia 2003 r., Spółka już w 2004 r. miała dostarczyć Siłom Zbrojnym RP pierwsze 9 szt. KTO. Powodowało to z kolei, że ZO zaproponowane w ofercie (niepodlegające na wcześniejszym etapie wnikliwej analizie – wystarczyło jedynie ich formalne złożenie) były szczegółowo negocjowane dopiero po wyborze oferenta dokonany przez MON w końcu grudnia 2002 r., co nastąpiło natomiast bez uwzględnienia kryterium offsetu jako elementu końcowej oceny oferty.

W konsekwencji oferta offsetowa, będąca zawsze zbiorem prawdopodobnych przedsięwzięć biznesowych, pomimo listów intencyjnych podpisanych przez offsetodawców i offsetobiorców, faktycznej weryfikacji podlegała ostatecznie dopiero w trakcie negocjacji. Wówczas często okazywało się, że przedmiot poszczególnych zobowiązań powinien ulec dalszej modyfikacji i doprecyzowaniu. Konieczność dokonywania korekt w takich okolicznościach nie gwarantowała, że zrealizowane zostaną te ZO, których efektywność z punktu widzenia potrzeb modernizacyjnych polskiej gospodarki była największa.

Ewolucja liczby i przedmiotu zobowiązań offsetowych w ramach umów offsetowych z PATRIĄ i OTO MELARĄ, w ocenie NIK, jednoznacznie wskazuje, że pierwotne zgłaszane zobowiązania nie były właściwie przygotowane i odpowiednio wcześniej weryfikowane przez MG.

3.2.1.2. Zagadnienie offsetu i polonizacji w związku z umową zakupu KTO

Przebieg wydarzeń, a także wyjaśnienia przedstawione przez MON i MG, w kwestii wymiany informacji związanych z umową zakupu KTO, czy też zagadnienia polonizacji transportera, w opinii NIK, wskazują na celowość podjęcia ściślejszej współpracy i właściwej koordynacji działań prowadzonych w tym zakresie przez obydwa Ministerstwa. Dotyczy to w pierwszym rzędzie odpowiedniego wykorzystania unijnych i krajowych ram prawnych w obszarze zamówień publicznych i offsetu w odniesieniu do aktualnie negocjowanych i przyszłych umów dostaw uzbrojenia i sprzętu wojskowego na potrzeby Sił Zbrojnych RP, w tym w szczególności w sytuacji, gdy umowom tym towarzyszyć mają umowy offsetowe²⁹.

²⁹ Szerzej patrz pkt 3.1.3.; 3.1.4. oraz 3.2.6. *Informacji*.

Uczestnikami przetargu na dostawę KTO były wyłącznie firmy polskie, które realizację zamówienia miały wykonać przy pomocy zaproszonych przez nie i współpracujących z nimi kontrahentów zagranicznych (formalnie nie uczestniczących w tym postępowaniu). Partnerzy ci dostarczali krajowym producentom technologię niezbędną do uruchomienia produkcji transportera. Stąd pojęcie polonizacji, zastosowane przez MON w umowie zakupu, które obejmuje wykaz 32 zespołów i układów oraz przypadającą na nie wartość brutto, w odniesieniu do ceny jednego egzemplarza transportera, w rozbiciu na wozy bojowe i podwozia bazowe, w kolejnych latach realizacji tej umowy. Stopień polonizacji pojazdu określony został przez zamawiającego w Zał. Nr 2 „Harmonogram polonizacji wyrobu w latach dostaw 2004–2013”.

Ogólna wartość polonizowanych wyrobów dla jednego egzemplarza KTO, przyjęta do realizacji w harmonogramie, została zachowana w 2004 r. oraz w latach 2006–2010. Natomiast w 2005 r. WZM nie wykonały zobowiązania polonizacyjnego na kwotę 13,6 mln zł i z tego tytułu MON wyegzekwowało od Spółki upust w kwocie 1,4 mln zł, który znalazł odpowiednie odzwierciedlenie w fakturach VAT dotyczących wyrobów dostarczonych przez WZM w 2006 r.

W 2009 r. na zlecenie MON przeprowadzony został, przez firmę zewnętrzną, audyt obejmujący rozliczenia finansowo-materiałowe polonizacji w latach 2006–2008 podzespołów i układów do KTO, który potwierdził, że przedstawione przez dostawcę sprawozdania sporządzone zostały we wszystkich istotnych aspektach zgodnie z badaną umową zakupu.

Przekazane przez MON wyjaśnienia dotyczące kwestii polonizacji są zbieżne z wynikami kontroli przeprowadzonej przez NIK w WZM³⁰.

Kwestia polonizacji produkcji KTO, w ramach umowy zakupu, mimo że sam termin „polonizacja” nie był zdefiniowany w *ustawie offsetowej*, pozostaje w bezpośrednim związku z realizacją całego procesu dotyczącego zawierania i realizacji umów offsetowych oraz wchodzących w ich skład ZO. Dzieje się tak dlatego, że to co jest przedmiotem polonizacji w umowie zakupu nie powinno być przedmiotem zobowiązania offsetowego oraz nie może się również w żadnym wypadku z nim pokrywać. Za polonizację płaci bowiem zamawiający w umowie zakupu. W przypadku transportera to MON płaci na rzecz WZM, jako strona umowy zakupu zawartej z tą spółką. W związku z tym wszystkie aspekty dotyczące zagadnienia polonizacji, w tym przypadku, określone zostały jedynie w umowie zakupu.

MG (DOF)³¹ poinformowało NIK, że mimo ww. zależności, nie posiada kopii umów i aneksów do umów zakupu związanych z dostawami uzbrojenia i sprzętu wojskowego dla potrzeb Sił Zbrojnych RP zawartych przez zamawiających, w tym MON z jego dostawcami (m.in. z WZM), a także nie ma wglądu ani do tych umów zakupu ani do aneksów do nich. Przedstawiciele MON, którzy byli w składzie zespołów negocjacyjnych do zawieranych umów offsetowych, mieli tymczasem pełną możliwość do zapoznania się z ich treścią, a w szczególności ze specyfikacjami poszczególnych ZO. Natomiast przedstawiciele MG, w odniesieniu do umów zakupów, z którymi były związane negocjowane umowy offsetowe, takiej możliwości nie mieli.

MON w przekazanych NIK wyjaśnieniach³² stwierdziło z kolei, że w posiedzeniach komisji przetargowej, w tym w opracowywaniu zapisów umowy zakupu związanej z dostawą KTO dla Sił Zbrojnych RP, stanowiącej jednej z dokumentów SIWZ, brali udział przedstawiciele MG, a zatem ich wiedza w tym obszarze była pełna.

³⁰ Szerzej patrz pkt 3.2.4.1. *Informacji*.

³¹ Pismo z dnia 2 marca 2012 r.

³² Pismo z dnia 19 grudnia 2011 r.

Mając na względzie okoliczności wskazane przez MG i MON w przytoczonych powyżej wyjaśnieniach, NIK uznaje za celowe podjęcie przez Ministra Gospodarki (odpowiedzialnego za negocjowanie, zawieranie i realizację umów offsetowych) uzgodnień z Ministrem Obrony Narodowej dotyczących doprecyzowania przez MON, w przyszłych umowach zakupu związanych z dostawą uzbrojenia i sprzętu wojskowego dla potrzeb Sił Zbrojnych RP, definicji pojęcia polonizacji wyrobu (produkcji) – w przypadku kontynuowania stosowania tego kryterium przez zamawiającego i odpowiedniego uwzględnienia tego mechanizmu.

W ocenie Izby uzasadnione jest aby podjęte w tym zakresie uzgodnienia, przy uwzględnieniu aktualnego stanu prawnego w obszarze zamówień publicznych i offsetu, w celu niedopuszczenia do powstania ewentualnej sytuacji utożsamiania polonizacji w umowie zakupu z przedmiotem ZO w umowie offsetowej, znalazły zastosowanie w procedurach towarzyszących przyszłym umowom offsetowym (tj. na etapie opracowywania założeń do ofert offsetowych, oceny ofert offsetowych oraz negocjowania umowy offsetowej).

W praktyce sytuacja taka wystąpić może przykładowo w ramach przetargów na samolot szkolno-bojowy, samochody ciężarowe oraz śmigłowce szturmowe, których rozpisanie w niedługim czasie przewiduje MON, a konsekwencją rozstrzygnięcia których mogą być kolejne umowy dostawy i towarzyszące im umowy offsetowe.

NIK pozytywnie ocenia podjętą przez MG w trakcie obecnej kontroli inicjatywę polegającą na wysłaniu pisma do MON, w celu przesłania przez to Ministerstwo – Ministrowi Gospodarki – informacji dotyczących zastosowania mechanizmu polonizacji w podejmowanych procedurach dostaw, które mogą skutkować zawarciem umowy offsetowej³³. Jednocześnie Izba zwraca uwagę, że skierowano je dopiero teraz, a także iż do czasu zakończenia kontroli pozostało ono bez odpowiedzi (DOF nie wyegzekwował jej nadesłania przez MON).

3.2.1.3. Negocjowanie umowy z HONEYWELL

NIK pozytywnie ocenia działania Ministra Gospodarki towarzyszące zawarciu umowy offsetowej z HONEYWELL. W postępowaniu tym nie występowały już wskazane we wcześniejszych punktach *Informacji* uchybienia i nieprawidłowości, dotyczące w szczególności procesu selekcji przedmiotu ZO w ramach umów z PATRIĄ i OTO MELARĄ.

Przy ocenie tej najnowszej umowy offsetowej, na podkreślenie zasługują m.in. wybór przedmiotu zobowiązań ostatecznie w niej ujętych oraz przejrzystość zastosowanych procedur i rzetelny sposób dokumentacji poszczególnych etapów negocjacji, a także szeroko prowadzone konsultacje w zakresie ostatecznej struktury ZO, harmonogramu ich wykonania, wartości nominalnej, mnożników oraz wartości offsetowej zobowiązań, w celu maksymalizacji korzyści płynących z tej umowy.

W związku z wyposażaniem KTO od 2005 r. w system nawigacji TALIN 3000³⁴, dostarczany do WZM przez WZE przy wykorzystaniu technologii i poddostaw komponentów oraz podzespołów od niemieckiej firmy HONEYWELL, MG (DOF) na bieżąco monitorował wsad zagranicznego dostawcy, w celu ustalenia momentu powstania obowiązku offsetowego. Stosownie do art. 2 ust. 1 *ustawy offsetowej* wymóg zawarcia umowy offsetowej powstaje, gdy wartość dostaw od jednego zagranicznego dostawcy w okresie trzech kolejnych lat, przekracza równowartości 5 mln euro.

³³ Pismo MG do MON z dnia 4 listopada 2011 r.

³⁴ W skład tego systemu wchodzi: czujnik ruchu pojazdu (dalej: VMS), pulpit kontrolno-sterujący (dalej: DCPU) oraz blok żyroskopowy nawigacji inercyjnej (dalej: INU).

Umowa WZE z WZM przewidywała w latach 2005–2007 dostawę odpowiednio 40, 35 i 50 sztuk systemu TALIN 3000 rocznie³⁵. W konsekwencji osiągnięcie poziomu przekraczającego kwotę 5 mln euro planowane było pierwotnie w 2007 r. Mając na względzie powyższe uwarunkowania KUO, w dniu 22 czerwca 2006 r., przyjął, opracowane na podstawie art. 21 ust. 1a w związku z art. 21 ust. 1 *ustawy offsetowej*, „Założenia do wykonania umowy offsetowej związanej z dostawą systemu naziemnej nawigacji zliczeniowej do kołowego transportera opancerzonego” wraz z załącznikiem – „Wytyczne do przygotowania oferty offsetowej”. Prace nad tym dokumentem prowadzone były m.in. z udziałem WZE, MON, które przesyłały do MG (DOF) propozycje przedmiotu ZO do objęcia w obydwu ww. dokumentach. Termin złożenia oferty offsetowej przez HONEYWELL określono pierwotnie na dzień 31 grudnia 2006 r.

Wycofanie przez WZM z WZE, w listopadzie 2006 r., zamówienia 34 szt. tych systemów spowodowało korektę poziomu dostaw oraz przedłużenie na dzień 30 czerwca 2007 r. terminu złożenia oferty offsetowej. Wcześniej, w dniu 13 stycznia 2007 r., weszły w życie przepisy *ustawy z dnia 8 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy offsetowej*³⁶. W ww. nowelizacji, w art. 8a, wprowadzone zostało nowe uregulowanie stanowiące, że w przypadku gdy postępowanie o udzielenie zamówienia na dostawę jest prowadzone w trybie negocjacji z jednym zagranicznym dostawcą, procedurę zawarcia umowy offsetowej określa Minister Gospodarki, po zasięgnięciu opinii zamawiającego oraz Komitetu.

Mając na względzie nowe uwarunkowania prawne oraz skorygowaną wysokość dostaw HONEYWELL do WZE, w związku ze zmniejszeniem zamówień WZM, kwestia opracowania oferty offsetowej powróciła ponownie dopiero w 2008 r., w konsekwencji czego rozpoczęte w 2006 r. postępowanie związane z zawarciem umowy offsetowej stało się bezprzedmiotowe.

W dniu 15 kwietnia 2008 r. Komitet, na podstawie art. 21 ust. 1 pkt 7 w związku z art. 8a *ustawy offsetowej*, pozytywnie zaopiniował „Procedurę zawarcia umowy offsetowej w postępowaniu o udzielenie zamówienia na dostawę w trybie negocjacji z jednym zagranicznym dostawcą (zamawiający: WZE, zagraniczny dostawca: HONEYWELL)”.

W dniu 24 kwietnia 2008 r. Minister Gospodarki przyjął „Procedurę zawarcia umowy offsetowej na podstawie art. 8 a ustawy offsetowej”. Ww. „Procedura...”, wraz z „Założeniami do propozycji negocjacyjnej zmierzającej do zawarcia umowy offsetowej pomiędzy Skarbem Państwa a HONEYWELL związanej z dostawą systemu nawigacji lądowej INS do kołowego transportera opancerzonego, w związku z dostawą kołowych transporterów opancerzonych dla Sił Zbrojnych RP” została przekazana do WZE przez MG (DOF) z prośbą o jej przesłanie zagranicznemu dostawcy, w celu przygotowania propozycji negocjacyjnej. Termin złożenia oferty określono na dzień 15 września 2008 r.

Propozycja negocjacyjna HONEYWELL wpłynęła do MG w dniu 12 września 2008 r. W propozycji tej zagraniczny dostawca zaproponował 11 bezpośrednich ZO o łącznej wartości offsetowej 34,5 mln euro.

W dniu 16 września 2008 r. Grupa robocza do oceny propozycji negocjacyjnej HONEYWELL, powołana przez Dyrektora DOF, dokonała oceny spełnienia wymogów formalno-prawnych nadesłanej przez HONEYWELL propozycji negocjacyjnej, sporządzając na tę okoliczność protokół, w którym stwierdziła, iż w celu rozpoczęcia negocjacji z HONEYWELL, zmierzających do zawarcia umowy offsetowej, propozycja zagranicznego dostawcy wymaga uzupełnienia.

W dniu 23 września 2008 r. Minister Gospodarki wystąpił do HONEYWELL o uzupełnienie propozycji negocjacyjnej.

³⁵ Umowa Nr 051005/WZE/WZM S.A/2005 z dnia 5 października 2005 r.

³⁶ Dz. U. Nr 251, poz. 1845.

W dniu 21 stycznia 2009 r. powołany został, zarządzeniem Nr 3 Ministra Gospodarki, Zespół do przeprowadzenia negocjacji mających na celu przygotowanie umowy offsetowej z HONEYWELL, w skład którego weszli przedstawiciele: MG, MON, Ministerstwa Skarbu Państwa, kancelarii prawnej obsługującej DOF oraz przedstawiciel Służby Wywiadu Wojskowego³⁷. Negocjacje, prowadzone w oparciu o Instrukcję, będącą załącznikiem do ww. zarządzenia, trwały od dnia 23 czerwca 2009 r. do dnia 29 października 2010 r. W tym czasie odbyło się 13 spotkań.

W trakcie negocjacji, w części dotyczącej specyfikacji ZO, odbyło się 8 spotkań konsultacyjnych z przedstawicielami offsetobiorcy (WZE). W dwóch z nich dodatkowo uczestniczyli, w charakterze ekspertów, przedstawiciele Sztabu Generalnego Wojska Polskiego oraz przedstawiciele Dowództwa Wojsk Lądowych Sił Zbrojnych RP.

Projekt umowy został parafowany w dniu 10 grudnia 2010 r. przez przedstawiciela strony polskiej i przedstawiciela HONEYWELL. Wcześniej, w dniu 8 grudnia 2010 r., WZE parafowały specyfikację wynegocjowanych ZO.

W dniu 5 stycznia 2011 r. parafowany projekt umowy offsetowej otrzymał pozytywną opinię KUO. Umowa offsetowa, zawarta na 8 lat, została podpisana w dniu 11 lutego 2011 r.

W ocenie NIK przedstawione powyżej kalendarium wskazuje na dochowanie przez MG (DOF) należytej staranności przy negocjowaniu umowy offsetowej z HONEYWELL oraz na właściwe wykorzystanie, już na tym etapie, wniosków i doświadczeń płynących z konieczności dokonywania korekt we wcześniej podpisanych umowach – w trakcie ich realizacji.

3.2.2. Działania Ministra Gospodarki na etapie modyfikacji umów offsetowych związanych z programem KTO

NIK pozytywnie, z punktu widzenia celowości i rzetelności, ocenia dokonywany przez MG (DOF) przegląd poszczególnych ZO w ramach umów z PATRIĄ i OTO MELARĄ. W jego wyniku z obydwu umów offsetowych, w trybie zawieranych aneksów albo w formie pisemnego potwierdzenia, sukcesywnie usunięto szereg zobowiązań, wprowadzając na ich miejsce nowe lub skorygowano przedmiot, wartość oraz harmonogram realizacji dotychczasowych ZO.

Jednocześnie konieczność dokonywania tej weryfikacji i modyfikacji, a także ich skala (niezależnie od zmian wartości umów offsetowych, wynikających ze zmiany wartości umów dostawy), zdaniem Izby, dodatkowo potwierdza brak właściwej selekcji oraz oceny realności wykonania poszczególnych zobowiązań na etapie negocjacji offsetowych oraz błędną ocenę przydatności części z nich dla polskiej gospodarki.

3.2.2.1. Modyfikacja umowy offsetowej z PATRIĄ

Łączna wartość umowy offsetowej z PATRIĄ w momencie jej zawarcia wynosiła 482 mln euro i była równa wartości offsetowej zawartych w niej podstawowych ZO, tj. zobowiązań których wykonanie uznano za priorytetowe i objęto pełną (100%) odpowiedzialnością finansową zagranicznego dostawcy wobec Skarbu Państwa³⁸.

W wyniku Aneksu Nr 1, podpisanego w dniu 14 grudnia 2009 r., w konsekwencji zmiany wartości umowy dostawy, korekcie uległa m.in. wartość umowy offsetowej, która obecnie wynosi 521 mln euro.

³⁷ Skład Zespołu został zmieniony: Zarządzeniem Ministra Gospodarki Nr 9 z dnia 5 marca 2009 r. oraz Zarządzeniem Nr 1 z dnia 20 stycznia 2010 r.

³⁸ W pierwotnym tekście umowy z PATRIĄ zawarte były również 22 zobowiązania potencjalne, tj. ZO, które mogą zostać zrealizowane jako podstawowe przy obopólnej zgodzie stron umowy. Ich łączna wartość offsetowa wynosiła 549 mln euro, z czego kwota 359 mln euro (65%) przypadała na 6 bezpośrednich ZO, a kwota 190 mln euro (35%) na 16 pośrednich ZO.

Łączna wartość wszystkich ujętych w niej zobowiązań (aktualnie wyłącznie podstawowych) to natomiast 611 mln euro.

Umowa offsetowa z PATRIĄ, w ramach podstawowych ZO, pierwotnie obejmowała 13 głównych zobowiązań³⁹, w tym 7 bezpośrednich ZO o łącznej wartości offsetowej 309 mln euro (64%) i 6 pośrednich ZO o łącznej wartości offsetowej 173 mln euro (36%).

W wyniku Aneksu Nr 1 wycofano trzy główne bezpośrednie ZO o łącznej wartości offsetowej 70 mln euro (wprowadzając w ich miejsce jedno nowe o łącznej wartości offsetowej 120 mln euro) oraz trzy główne pośrednie ZO o łącznej wartości offsetowej 15 mln euro (wprowadzając w ich miejsce trzy nowe o łącznej wartości offsetowej 35 mln euro). Dodatkowo w przypadku kolejnych trzech głównych bezpośrednich ZO (o początkowej łącznej wartości offsetowej 234,5 mln euro) oraz czterech głównych pośrednich ZO (o początkowej łącznej wartości offsetowej 160 mln euro) dokonano korekt ich wielkości odpowiednio do kwot 238 mln euro oraz 134,5 mln euro.

W konsekwencji tych zmian umowa offsetowa z PATRIĄ obejmuje aktualnie 4 główne bezpośrednie zobowiązania o łącznej wartości offsetowej 358 mln euro (59%) oraz 9 głównych pośrednich ZO o łącznej wartości offsetowej 253 mln euro (41%).

Ewolucję ilości i wartości zobowiązań offsetowych w ramach umowy z PATRIĄ (od momentu złożenia pierwszej oferty do zmian wprowadzonych Aneksem Nr 1) przedstawiono w Załączniku Nr 5.7., w Zestawieniu 5.7.1.

3.2.2.2. Modyfikacja umowy offsetowej z OTO MELARĄ

Łączna wartość umowy offsetowej z OTO MELARĄ w momencie jej zawarcia wynosiła 308 mln euro, a wartość zawartych w niej zobowiązań podstawowych 308,5 mln euro⁴⁰. W wyniku Aneksu Nr 1, podpisanego w dniu 8 grudnia 2006 r., wielkości te (w związku ze złożeniem dodatkowych zamówień) uległy odpowiednio korekcie do poziomu 308,5 mln euro oraz 314 mln euro. W dniu 23 grudnia 2008 r., w następstwie Aneksu Nr 2 korygującego m.in. po raz kolejny poziom dostaw, wartość tej umowy uległa podwyższeniu do kwoty 343 mln euro, a wartość offsetowa wszystkich zawartych w niej zobowiązań (aktualnie wyłącznie podstawowych) wzrosła do 366 mln euro.

Umowa offsetowa z OTO MELARĄ, w ramach podstawowych ZO, pierwotnie obejmowała 25 głównych zobowiązań⁴¹, w tym 18 bezpośrednich ZO o łącznej wartości offsetowej 189,5 mln euro (61%) i 7 pośrednich ZO o łącznej wartości offsetowej 119 mln euro (39%). W wyniku Aneksu Nr 1 wycofano 18 głównych bezpośrednich ZO (wprowadzając w ich miejsce dwa nowe o łącznej wartości offsetowej 164 mln euro) oraz jedno główne pośrednie ZO o łącznej wartości offsetowej 4 mln euro (wprowadzając w jego miejsce trzy nowe o łącznej wartości offsetowej 27,5 mln euro).

W konsekwencji powyższych zmian do wykonania pozostawało 13 głównych zobowiązań o łącznej wartości offsetowej 314 mln euro, w tym trzy główne bezpośrednie ZO o łącznej wartości offsetowej 166 mln euro (53%) oraz 10 głównych pośrednich ZO o łącznej wartości offsetowej 148 mln euro (47%).

³⁹ W skład zobowiązania głównego wchodzi zobowiązania cząstkowe. Uwzględniając zmiany wprowadzone Aneksem Nr 1, w przypadku umowy offsetowej z PATRIĄ, w skład zobowiązania głównego wchodzi obecnie od jednego (np. ZO Nr 38A.1) do 13 zobowiązań cząstkowych (ZO Nr 19A.1 – 19A.13).

⁴⁰ W pierwotnym tekście umowy z OTO MELARĄ zawartych było również 11 potencjalnych zobowiązań o łącznej wartości offsetowej 219 mln euro, w tym trzy bezpośrednie o łącznej wartości offsetowej 101 mln euro (46%) oraz 8 pośrednich o łącznej wartości offsetowej 118 mln euro (54%).

⁴¹ W skład zobowiązania głównego wchodzi zobowiązania cząstkowe. Uwzględniając zmiany wprowadzone Aneksami Nr 1 i Nr 2, w przypadku umowy offsetowej z OTO MELARĄ, w skład zobowiązania głównego wchodzi obecnie od dwóch (np. ZO Nr 02-A-1 – 02-A-2) do 9 zobowiązań cząstkowych (np. ZO Nr 40.1 – 40.9).

Zmiany do tej umowy offsetowej, wprowadzone Aneksem Nr 2, dotyczyły m.in.: wyeliminowania obowiązku realizacji jednego głównego bezpośredniego ZO o łącznej wartości offsetowej 15,5 mln euro, przyjęcia dwóch nowych głównych bezpośrednich ZO o łącznej wartości offsetowej 65 mln euro oraz zmiany wartości jednego głównego bezpośredniego ZO do kwoty 39 mln euro (wzrost o 2 mln euro).

Aktualnie umowa offsetowa z OTO MELARĄ obejmuje 5 bezpośrednich głównych ZO o łącznej wartości offsetowej 233,5 mln euro (64%) oraz 9 pośrednich głównych zobowiązań o łącznej wartości offsetowej 132,5 mln euro (36%).

Ewolucję ilości i wartości zobowiązań offsetowych w ramach umowy z OTO MELARĄ (od momentu złożenia pierwszej oferty do zmian wprowadzonych Aneksami Nr 1 i Nr 2) przedstawiono w Załączniku Nr 5.7., w Zestawieniu 5.7.2.

W ocenie NIK przedstawiona powyżej radykalna zmiana listy głównych zobowiązań offsetowych w ramach umów z PATRIĄ i OTO MELARĄ, dokonana za zgodą Ministra Gospodarki i wymagająca każdorazowej akceptacji obydwu zagranicznych dostawców, świadczy o niewłaściwym przeanalizowaniu przez stronę polską (administrację rządową i potencjalnych offsetobiorców) oferty offsetowej jeszcze przed zawarciem umów offsetowych (w trakcie prowadzonych negocjacji), a w konsekwencji o ujęciu początkowo w tych umowach zobowiązań nierealnych do wykonania, jak i niepotrzebnych polskiej gospodarce. Poza niewłaściwym doбором ZO powodami ich zmian były także m.in. brak doświadczenia krajowych firm w realizacji offsetu oraz upadłość części z tych przedsiębiorców.

Wprowadzenie do obydwu umów tzw. zobowiązań potencjalnych miało na celu stworzenie zbioru przedsięwzięć, które w przypadku niepowodzenia realizacji podstawowych ZO, dawały szansę szybkiego uzupełnienia umowy offsetowej. Ostatecznie zrezygnowano z tego rozwiązania. Dokonywanie korekt nie gwarantowało, że zrealizowane zostaną te zobowiązania, których efektywność jest największa.

Powyzsze doświadczenia, w ocenie Izby, wskazują, że każda propozycja offsetowa w ramach umowy offsetowej (przed rozstrzygnięciem o jej dalszych losach) powinna być dokładnie przeanalizowana i zweryfikowana przez MG, przy odpowiednim wykorzystaniu KUO, pod kątem realności realizacji oraz przydatności w procesie restrukturyzacji i rozwoju polskiej gospodarki, stosownie do kryteriów wskazanych w art. 5 ustawy offsetowej.

Po stronie offsetodawcy, zdaniem NIK, zauważyć bowiem można dążenie do minimalizacji kosztów realizacji obowiązku offsetowego. Jego przejawem jest np. powstrzymywanie się od wykonywania szczególnie pożądaných, bezpośrednich ZO, związanych z przedmiotem umowy dostawy i dotyczących transferu technologii do firm sektora obronnego, który da im perspektywę modernizacji i restrukturyzacji własnej produkcji. Zamiast tego zagraniczny dostawca koncentruje się w głównej mierze na zamówieniowych pośrednich zobowiązaniach o doraźnym charakterze, lokowanych u offsetobiorcy często powiązanych kapitałowo i właścicielsko z offsetodawcą⁴².

W przypadku offsetobiorców natomiast, w ocenie Izby, pomimo działalności informacyjno-szkoleniowej ze strony Ministerstwa (DOF), miała miejsce nienależyta dbałość o zawieranie korzystnych dla siebie umów biznesowych z offsetodawcami, wynikająca m.in. z błędnego przeświadczenia, że za realizację offsetu odpowiada wyłącznie strona rządowa.

⁴² Wykaz pośrednich ZO, zaliczonych według stanu na dzień 31 grudnia 2011 r., na poczet wartości umowy offsetowej z PATRIĄ, przedstawiono w Załączniku Nr 5.7., w Zestawieniu 5.7.6., a w odniesieniu do umowy z OTO MELARĄ w Załączniku Nr 5.7., w zestawieniu 5.7.8.

3.2.3. Realizacja zobowiązań offsetowych w ramach umów offsetowych związanych z programem KTO i ich efekty

Zdaniem NIK dotychczasowy przebieg realizacji umów offsetowych z PATRIĄ i OTO MELARĄ jest zróżnicowany.

W przypadku umowy z OTO MELARĄ, mając na względzie wysokość wszystkich zaliczeń dokonanych do końca 2011 r. (w kwocie 348 mln euro), jej łączna wartość offsetowa (wynosząca 343 mln euro) została już wykonana. Na obecnym etapie, w dalszym ciągu, opinii takiej nie można natomiast wciąż sformułować w odniesieniu do wszystkich zawartych w niej ZO, których łączna wartość offsetowa (po dokonanych zmianach) wynosi aktualnie 366 mln euro.

Zaliczenia dokonane na poczet wartości umowy offsetowej z PATRIĄ, wynoszące według stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. 367 mln euro, wskazują na niższy stopień jej wykonania przez zagranicznego dostawcę. W odniesieniu do całkowitej wartości (521 mln euro) wynosił on 70%, a w stosunku do łącznej wartości offsetowej wszystkich zawartych w niej zobowiązań (611 mln euro) odpowiednio – 60%.

W ocenie NIK, efekty nielicznych ZO zrealizowanych dotychczas w ramach umów offsetowych z PATRIĄ i OTO MELARĄ, wypełniały w sposób kompleksowy cele offsetu wyrażone w art. 5 ustawy offsetowej. Fakt ten powinien stanowić dla MG kolejny istotny argument w dalszych kontaktach i negocjacjach z obydwojema zagranicznymi dostawcami, zmierzających do wyegzekwowania pełnej realizacji wszystkich zobowiązań zawartych w umowach offsetowych, których łączna wartość offsetowa wynosząca 977 mln euro przekracza wartość offsetową samych umów (864 mln euro).

Jednocześnie ww. ocenę pośrednio potwierdza fakt, że stosunkowo nielicznym częściowym zobowiązaniom (jedynie czterem z 43 ZO zaliczonych do końca 2011 r.) przyznano maksymalne mnożniki offsetowe, zarezerwowane dla rodzajów działań najbardziej preferowanych dla gospodarki narodowej lub bezpieczeństwa i obronności państwa. W ujęciu wartościowym udział ten prezentuje się korzystniej, gdyż na ww. cztery przypadki przypadają ZO o łącznej wartości offsetowej wynoszącej 323,5 mln euro, co stanowiło 45% ogólnej wartości wszystkich zobowiązań zaliczonych w ramach umów z PATRIĄ i OTO MELARĄ (715 mln euro).

Powyższa okoliczność, zdaniem NIK, wskazuje na trudności w uzgodnieniu z zagranicznym dostawcą przedmiotu zobowiązań gwarantujących maksymalizację efektów offsetu z punktu widzenia potrzeb modernizacyjnych polskiej gospodarki. Dotyczy to w szczególności offsetu bezpośredniego.

3.2.3.1. Wykonanie umowy offsetowej z PATRIĄ

Zgodnie z umową z dnia 1 lipca 2003 r. PATRIA miała wykonywać zobowiązania offsetowe (w łącznej wysokości 482 mln euro) w III etapach:

- I – do końca 2006 r. (w wysokości 193 mln euro stanowiącej 40% wartości całej umowy);
- II – od początku 2007 r. do końca 2009 r. (w wysokości 144,5 mln euro – 30% jej wartości);
- III – od początku 2010 r. do końca 2012 r. (w wysokości 144,5 mln euro – pozostałe 30% wartości).

Aneksem Nr 1, podpisanym dnia 14 grudnia 2009 r., zmieniono ten harmonogram oraz wartości w odniesieniu do II i III etapu (okresu rozliczeniowego). Przed podpisaniem Aneksu Nr 1, w wyniku zawartego w dniu 21 grudnia 2006 r. porozumienia, na poczet wartości tej umowy zaliczono wartość

cząstkowego ZO Nr 1A.⁴³ w wysokości 168,5 mln euro, pomimo jego wykonania niezgodnie z przyjętym pierwotnie w specyfikacji harmonogramem⁴⁴. Dzięki temu porozumieniu, w ocenie NIK uzasadnionemu, zagranicznemu dostawcy udało się osiągnąć kwotę wymaganą w pierwszym okresie rozliczeniowym (wynoszącą 193 mln euro). Ostatecznie w ramach I etapu Minister Gospodarki zaliczył PATRII zobowiązania o łącznej wartości offsetowej 219,5 mln euro, tj. 114% wymaganej wielkości (nadwyżka wyniosła 26,5 mln euro). Na zaliczone w tym okresie zobowiązania offsetowe przypadało jedno ww. bezpośrednie cząstkowe ZO (stanowiące 77% wartości wszystkich zaliczonych zobowiązań) oraz trzy pośrednie cząstkowe ZO o łącznej wartości offsetowej 51 mln euro (odpowiednio 23%). Iżba zwraca uwagę, że w pierwszym okresie rozliczeniowym PATRIA nie przystąpiła do realizacji bezpośrednich i pośrednich ZO łącznej wartości 144,5 mln euro. W konsekwencji oznaczało to powstanie roszczenia Skarbu Państwa w stosunku do zagranicznego dostawcy. W związku z wprowadzeniem nowych zobowiązań lub zmianą dotychczasowych, a także korektą terminów realizacji II i III etapu umowy, zgodnie z porozumieniem osiągniętym w Aneksie Nr 1 (podpisanym dopiero pod koniec drugiego okresu rozliczeniowego), roszczenia te ostatecznie wygasły.

W ramach II etapu – wydłużonego o rok, tj. do końca 2010 r., wartość offsetowa do wykonania wynosiła 156 mln euro, a w ramach III etapu – od początku 2011 r. do końca marca 2013 r. odpowiednio 172 mln euro. Suma wartości zobowiązań wymaganych do zrealizowania w ramach I i II etapu ZO, tj. do dnia 31 grudnia 2010 r., w skorygowanej wysokości 349 mln euro (odpowiednio 193 mln euro i 156 mln euro), została wykonana przez zagranicznego dostawcę. Minister Gospodarki do końca 2010 r. zaliczył PATRII na poczet wartości zawartej z nią umowy ZO o łącznej wartości offsetowej 351 mln euro (101% planowanej wielkości). Na kwotę wykonanych zobowiązań składały się bezpośrednio ZO w wysokości 169 mln euro (48%) oraz pośrednie ZO w wysokości 182 mln euro (52%). W odniesieniu do wielkości wymaganej na koniec 2010 r. wraz ze zmianą dokonaną w Aneksie Nr 1, tj. kwoty 156 mln euro, zaliczenia dokonane przez Ministra Gospodarki w II etapie (w łącznej wysokości 131 mln euro) były niższe o 25 mln euro. Dopiero uwzględnienie nadwyżki z I etapu (w wysokości 26,5 mln euro) spowodowało ostatecznie wykonanie wartości offsetowej tej umowy w ramach jej dwóch okresów rozliczeniowych.

W 2011 r. (na poczet III etapu) PATRIA zrealizowała ZO o łącznej wartości offsetowej 16,5 mln euro, w tym bezpośrednio – o wartości 9,5 mln euro i pośrednie – 7 mln euro.

Ogółem, według stanu na dzień 31 grudnia 2011 r., wartość zobowiązań zrealizowanych przez PATRIĘ na poczet umowy offsetowej wynosiła 367 mln euro, w tym ZO bezpośrednich – 178 mln euro (48,5%) euro, a ZO pośrednich – 189 mln euro (51,5%). Stanowiło to 70% wartości offsetowej umowy (wynoszącej 521 mln euro).

W związku z tym, że PATRIA powinna wykonać do końca umowy offsetowej, tj. do dnia 30 czerwca 2013 r., w ramach offsetu bezpośredniego ZO o wartości co najmniej 260,5 mln euro (50% wartości umowy offsetowej), według stanu na początek 2012 r., zagranicznemu dostawcy pozostały jeszcze do zrealizowania bezpośrednio zobowiązania o łącznej wartości offsetowej 82,5 mln euro. Wartość wszystkich ZO tego typu, zawartych w tej umowie, wynosi obecnie 358 mln euro, czyli do ich pełnego wykonania brakuje 180 mln euro.

⁴³ Zobowiązanie dotyczyło transferu technologii, licencji i know-how do produkcji KTO typu AMV 6x6 i 8x8. Szerzej patrz pkt 3.2.4.1. *Informacji* oraz Zestawienie 5.7.5. w Załączniku Nr 5.7.

⁴⁴ Opóźnienie dotyczyło realizacji ZO w odniesieniu do transporterów typu AMV 6x6 i spowodowane było brakiem decyzji MON w zakresie zakupu pojazdów tego typu, co było okolicznością niezależną od zagranicznego dostawcy. Ostatecznie zrezygnowano z uruchomienia, na potrzeby Sił Zbrojnych RP, produkcji KTO w układzie jezdny 6x6 i w miejsce 32 podwozi bazowych w tej wersji wprowadzono podwozia bazowe w układzie jezdny 8x8.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2011 r., zagraniczny dostawca nie przystąpił w ogóle do wykonania trzech głównych bezpośrednich ZO (Nr 38A.1, Nr 55A.1 i Nr 58A.1), których przedmiotem są zakupy lokowane odpowiednio w WZM, HSW SA i Bumar Sp. z o.o., o łącznej wartości offsetowej 170 mln euro⁴⁵. Mając na względzie krótki okres pozostający do wykonania obowiązku offsetowego PATRII oraz łączną wartość offsetową jedyne innego bezpośredniego zobowiązania cząstkowego w ramach tej umowy (Nr 1A.3 – 8,5 mln euro) NIK dostrzega realne zagrożenie dla wypełnienia przez zagranicznego dostawcę, w całym okresie umownym, wykonania zobowiązań tego typu w łącznej wysokości 260,5 mln euro.

Zabezpieczeniem interesów Skarbu Państwa, w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania poszczególnych zobowiązań oraz całej umowy przez zagranicznego dostawcę (w ramach jej poszczególnych etapów), są kary, wynegocjowane w wysokości stanowiącej równowartość niewykonanych lub nienależycie wykonanych zobowiązań, w ramach wartości umowy offsetowej (wynoszącej 521 mln euro), która w przypadku umowy z PATRIĄ jest niższa niż wartość offsetowa wszystkich zawartych w niej ZO (aktualnie 611 mln euro).

Stopień zaawansowania realizacji wszystkich zobowiązań offsetowych PATRII (według zaliczeń dokonanych przez MG do końca 2011 r.), w stosunku do ich łącznej zaplanowanej wartości offsetowej (po uwzględnieniu dokonanych zmian), w odniesieniu do całego offsetu wynosił – 60% (367 mln euro wobec 611 mln euro), bezpośrednich ZO – 50% (178 mln euro wobec 358 mln euro), a pośrednich ZO – 75% (189 mln euro wobec 253 mln euro).

W wyjaśnieniach DOF podano, że zgodnie z przepisami prawa PATRIA zobowiązana jest do wykonania ZO o wartości nie mniejszej niż 521 mln euro, z jednoczesnym warunkiem zapewniania 50% udziału bezpośrednich ZO w ramach tej kwoty. Nie mniej jednak MG oczekuje, że zagraniczny dostawca wykona wszystkie zobowiązania (611 mln euro) w oparciu o zapisy umowy offsetowej, jak też umowy biznesowe pomiędzy offsetobiorcami i offsetodawcami.

W związku z tym, biorąc pod uwagę pozostający jeszcze niespełna roczny okres umowny wiążący zagranicznego dostawcę, zdaniem NIK, Minister Gospodarki powinien intensywnie mobilizować PATRIĘ do pełnej realizacji wszystkich zobowiązań zawartych w tej umowie offsetowej, w tym w szczególności bezpośrednich ZO.

Do końca 2011 r., w ramach umowy z PATRIĄ, Minister Gospodarki zaliczył ogółem 13 cząstkowych ZO, w tym dwa zobowiązania bezpośrednie i 11 zobowiązań pośrednich. W przypadku jednego zobowiązania bezpośredniego zastosowano maksymalną wysokość mnożnika, a w odniesieniu do drugiego jego poziom zawierał się w przedziale 2,0–3,0. W ramach wszystkich pośrednich cząstkowych ZO wysokość mnożnika mieściła się w przedziale 0,5–2,0. Wartość offsetowa zobowiązań zaliczonych przy zastosowaniu maksymalnego mnożnika w stosunku do wszystkich ZO stanowiła w tym przypadku 46%.

Szczegółowy wykaz bezpośrednich ZO zaliczonych na poczet umowy offsetowej z PATRIĄ przedstawiono w Załączniku Nr 5.7., w Zestawieniu 5.7.5., a pośrednich zobowiązań w Załączniku Nr 5.7., w Zestawieniu 5.7.6.

⁴⁵ Szczegółowy przedmiot nierealizowanych bezpośrednich zobowiązań offsetowych w ramach umowy z PATRIĄ przedstawiono w Załączniku Nr 5.7., w Zestawieniu 5.7.11.

3.2.3.2. Wykonanie umowy offsetowej z OTO MELARĄ

Zgodnie z umową z dnia 1 lipca 2003 r. OTO MELARA miała wykonywać zobowiązania offsetowe (w łącznej wysokości 308 mln euro) w III etapach:

- I – do końca 2006 r. (w wysokości 123 mln euro stanowiącej 40% wartości całej umowy);
- II – od początku 2007 r. do końca 2009 r. (w wysokości 92,5 mln euro – 30% jej wartości);
- III – do końca 2012 r. (w wysokości 92,5 mln euro – pozostałe 30% wartości).

W zmienionym Aneksie Nr 1 z dnia 8 grudnia 2006 r. planie I etapu przyjęto do wykonania ZO o łącznej wartości offsetowej 154,5 mln euro, w tym bezpośrednio ZO o łącznej wartości offsetowej 78,5 mln euro (51%) i pośrednio ZO o łącznej wartości offsetowej 76 mln euro (49%).

W I etapie Minister Gospodarki zaliczył OTO MELARZE zobowiązania o łącznej wartości 173,5 mln euro, tj. 112% wielkości planowanej po korekcie. Na ww. kwotę składały się bezpośrednio ZO o łącznej wartości offsetowej 78,5 mln euro (45%) oraz pośrednio ZO o łącznej wartości offsetowej 95 mln euro (55%).

W planie II etapu, skorygowanym Aneksie Nr 2 z dnia 23 grudnia 2008 r., przyjęto do wykonania zobowiązania offsetowe o łącznej wartości 195 mln euro, w tym bezpośrednio ZO o łącznej wartości offsetowej 150 mln euro (77%) oraz pośrednio ZO o łącznej wartości offsetowej 45 mln euro (23%).

W II etapie rozliczeniowym Minister Gospodarki zaliczył OTO MELARZE zobowiązania o łącznej wartości 174,5 mln euro, tj. 89% wartości planowanej umowy offsetowej z dnia 1 lipca 2003 r. i zmian wprowadzonych Aneksie Nr 2. W ramach tej kwoty bezpośrednio ZO – o łącznej wartości offsetowej 140,5 mln euro stanowiły 81%, a pośrednio ZO – o łącznej wartości offsetowej 34 mln euro odpowiednio 19%.

Uwzględniając zaliczenia dokonane przez Ministra Gospodarki na poczet wartości tej umowy offsetowej w I i II etapie (w łącznej wysokości 348 mln euro) oraz wartość offsetową samej umowy (po zmianach wynoszącą 343 mln euro), jej wykonanie ogółem, według stanu na koniec 2011 r., przekroczyło tę wartość i wyniosło 101,5%. Bezpośrednio ZO stanowiły 64% wartości zaliczonych zobowiązań, a pośrednio ZO odpowiednio 36%.

Stopień zaawansowania realizacji wszystkich zobowiązań offsetowych OTO MELARY (według zaliczeń dokonanych przez MG do końca 2011 r.), w stosunku do ich łącznej zaplanowanej wartości offsetowej (po uwzględnieniu zmian), w odniesieniu do całego offsetu wynosił 95% (348 mln euro wobec 366 mln euro), bezpośrednich ZO – 94% (219 mln euro wobec 233,5 mln euro), a pośrednich ZO – 97% (129 mln euro wobec 132,5 mln euro).

W wyjaśnieniach, dotyczących aktualnego stanu realizacji tej umowy, DOF⁴⁶ stwierdził m.in., iż pomimo wykonania przez zagranicznego dostawcę wszystkich trzech etapów (zrealizowanych przed terminem) oraz wykonania wartości offsetowej umowy, w ramach prowadzonych negocjacji związanych z zawarciem Aneksu Nr 3, MG dąży do zapewnienia w nim realizacji wartości wszystkich zobowiązań ze specyfikacji umowy offsetowej.

Kierując się stanem niewykonania niektórych ZO przez OTO MELARĘ Ministerstwo wystąpiło z roszczeniami do tego zagranicznego dostawcy wynoszącymi, według stanu na dzień 31 grudnia 2010 r., 13 mln euro.

Z punktu widzenia konieczności mobilizowania zagranicznego dostawcy oraz maksymalizacji efektów offsetu, zdaniem Izby, było to działanie uzasadnione.

⁴⁶ Pismo z dnia 9 marca 2012 r.

Na zaliczone przez Ministra Gospodarki 30 cząstkowych zobowiązań offsetowych, wynikających z umowy z OTO MELARĄ, przypadało 7 bezpośrednich ZO i 23 pośrednie ZO. W przypadku trzech bezpośrednich zobowiązań zastosowano maksymalną wysokość mnożników, w dwóch zobowiązaniach ich poziom przekraczał wartość 4, a w dwóch pozostałych zawierał się w przedziale 2,0–3,0. W ramach 23 pośrednich ZO 15 zawierało się w przedziale 1,0–2,0, a 8 w przedziale 2,0–3,0. Wartość offsetowa zobowiązań zaliczonych przy zastosowaniu maksymalnego mnożnika w stosunku do wszystkich ZO stanowiła w tym przypadku 45%.

Szczegółowy wykaz bezpośrednich ZO zaliczonych na poczet umowy offsetowej z OTO MELARĄ przedstawiono w Załączniku Nr 5.7., w Zestawieniu 5.7.7., a pośrednich zobowiązań w Załączniku Nr 5.7., w Zestawieniu 5.7.8.

Mając na względzie jedynie niespełna roczny okres umowy wiążący zagranicznych dostawców, w ocenie NIK, podejmowane przez Ministra Gospodarki działania, w celu wyegzekwowania pełnej realizacji wszystkich zobowiązań lub dokonania ich kolejnej korekty, powinny być zintensyfikowane w ramach obydwu umów i kategorii offsetu.

Podsumowując, zdaniem Izby, offset bezpośredni, przy właściwej selekcji przedmiotu ZO, powinien dawać możliwość uzyskania dostępu do najnowszych technologii, wspierających priorytetowe obszary działalności badawczo-rozwojowej i produkcyjnej.

W konsekwencji, w opinii NIK, ta kategoria offsetu powinna być zarezerwowana w pierwszej kolejności dla tego typu przedsięwzięć. Poza uzyskaniem dostępu do know-how nie mniej istotna jest możliwość sprzedaży przez offsetobiorcę własnych wyrobów i usług, uruchomianych w oparciu o przekazaną mu technologię, a także możliwość jej dalszego rozwijania. Według Izby jedynie nieliczne bezpośrednie ZO w ramach umów z PATRIĄ i OTO MELARĄ wypełniały te warunki na co wskazują przedstawione powyżej dane, a ponadto wyniki kontroli przeprowadzonych równoległe u wybranych offsetobiorców⁴⁷.

Pozytywnym przykładem w tym względzie, zdaniem NIK, są natomiast bezpośrednie ZO ulokowane w WZE, w ramach umowy offsetowej z HONEYWELL⁴⁸.

3.2.4. Przebieg realizacji zobowiązań offsetowych u wybranych offsetobiorców i ich dotychczasowe efekty

Wyniki kontroli u wybranych offsetobiorców bezpośrednich ZO – realizowanych w ramach umów offsetowych z PATRIĄ i OTO MELARĄ – pozwalają na stwierdzenie, że istotnym czynnikiem wpływającym negatywnie na efekty tych zobowiązań było zawieranie przez poszczególnych przedsiębiorców nieodpowiednio skonstruowanych umów biznesowych z offsetodawcami, które nie zabezpieczały wszechstronnie interesów polskich partnerów biznesowych lub niezawieranie w ogóle takich umów.

Dostrzegając działania podejmowane przez MG w celu zmiany sytuacji w tym zakresie, NIK zwraca uwagę, że brak stosownych zapisów umownych może spowodować szczególnie negatywne konsekwencje dla offsetobiorcy w przypadku ewentualnego zaprzestania realizacji zobowiązań przez offsetodawcę po dokonaniu zaliczeń na kwotę równą wartości umowy offsetowej.

⁴⁷ Szerzej patrz pkt 3.2.4. 1.–3.2.4.3. *Informacji*.

⁴⁸ Szerzej patrz pkt 3.2.4.4. *Informacji*.

Niezależnie od powyższego, w świetle ustaleń Izby, istotnymi barierami w efektywnym wykorzystaniu instrumentu offsetu może być także:

- **nieprzygotowanie offsetobiorcy do realizacji zobowiązań w ustalonych terminach;**
- **zła sytuacja ekonomiczno-finansowa offsetobiorcy;**
- **mała wiedza i doświadczenie offsetobiorcy, a także jego bierność i oczekiwanie, że administracja rządowa (MG-DOF) zdoła korzystnie rozstrzygnąć wszystkie wątpliwe kwestie;**
- **podejmowane przez offsetodawcę próby wywiązania się z realizacji ZO jak najmniejszym kosztem.**

3.2.4.1. Wojskowe Zakłady Mechaniczne SA (WZM)

Mając na względzie przedmiot umowy dostawy (KTO) oraz sposób konstrukcji procedury przetargowej wyłaniającej producenta tego pojazdu, w ocenie NIK, kluczowe bezpośrednie ZO ulokowane zostały w WZM.

Na etapie negocjowania przedmiotu i warunków realizacji umów biznesowych z PATRIĄ (pojazd bazowy) i OTO MELARĄ (system wieżowy) Spółce nie udało się we właściwy sposób zabezpieczyć własnych interesów. Powyższa sytuacja wynikała z braku doświadczenia offsetobiorcy w specyficznym obszarze problematyki offsetowej, złożoności całego projektu, w którym WZM były dostawcą wyrobu, licencjobiorcą, offsetobiorcą, producentem oraz podmiotem odpowiedzialnym za określoną w umowie z MON polonizację wyrobu, a także była konsekwencją zasad współpracy określonych między offsetobiorcą a offsetodawcami na wstępnym etapie negocjacji, których nie skorygowano w późniejszym okresie, pomimo zatrudnienia przez Spółkę specjalistycznej kancelarii prawnej. Okoliczności te, w ocenie NIK, wpłynęły niekorzystnie na przebieg realizacji ZO oraz ich efekty.

Potencjalny offsetobiorca nawiązał współpracę z zagranicznymi dostawcami – potencjalnymi offsetodawcami – w celu określenia możliwości i warunków podjęcia realizacji proponowanych przez nich zobowiązań offsetowych, zawierając:

- z PATRIĄ: w dniu 26 listopada 2001 r. – Pierwszy Etap Porozumienia o Współpracy; w dniu 13 lutego 2002 r. – Porozumienie o Współpracy i w dniu 10 listopada 2002 r. – List Intencyjny;
- z OTO MELARĄ: w dniu 10 listopada 2002 r. – List Intencyjny.

W ww. porozumieniach nie określono mechanizmów zabezpieczających interesy Spółki (np. zwrotu poniesionych kosztów przygotowań do wykonania ZO) w przypadku nieprzystąpienia lub odstąpienia od wykonywania zobowiązań, uzgodnionych w związku z dostawą KTO.

Umowa pomiędzy WZM i PATRIĄ została podpisana w dniu 30 czerwca 2003 r. W jej skład wchodziły: umowa dostawy, umowa transferu technologii, umowa współpracy przemysłowej oraz umowa posprzedażna.

W przypadku umowy WZM z OTO MELARĄ, podpisanej w dniu 6 czerwca 2003 r., jej elementami składowymi były natomiast: umowa dostawy, umowa licencyjna oraz umowa dostawy komponentów.

W ww. umowach zawartych z offsetodawcami w czerwcu 2003 r.:

- nie wskazano prawa polskiego jako prawa właściwego w zakresie prowadzenia sporów w sprawie ważności lub wykonywania umowy;
- nie określono mechanizmów zabezpieczających interesy offsetobiorcy w przypadku niewykonania lub niewłaściwego wykonania przedmiotu zobowiązań offsetowych.

Niedoprecyzowano ponadto, czy w przypadku, gdy udoskonalenia, ulepszenia lub nowe przedmioty własności przemysłowej wytworzone lub rozwinięte przez offsetobiorcę mają przejść na offsetodawcę,

offsetobiorcy przysługuje odpowiednie wynagrodzenie (umowa licencyjna – OTO MELARA, umowa transferu technologii, umowa o współpracy przemysłowej – PATRIA).

W przypadku wszystkich objętych kontrolą umów biznesowych, zawartych przez WZM z offsetodawcami, brak było tłumaczeń potwierdzonych przez tłumacza przysięgłego w języku polskim.

Izba pozytywnie oceniła wykonanie obydwu podstawowych zobowiązań częściowych w zakresie przedmiotu umowy zakupu z MON, tj.:

- w przypadku umowy z PATRIĄ – ZO Nr A.1.1 (transfer technologii, licencji i know-how w celu uruchomienia produkcji KTO) – w ramach tego zobowiązania, o łącznej planowanej wartości offsetowej 170 mln euro, Minister Gospodarki, na poczet tej umowy offsetowej, ostatecznie zaliczył kwotę 168,5 mln euro (patrz także Zestawienie 5.7.5. w Załączniku Nr 5.7.);
- w przypadku umowy z OTO MELARĄ – ZO Nr 41.1 (transfer technologii, montażu, integracji i produkcji elementów i zespołów wieży HITFIST® 30 mm, a także przekazanie narzędzi i wyposażenia do montażu oraz produkcji wybranych podzespołów i elementów – zobowiązanie to zostało zaliczone przez Ministra Gospodarki na poczet wartości tej umowy offsetowej w wysokości pierwotnie planowanej (w 100%), tj. w kwocie 30,5 mln euro (patrz także zestawienie 5.7.7. w Załączniku Nr 5.7.).

Poza tym w ramach umów offsetowych z PATRIĄ i OTO MELARĄ część zobowiązań przewidzianych pierwotnie do realizacji w WZM została wycofana przez zagranicznych dostawców, a przedmiot innych zmodyfikowany. Jednocześnie, pomimo dokonanych korekt, obydwaj offsetodawcy nie przystąpili wciąż do realizacji niektórych ZO⁴⁹.

Ostateczny kształt wykonania programu KTO przez Spółkę (na skutek braku możliwości zorganizowania jego finansowania) przebiegał odmiennie od pierwotnych założeń. W zakresie systemu wieżowego odstąpiono od koncepcji zakupu przez WZM komercyjnej licencji, produkcję wież przeniesiono do ZM „Bumar-Łabędy” SA w Gliwicach i w proces ten, jako jego operatora finansowego, włączono Bumar Sp. z o.o., co obniżyło efektywność ekonomiczną całego przedsięwzięcia dla WZM⁵⁰.

Przekazanie przez WZM do ZM „Bumar-Łabędy” SA w grudniu 2006 r. do bezpłatnego używania (użyczenie) narzędzi, oprzyrządowania i osprzętu do montażu wieży, wraz z towarzyszącą im dokumentacją techniczną i certyfikatami zgodności oraz know-how, pakietu danych technicznych (TDP) i pakietu danych dotyczących technologii produkcji (MDP) elementów i podzespołów oraz montażu finalnego wyrobu w postaci wieży HITFIST® 30 mm, o łącznej wartości 7,6 mln euro, nastąpiło bez uzyskania uprzedniej zgody ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa, działającego jako Walne Zgromadzenie Spółki, co było niezgodne z § 23 ust. 2 Statutu WZM SA (tekst jednolity z dnia 21 września 2006 r.). Powodem nie uzyskania wcześniejszej zgody Walnego Zgromadzenia na dokonanie opisanych wyżej czynności była – zdaniem ówczesnego Prezesa Zarządu WZM – presja czasu związana z terminową realizacją kontraktu dla MON.

W 2008 r. Zarząd Spółki, w celu uporządkowania stanu prawnego związanego z czynnością użyczenia ww. składników majątkowych WZM, wystąpił do Ministra Skarbu Państwa z wnioskiem o wyrażenie zgody na dokonanie czynności prawnej w zakresie rozporządzenia składnikami aktywów trwałych o wartości rynkowej przekraczającej równowartość kwoty 50 tys. euro, polegającej na oddaniu wymienionych we wniosku składników do bezpłatnego używania przez ZM „Bumar-Łabędy” SA

⁴⁹ Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawiono w Załączniku Nr 5.7., w Zestawieniach 5.7.5., 5.7.7., 5.7.9., 5.7.10. i 5.7.11.

⁵⁰ Według stanu na dzień 30 listopada 2011 r. WZM zapłaciło Bumar Sp. z o.o. z tego tytułu marżę w wysokości 52,8 mln zł.

(użyczenie). Wniosek ten został pozytywnie rozpatrzony przez Ministra Skarbu Państwa w dniu 25 czerwca 2008 r. Ponadto Spółka zawarła w dniu 14 lipca 2008 r. z ZM „Bumar-Łabędy” SA i BUMAR Sp. z o.o. umowę użyczenia ww. składników aktywów trwałych.

W przypadku pojazdu bazowego sposób zawarcia przez Spółkę umów biznesowych z PATRIĄ niekorzystnie wpływa na przyszłe losy programu KTO i potencjalnej roli w nim offsetobiorcy po 2013 r. (brak perspektywicznej umowy licencyjnej i nowych zamówień oraz nieprzystąpienie do realizacji ZO Nr 38A.1 – sprzedaż eksportowa transportera).

Termin wygaśnięcia umowy o współpracy przemysłowej, na mocy której PATRIA udzieliła WZM prawo i licencję na wytwarzanie, sprzedaż, konserwację i naprawę KTO oraz na świadczenie innych posprzedażnych usług serwisowych, a także uzyskała wyłączne prawo do marketingu i sprzedaży pojazdu na terenie Polski, Indii, Malezji, Indonezji, Egiptu, Angoli, Jemenu i Wietnamu – określono na dzień 31 grudnia 2013 r. Okres ważności licencji na produkcję transportera wraz z prawami marketingowymi, obejmującej określone państwo, może być przedłużony o następne 10 lat w przypadku, gdyby Spółka otrzymała w tym kraju potwierdzony kontrakt na dostawę KTO.

W świetle udzielonych w trakcie kontroli wyjaśnień Zarząd WZM prowadził rozmowy z MON na temat formalnego przyjęcia aneksu przedłużającego umowę dostawy pojazdu na lata 2014–2018, co skutkowałoby przedłużeniem prawa Spółki do licencji o kolejne 10 lat. Do czasu zakończenia kontroli nie został on sformalizowany, a tym samym offsetobiorca nie dysponował zamówieniami wykraczającymi poza 2013 r. ani portfelem zamówień na przyszłą produkcję eksportową.

Ponadto nie rozpoczęto realizacji ZO Nr 38A.1 – sprzedaż eksportowa KTO typu AMV 8x8 na rynki zagraniczne inne niż przewidziane w umowie licencyjnej zawartej w dniu 30 czerwca 2003 r. pomiędzy WZM i PATRIĄ. Zobowiązanie to zostało wprowadzone w wyniku zawartego w dniu 14 grudnia 2009 r. Aneksu Nr 1 do umowy offsetowej. W treści jego specyfikacji oznaczono, że to ZO (o łącznej wartości offsetowej 120 mln euro) miało być realizowane w okresie od czerwca 2009 r. do grudnia 2012 r.

Pozytywnie oceniając dotychczasowy aspekt ekonomiczny realizacji zobowiązań offsetowych wynikających z umów zawartych z OTO MELARĄ i PATRIĄ, efektem których było uruchomienie przez Spółkę dostaw KTO, a także ich korzystny wpływ na aktualną sytuację ekonomiczno-finansową offsetobiorcy, NIK podkreśliła, że przystępując do realizacji projektu ówczesne kierownictwo WZM nie oceniło w sposób realny możliwości zabezpieczenia finansowania planowanych nakładów związanych z uruchomieniem produkcji tego pojazdu. Aby sprostać oczekiwaniom MON i zrealizować dostawę Spółka zamówiła w PATRII dodatkowo 50 szt. transporterów (19 bojowych i 31 bazowych), dzięki czemu Siły Zbrojne RP w 2005 r. otrzymały zakontraktowane pojazdy. Powyższe działanie spowodowało wzrost wartości umowy dostawy zawartej przez Spółkę z zagranicznym dostawcą, a w konsekwencji także stosowną zmianę wartości umowy offsetowej, korektę harmonogramu dostaw, a także miało wpływ na przebieg procesu polonizacji oraz realizacji przedmiotu części ZO. Jednocześnie, mając na względzie dobiegający końca okres realizacji umów offsetowych oraz aktualny stan negocjacji prowadzonych przez MG z PATRIĄ (z udziałem offsetobiorcy i MON), Izba zwróciła uwagę na brak zapewnienia do tej pory stabilnych perspektyw rozwojowych WZM, gwarantujących utrzymanie na dotychczasowym poziomie przychodów a także stopnia wykorzystania zdolności produkcyjnych Spółki.

W wyniku realizacji zobowiązań offsetowych w okresie objętym kontrolą przychody ze sprzedaży ogółem wzrosły z 93,2 mln zł w 2004 r. do 763,6 mln zł w 2010 r., tj. o 719,3%. W latach 2007–2010 wynik finansowy WZM systematycznie wzrastał od wielkości 1,5 mln zł w 2007 r. do poziomu

24,8 mln zł w 2010 r., tj. o 1 594,5%. Zatrudnienie (średnioroczne w osobach), które w 2004 r. wynosiło 332 pracowników, w 2010 r. powiększyło się odpowiednio do 448 osób.

W związku z produkcją KTO, w wyniku pozyskania technologii, licencji oraz know-how Spółka poprawiła swoją pozycję rynkową oraz konkurencyjność wśród zakładów przemysłu zbrojeniowego w Polsce i uzyskała nowe certyfikaty jakościowe.

Zdaniem NIK na pozytywną ocenę zasługuje również wykonanie przez offsetobiorcę harmonogramu polonizacji wyrobu (transportera), określonego w zał. Nr 2 do umowy dostawy. Na koniec 2010 r. planowano wartość polonizacji w wysokości 254,5 mln zł, a wykonanie wyniosło 343 mln zł, tj. 135%. Warunkiem utrzymania tych korzystnych trendów jest kontynuowanie programu KTO, podczas gdy według stanu na dzień zakończenia kontroli WZM nie dysponował ani portfelem zamówień na przyszłą produkcję krajową i eksportową ani przedłużeniem licencji o kolejne 10 lat. Prowadzono negocjacje z offsetodawcą, dotyczące bezterminowego pozyskania przez Spółkę praw do licencji na produkcję i dostawy tego pojazdu.

3.2.4.2. Bumar Amunicja SA (ZM „Mesko” SA)

W przypadku bezpośredniego głównego ZO ulokowanego w ZM „Mesko” SA (obecnie Bumar Amunicja SA) w ramach umowy z OTO MELARA, wprowadzonego Anekssem Nr 1, dla którego offsetodawcą była norweska spółka NAMMO Raufoss AS⁵¹, NIK zwróciła uwagę, że nieodpłatny transfer technologii związany z uruchomieniem zaawansowanej produkcji głowicy ćwiczebnej RA82 70 mm (ZO Nr 40.1 – 40.9) o łącznej wartości offsetowej 127,5 mln euro), służyć miał uruchomieniu przez offsetobiorcę produkcji tego wyrobu, do czego do zakończenia kontroli ostatecznie nie doszło i co budzi zasadnicze wątpliwości Izby z punktu widzenia dotychczasowej efektywności ekonomicznej tego przedsięwzięcia.

Mając na względzie wcześniejsze doświadczenia offsetobiorcy oraz MG w zakresie realizacji przez tego offsetodawcę (NAMMO) zamówieniowych części jego innych zobowiązań (w ramach umowy offsetowej z LMC) NIK negatywnie oceniła sposób ich wykorzystania przy formułowaniu przedmiotu ZO Nr 40 (w przypadku umowy z OTO MELARA).

W ramach umowy offsetowej z LMC NAMMO było offsetodawcą ZO Nr 1-108, obejmującego m.in. nieodpłatne uruchomienie (w oparciu o przekazaną technologię) produkcji nowoczesnej amunicji oraz jej zakupy. Realizacja tego zobowiązania w ZM „Mesko” SA była przedmiotem kontroli NIK w 2008 r., która wykazała, że offsetodawca nie w pełni wykonał częściowe zobowiązania dotyczące zakupu amunicji, rakiet, części i komponentów o łącznej wartości offsetowej 15,5 mln USD.

Powyższe okoliczności, odnoszące się do okresu bezpośrednio poprzedzającego włączenie ZO Nr 40 do umowy offsetowej z OTO MELARA, zdaniem NIK, powinny skłaniać Spółkę i MG do zachowania szczególnej staranności i dbałości o należyte zabezpieczenie interesów Skarbu Państwa i offsetobiorcy przy włączaniu kolejnych zobowiązań NAMMO.

O ile bowiem interes offsetodawcy w ulokowaniu nowego zobowiązania u tego samego offsetobiorcy był oczywisty (strony nawiązały umowę o współpracy w dniu 15 maja 2001 r.), korzyści płynące z tego tytułu dla Spółki takimi być już wcale nie musiały. Bumar Amunicja SA uzyskał bowiem wprawdzie dostęp do technologii, lecz jej transfer nie zaowocował do tej pory uruchomieniem produkcji w zakładanej skali. Tymczasem zagraniczny dostawca (OTO MELARA) na poczet wartości umowy offsetowej zaliczył sobie znaczącą kwotę.

⁵¹ Dalej: NAMMO.

Dodatkowo należy zwrócić uwagę, że podczas gdy w przypadku ZO 1-108 (w ramach umowy offsetowej z LMC) niepełna realizacja zobowiązań zakupowych offsetodawcy została zrekompensowana zamówieniami Sił Zbrojnych RP, w odniesieniu do ZO Nr 40 (w ramach umowy z OTO MELARA), w momencie jego zgłoszenia, ZM „Mesko” SA nie posiadało żadnych zamówień krajowych i zagranicznych na dostawę kompletnej głowicy lub jej części oraz elementów.

Niezależnie od powyższego obecna kontrola wykazała nienależyte zabezpieczenie interesów Spółki, w podpisanej w dniu 15 grudnia 2006 r. umowie licencyjnej z NAMMO, poprzez niewskazanie zagranicznych rynków zbytu, na które Bumar Amunicja SA mógł sprzedawać przedmiot ZO. Rynki te zostały uzupełnione w Aneksie Nr 1 do tej umowy z dnia 15 maja 2007 r. Ponadto w umowie licencyjnej nie wskazano wysokości opłat licencyjnych z tytułu sprzedaży poza obszar Polski głowic ćwiczebnych w ilości przekraczającej 30 tys. sztuk. Nie zabezpieczono tam także interesów Spółki poprzez wprowadzenie zapisów określających ilość oraz terminy sprzedaży produktów kontrahentom, wskazanym przez NAMMO, a także możliwości naliczania kar umownych w przypadku niewywiązania lub nienależytego wywiązania się offsetodawcy z tego zobowiązania offsetowego.

Dokonywanie dla potrzeb ZO zakupów maszyn i urządzeń w terminach niezgodnych z umową licencyjną (odchylenia wynosiły od jednego do siedmiu miesięcy w stosunku do terminów określonych w umowie licencyjnej) opóźniło natomiast faktyczną gotowość Spółki do realizacji zamówień offsetodawcy – według pierwotnie zakładanego harmonogramu.

Mając na względzie kryterium gospodarności, NIK jako niewystarczające oceniło dotychczasowe działania podejmowane przez Spółkę w celu efektywnego zaangażowania posiadanych aktywów trwałych (w postaci przekazanych przez offsetodawcę wartości niematerialnych i prawnych oraz aktywów rzeczowych) dla pozyskania zamówień umożliwiających uruchomienie produkcji głowicy RA82 70 mm (lub jej elementów).

Ostatecznie Minister Gospodarki, na poczet wartości umowy offsetowej z OTO MELARA, w ramach bezpośrednich zobowiązań ulokowanych w Bumar Amunicja SA, zaliczył cztery częściowe ZO (Nr 40.1 – 40.4), na łączną kwotę 127 mln euro. Każde z nich zostało wykonane w wielkościach pierwotnie planowanych do realizacji, tj. w 100% (patrz także Zestawienie 5.7.7. w Załączniku Nr 5.7.).

3.2.4.3. Bumar Żołnierz SA (PCO SA)

W odniesieniu do dwóch bezpośrednich ZO ulokowanych w PCO SA (obecnie Bumar Żołnierz SA) w ramach umowy z OTO MELARA, wprowadzonych Aneksem Nr 2, NIK pozytywnie oceniła uruchomienie produkcji systemu kierowania ogniem na potrzeby programu KTO. Została ona podjęta na podstawie technologii dostarczonej przez :

- amerykańską firmę Kollsman Inc. – w ramach ZO Nr 48A.1 – w zakresie system celowniczego DNRS 288;
- włoską firmę Galileo Avionica S.p.A. – ramach ZO Nr 49B.1 – w zakresie kamery termowizyjnej.

Ww. zobowiązania (o łącznej wartości offsetowej 62 mln euro) zostały wykonane. Spółka (PCO SA) uzyskała od offsetodawców świadectwa potwierdzające certyfikowanie offsetobiorcy jako kwalifikowanego dostawcy części, elementów i komponentów zintegrowanego systemu celowniczego DNRS-288 oraz kamery drugiej generacji 288/4 do tego systemu, a także kompletnych obydwu urządzeń.

W ramach zamówieniowej części tych zobowiązań (odpowiednio ZO Nr 48A.2 – 48A.4 oraz ZO Nr 49B.3 – 49B.5) zasadnicze wątpliwości Izby wzbudził natomiast fakt, że w oświadczeniach offsetobiorcy z dnia 21 kwietnia 2011 r., dotyczących ich realizacji i przekazanych do MG (DOF), Spółka

wykazała na poczet wartości umowy offsetowej sprzedaż OTO MELARZE systemów okablowania (o łącznej wartości offsetowej 1,5 mln euro) – dostarczanych bezpośrednio do ZM „Bumar-Łabędy” SA, krajowego producenta wież do programu KTO, a tym samym produkcji nie mającej charakteru eksportowego. Minister Gospodarki nie zaliczył ww. zobowiązań na poczet wartości tej umowy offsetowej.

Powyższe działanie offsetobiorcy, w świetle zapisów zawartych w specyfikacji ZO dotyczących zobowiązań głównych Nr 48A i 49B, NIK uznaje za nieprawidłowość, natomiast działanie MG za w pełni uzasadnione.

W przypadku kolejnego zobowiązania offsetowego ulokowanego w PCO SA, dotyczącego zakupu nowoczesnego systemu ostrzegania przed opromieniowaniem laserowym (oznaczonego 02.A.1. – 02.A.2., o łącznej wartości offsetowej 2 mln euro) NIK krytycznie oceniła fakt, że jego realizacja w praktyce przyjęła formułę zamówień składanych przez offsetodawcę, a nie formalnego kontraktu, w którym offsetobiorca mógł wszechstronnie zabezpieczyć swoje interesy. Zdaniem Izby brak zawarcia takiego porozumienia i umieszczenia w nim zapisów zobowiązujących do pełnej realizacji przedmiotu tego ZO osłabiał pozycję Spółki, w szczególności w sytuacji wykonywania przez zagranicznego dostawcę zobowiązania w niepełnej wysokości, co w tym przypadku faktycznie miało miejsce. Zostało ono zrealizowane zaledwie w 28,4%, a Minister Gospodarki ostatecznie nie zaliczył go na poczet wartości umowy offsetowej z OTO MELARĄ.

W oświadczeniu Spółki z dnia 31 marca 2011 r., dotyczącym sprzedaży systemu ostrzegania przed opromieniowaniem laserowym, została wykazana wartość dwóch faktur (92 tys. euro), które w dniu składania oświadczenia nie zostały opłacone. Było to niezgodne z zapisami Potwierdzenia przyjęcia zobowiązania offsetowego z dnia 10 marca 2008 r., według których wartość zobowiązania ma zostać zaliczona na poczet wartości umowy po otrzymaniu płatności przez offsetobiorcę.

Dodatkowo NIK negatywnie oceniła zaniechanie przez Spółkę, w odniesieniu do swoich kontrahentów zaangażowanych w realizację ZO Nr 48A i Nr 49B, naliczania odsetek od nieterminowego uregulowania należności oraz niepodejmowanie działań windykacyjnych.

PCO wyjaśniło takie podejście fakultatywnością dochodzenia odsetek oraz rolą OTO MELARY, jako ważnego (strategicznego) partnera Spółki, z którym utrzymanie dobrych stosunków handlowych ma większą wartość, ze względu na spodziewane wielomilionowe kontrakty, wielokrotnie przewyższające kwoty możliwych do naliczenia odsetek.

Przysługujące Bumar Żołnierz SA odsetki, z tytułu nieterminowego uregulowania należności, wyniosły ogółem 1 068,5 tys. zł, w tym:

- odsetki w wysokości 546,2 tys. zł wynikające z nieterminowego (opóźnienia od 22 do 378 dni) uregulowania 46 faktur na łączną kwotę 7 320,4 tys. zł w ramach realizacji kontraktu z firmą Kollsman Inc.;
- odsetki w wysokości 73,3 tys. zł wynikające z nieterminowego (opóźnienia od 4 do 329 dni) uregulowania 6 faktur na łączną kwotę 1 524,7 tys. zł w ramach realizacji kontraktu z Galileo Avionica;
- odsetki w wysokości 361,5 tys. zł wynikające z nieterminowego (opóźnienia od 30 do 180 dni) uregulowania 60 faktur na łączną kwotę 9 864,9 tys. zł w ramach realizacji zamówienia firmy OTO MELARA na kable do wieży KTO;
- odsetki w wysokości 87,4 tys. zł wynikające z nieterminowego uregulowania (opóźnienia od 81 do 511 dni) 7 faktur na łączną kwotę 283 970 euro w przypadku realizacji zamówienia firmy OTO MELARA na system ostrzegania przed opromieniowaniem laserowym.

Ostatecznie Minister Gospodarki, na poczet wartości umowy offsetowej z OTO MELARA, w ramach bezpośrednich zobowiązań ulokowanych w Bumar Żołnierz SA, zaliczył dwa cząstkowe ZO (Nr 48.A1 i Nr 49.B1), na łączną kwotę 62 mln euro. Każde z nich zostało wykonane w wielkościach pierwotnie planowanych do realizacji, tj. w 100% (patrz także Zestawienie 5.7.7. w Załączniku Nr 7).

W ocenie NIK, wskazane powyżej (w pkt 3.2.4.1. – 3.2.4.3.) przykłady jednoznacznie wskazują na celowość kontynuowania aktywności szkoleniowej Ministerstwa w dziedzinie offsetu. Potrzeba taka dotyczy w szczególności uświadomienia przyszłym (potencjalnym) i faktycznym (aktualnym) beneficjentom współpracy gospodarczej realizowanej przy wsparciu mechanizmu offsetowego konieczności dążenia do zawarcia umowy biznesowej z offsetodawcą, w celu należytego zabezpieczenia własnych interesów. Umowa taka jest bowiem podstawowym dokumentem określającym prawa i obowiązki stron. Odpowiednie sformułowanie jej zapisów i ich akceptacja przez strony porozumienia stwarza możliwości dochodzenia roszczeń w obrocie gospodarczym, w tym np. z tytułu nieterminowego wykonania ZO lub uregulowania należności. Dotychczasowe działania MG (DOF) w zakresie popularyzacji wśród offsetobiorców rzetelnej wiedzy o tym instrumencie obejmowały wydanie Vademecum offsetowego, organizowanie szkoleń i warsztatów offsetowych, uruchomienie strony internetowej.

3.2.4.4. Wojskowe Zakłady Elektroniczne SA (WZE)

Zdaniem NIK przedmiot i warunki realizacji bezpośrednich ZO zawartych w umowie z HONEYWELL spełniają požądane oczekiwania stawiane przed tego typu zobowiązaniami w ramach umów offsetowych⁵². Dodatkowo świadczy to o właściwym wykorzystaniu przez Ministra Gospodarki doświadczeń płynących z przebiegu procesu dokonywania transferu technologii we wcześniej podpisanych umowach kompensacyjnych.

Bezpośrednie ZO zagranicznego dostawcy ulokowane w WZE (o łącznej wartości offsetowej 49,5 mln euro) obejmują nieodpłatne przekazanie przez offsetodawcę na rzecz offsetobiorcy wartości niematerialnych i prawnych związanych z produkcją elementów systemu nawigacji lądowej TALIN, dotyczących:

- czujnika VMS (ZO Nr HW 1A) – wartość offsetowa 12,2 mln euro; mnożnik z przedziału 4,0-5,0; termin realizacji do dnia 29 marca 2012 r.;
- pulpitu DCUDU (ZO Nr HW 1B) – wartość offsetowa 28,2 mln euro; mnożnik z przedziału 4,0-5,0; termin realizacji do dnia 29 marca 2013 r.;
- bloku INU (ZO Nr HW 1C) – wartość offsetowa 9 mln euro; mnożnik z przedziału 4,0-5,0; termin realizacji do dnia 29 marca 2016 r.

Nieodpłatny transfer technologii ww. elementów systemu nawigacji obejmuje przekazanie dokumentacji technicznej, wykonawczej i serwisowej, a także specjalistycznej aparatury testującej wraz z oprogramowaniem. Obwarowany jest on także koniecznością zawarcia stosownych umów dotyczących praw własności intelektualnych związanych z produkcją i marketingiem na zasadach wyłączności na terytorium RP, włączając w to prawa do wszelkich przyszłych ulepszeń i modyfikacji produktów i technologii ich wytwarzania. WZE uzyskało także prawo do użytkowania tzw. kodów źródłowych, tak aby przy ich użyciu dokonywać odpowiednich zmian i korekt w oprogramowaniu, umożliwiających zastosowanie systemu TALIN w innych platformach dostarczanych na potrzeby Sił Zbrojnych RP.

⁵² Szerzej patrz także pkt 3.2.3. *Informacji*.

Powyższe warunki, zdaniem NIK korzystniejsze niż w przypadku np. umowy licencyjnej WZM z PATRIĄ, stwarzają WZE szansę na rozwój firmy oraz wdrożenie perspektywicznych wyrobów i technologii. Ostatnie zobowiązanie (ZO Nr HW 1D) – o wartości offsetowej 0,1 mln euro; mnożniku z przedziału 1,0-2,0; z terminem realizacji do dnia 29 marca 2014 r. – dotyczy wsparcia marketingowego.

Do czasu zakończenia kontroli, w ramach umowy z HONEYWELL, nie upłynął termin realizacji żadnego z ww. zobowiązań. Odnosząc się do aktualnego harmonogramu ich wykonania – w przypadku tych o najbliższych terminach realizacji, tj. ZO Nr HW 1A i 1B – Prezes Spółki⁵³ stwierdził, że obecnie nie występują zagrożenia w jego dotrzymaniu.

NIK pozytywnie ocenia aspekt ekonomiczny dotychczasowej współpracy WZE z HONEYWELL, której efektem są dostawy Spółki dla WZM i innych odbiorców systemów nawigacji z rodziny TALIN, a także jej korzystny wpływ na aktualną sytuację ekonomiczno-finansową offsetobiorcy.

WZE – wiedząc, że KTO ma być wyposażony w system nawigacji inercyjnej oraz po potwierdzeniu, iż system TALIN 3000 spełnia wymogi techniczne określone przez zamawiającego (MON) – nawiązały współpracę z firmą HONEYWELL, wiodącym koncernem w zakresie produkcji i rozwoju tych wyrobów. W dniu 23 maja 2005 r. Spółka (zamawiający) zawarła z HONEYWELL (dostawcą) umowę Nr 04/12/0713.

W dniu 5 października 2005 r. WZE (dostawca) zawarły z WZM (odbiorcą) umowę Nr 051005/WZE/WZM S.A./2005, której przedmiotem była dostawa, w latach 2005–2011, 310 sztuk systemu nawigacyjnego TALIN 3000. Aneksiem Nr 17 do tej umowy, podpisanym w dniu 18 kwietnia 2011 r., w związku ze zmianami ilości dostarczanych transporterów, wielkość dostaw tego urządzenia – w ramach programu KTO – zwiększono do 370 sztuk. Wyroby objęte tą umową były wytwarzane przez WZE w powiązaniu z umową zakupu zawartą pomiędzy MON a WZM.

Łączna wartość sprzedaży brutto przez WZE systemów nawigacyjnych w latach 2005–2011 wyniosła 117 mln zł i w 85% związana była z programem KTO (334 szt.). W okresie tym postępowala stopniowa polonizacja wyrobu TALIN 3000 – od 0,2% w 2005 r. do 17,1% w 2011 r. Podstawowym wsadem zagranicznym dla WZE pozostaje zakup komponentu INU (najdroższego elementu systemu nawigacyjnego).

Zdaniem Izby działania podejmowane przez MG (DOF) na etapie negocjowania umowy offsetowej z HONEYWELL (przedstawione w pkt 3.2.1.3. *Informacji*), a także przedmiot ZO ostatecznie w niej zawartych (scharakteryzowany powyżej), potwierdzają wyciąganie przez Ministra Gospodarki właściwych wniosków z przebiegu wykonywania przez zagranicznych dostawców (w tym m.in. PATRIĘ i OTO MELARĘ) zobowiązań wynikających z podpisanych z nimi przez Skarb Państwa umów offsetowych.

3.2.5. Monitorowanie i kontrolowanie stanu realizacji zobowiązań offsetowych wynikających z programu KTO

NIK nie zgłasza zasadniczych zastrzeżeń do obecnego sposobu wykonywania przez Ministra Gospodarki jego kompetencji wynikających z art. 14 ustawy offsetowej, tj. działań podejmowanych w zakresie monitorowania i kontroli stanu realizacji ZO wynikających z umów offsetowych z PATRIĄ i OTO MELARĄ.

W ocenie Izby na podkreślenie zasługuje wprowadzona i konsekwentnie przestrzegana przez DOF (choć dopiero w 2007 r., tj. na początku II okresu rozliczeniowego tych umów) zasada

⁵³ Pismo z dnia 11 stycznia 2012 r.

przeprowadzenia kontroli u offsetobiorcy przed dokonaniem zaliczenia realizacji każdego zobowiązania. Jej przestrzeganie pozwoliło na ograniczenie przypadków wycofania się z uprzednio dokonanych zaliczeń (co miało miejsce w I etapie), odpowiednią weryfikację wartości poszczególnych ZO w zakresie elementów wymienionych w ich specyfikacji, a także zaliczenie właściwej wartości zobowiązania offsetowego na poczet wykonania umowy offsetowej.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. w ramach umowy z PATRIĄ spośród 13 zaliczonych ZO 12 zobowiązań objętych zostało kontrolą MG (DOF), z czego 11 przed zaliczeniem, a jedno po zaliczeniu przez Ministra Gospodarki na poczet wartości tej umowy offsetowej. Ogółem badaniem objęto 93% wartości zaliczonych ZO (341,5 mln euro z 367 mln euro).

W przypadku umowy z OTO MELARĄ, w analogicznym okresie, na 30 zaliczonych zobowiązań kontrolą objęto 22 ZO, z czego 17 przeprowadzono przed a 5 po ich zaliczeniu przez Ministra Gospodarki na poczet wartości offsetowej tej umowy. Tym samym w ramach tej umowy kontrolą objęto 88% wartości zaliczonych ZO (306,5 mln euro z 348 mln euro).

NIK krytycznie, z punktu widzenia rzetelności, ocenia monitorowanie realizacji zobowiązań offsetowych w I etapie rozliczeniowym. Dotyczy to w szczególności umowy z PATRIĄ. W okresie tym nie były jeszcze wprowadzone zasady zaliczania ZO po uprzednich kontrolach dokonywanych przez MG (DOF). Wówczas miało miejsce osiem przypadków wycofania się przez Ministra Gospodarki z uprzednio dokonanych zaliczeń zobowiązań na poczet tej umowy, o łącznej wartości offsetowej 35 mln euro. W przypadku czterech ZO (o łącznej wartości offsetowej 25,5 mln euro – 73%) działanie to nastąpiło po przeprowadzonych kontrolach, a w odniesieniu do pozostałych czterech zobowiązań (o łącznej wartości offsetowej 9,5 mln euro – 27%) po analizie dokumentacji przekazanej przez offsetodawców i offsetobiorców, tj. bez kontroli w przedsiębiorstwie offsetobiorcy.

Głównym powodem odmowy zaliczenia ww. ZO był fakt, że offsetodawcą była inna firma zagraniczna niż było to zapisane w specyfikacji danego zobowiązania. Oczywiście tych okoliczności oraz fakt ich ujawnienia z opóźnieniem, w ocenie NIK, świadczą negatywnie o sposobie monitorowania realizacji ZO w ramach umowy z PATRIĄ w tym czasie.

W konsekwencji wszystkie te zobowiązania zostały najpierw zaliczone przez Ministra Gospodarki, a następnie anulowane w ramach uchylecia się od skutków oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu, z powodu mylących oświadczeń offsetobiorcy i offsetodawcy.

W przypadku umowy z OTO MELARĄ, w I etapie realizacji tej umowy, w wyniku przeprowadzonej kontroli Minister Gospodarki uchylił zaliczenie jednego ZO o łącznej wartości offsetowej 8 mln euro.

Zdaniem NIK rzetelne monitorowanie przez MG sposobu realizacji zobowiązań offsetowych przez zagranicznych dostawców może być instrumentem pomocnym w skutecznym wykorzystaniu doświadczeń i wniosków płynących z dotychczasowej realizacji umów offsetowych.

3.2.6. Realizacja wniosków pokontrolnych z poprzedniej kontroli offsetowej

NIK pozytywnie ocenia sposób wykonania przez Ministra Gospodarki wniosków pokontrolnych, skierowanych przez Izbę pod adresem MG, po kontroli realizacji zobowiązań offsetowych wynikających z kontraktu na zakup samolotów F-16⁵⁴. Podjęcie przez Ministerstwo zalecanych działań – adresowanych w szczególności do umowy offsetowej z LMC, ale mających także

⁵⁴ Pismo: P/08/50 KGP/41019-1/08 z dnia 17 czerwca 2009 r.

zastosowanie do pozostałych z nich – pozwoliło na lepszą weryfikację sposobu wypełnienia ZO i możliwości zaliczenia ich wykonania w odniesieniu do umów z PATRIĄ i OTO MELARĄ. Niezależnie od powyższego, w ocenie NIK, przygotowane przez MG propozycje zmian w *ustawie offsetowej* we właściwy sposób łączą konieczność dostosowania przepisów w tym obszarze do prawa i praktyki Unii Europejskiej⁵⁵ z jednoczesnym utrzymaniem (na zmienionych zasadach) możliwości zastosowania tego instrumentu polityki przemysłowej w procesie restrukturyzacji i modernizacji polskiej gospodarki, w tym w szczególności sektora obronnego. Działanie to należy uznać za celowe i uzasadnione, zwłaszcza w warunkach spowolnienia wzrostu gospodarczego i ograniczenia wydatków budżetowych (w tym MON na zakup uzbrojenia i sprzętu wojskowego), będących konsekwencją obecnego kryzysu.

Celem nowelizacji *ustawy offsetowej* jest zmiana krajowych regulacji tego obszaru w takim zakresie, aby nasze wewnętrzne przepisy odpowiadały postanowieniom TFUE⁵⁶, a konkretnie zasadom stosowania art. 346. Konieczność ta wynika z kolei z faktu wejścia w życie postanowień dyrektywy obronnej 2009/81/WE⁵⁷. W związku z tą dyrektywą, Komisja Europejska wydała pod koniec 2010 r. wytyczne dotyczące offsetu, zgodnie z którymi praktyki offsetowe bez względu na to, czy mają charakter cywilny czy wojskowy, bezpośredni lub pośredni, stanowią restrykcyjne środki sprzeczne z podstawowymi zasadami prawa UE. Dyskryminują bowiem wykonawców z pozostałych państw członkowskich i zakłócają swobodny przepływ towarów i usług.

W konsekwencji w przypadku zamówień obronnych zastosowanie offsetu można uzasadnić jedynie na podstawie derogacji przewidzianej w art. 346 TFUE, czyli w każdym przypadku należy udowodnić, że jest on konieczny w celu ochrony podstawowego interesu bezpieczeństwa.

Pomimo tych rygorystycznych uwarunkowań zewnętrznych, w ocenie NIK, Ministerstwu Gospodarki udało się stworzyć projekt ustawy, który umożliwia dalsze stosowanie offsetu, zgodnie z prawem UE.

Z wyjaśnień MG (DOF)⁵⁸ wynika projekt *ustawy offsetowej* był konsultowany z Komisją Europejską podczas kilku spotkań bilateralnych. Jej przepisy przygotowane zostały ponadto z uwzględnieniem ramowych zasad i wytycznych dotyczących stosowania offsetu przy zamówieniach w obszarze obronności i bezpieczeństwa, zawartych w Kodeksie Postępowania w Zakresie Offsetu, przygotowanym przez Europejską Agencję Obrony, do której przystąpiła Polska.

Najważniejsze zmiany zawarte w projekcie znowelizowanej *ustawy offsetowej* dotyczą m.in.:

- uchylenia klauzuli dotyczącej wykazu uzbrojenia, którego zakup jest objęty obowiązkiem zawarcia umowy offsetowej;
- zniesienia pułapu 5 mln euro, który zobowiązywał automatycznie do zawarcia umowy offsetowej – obecnie przesłanką obowiązku zawarcia umowy offsetowej będzie realizacja zamówienia, stosowanie do art. 346 ust. 1 TFUE, niezależnie od wartości umowy dostawy;
- wprowadzenia klauzuli ochronnej dla niezakłócania funkcjonowania europejskiego rynku uzbrojenia wskazującej, iż umowa offsetowa zapewnia realizację podstawowych interesów bezpieczeństwa państwa, zgodnie z art. 346 TFUE;
- rezygnacji z realizacji offsetu pośredniego;
- uchylenia stosowania mnożników offsetowych;

⁵⁵ Szerzej patrz pkt 3.1.3. *Informacji*.

⁵⁶ Traktat o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej – Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2 ze zm.

⁵⁷ Dyrektywa Parlamentu i Rady z dnia 13 lipca 2009 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania niektórych zamówień na roboty budowlane, dostawy i usługi przez instytucje lub podmioty zamawiające w dziedzinach obronności i bezpieczeństwa i zmieniająca dyrektywy 2004/17/WE i 2004/18/WE – Dz. Urz. z 2009 r. L 216/76.

⁵⁸ Pismo z dnia 21 lutego 2012 r.

- wprowadzenia rozwiązania, że decyzję o zasadności zawarcia umowy offsetowej, w celu ochrony podstawowych interesów bezpieczeństwa, będzie podejmował Minister Gospodarki, w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej, po uzyskaniu opinii Komitetu;
- zapewnienia ochrony kontrwywiadowczej i antykorupcyjnej – w opiniowaniu umów offsetowych będzie uczestniczył m.in. przedstawiciel Szefa Służby Kontrwywiadu Wojskowego, a w pracach Komitetu przedstawiciel Szefa Centralnego Biura Antykorupcyjnego.

Z powodu wyborów parlamentarnych rozpatrzenie projektu ustawy odłożono do decyzji nowego rządu. W dniu 26 sierpnia 2011 r., Sekretarz Rady Ministrów poinformował Ministra Gospodarki, że wykonując dyspozycję Prezesa Rady Ministrów, zwraca projekt ustawy zaznaczając, iż niemożliwe jest zakończenie prac ustawodawczych.

W trakcie kontroli Minister Gospodarki oczekiwał na włączenie projektu ustawy offsetowej na listę projektów aktów prawnych do rozpatrzenia w trybie pilnym.

Zdaniem NIK wyniki kontroli realizacji umów offsetowych z PATRIĄ i OTO MELARĄ oraz proces negocjacji umowy z HONEYWELL potwierdzają słuszność zaproponowanych przez MG (DOF) rozwiązań w ramach projektu nowelizacji ustawy offsetowej. Powyższa ocena Izby dotyczy w szczególności całkowitej rezygnacji z pośrednich ZO oraz mnożników offsetowych, a także większego zaangażowania MON w proces zawarcia umowy offsetowej. NIK wyraża pogląd, że ich przyjęcie pozwoli na wypełnienie przez mechanizm offsetu w sposób pełniejszy stawianych przez nim oczekiwań, polegających na kompensowaniu wydatków ponoszonych przez nasz kraj na zakup uzbrojenia i sprzętu wojskowego wymiernymi korzyściami w kategoriach ekonomicznych, technologicznych i społecznych.

Mając na względzie powyższe uwarunkowania, w ocenie NIK, istotnego znaczenia nabiera sprawne dokończenie procesu nowelizacji ustawy offsetowej w ramach prac legislacyjnych prowadzonych na etapie rządowym.

Zdjęcie nr 3
KTO „Rosomak” 8x8

Źródło: www.wzms.pl

4.1 Organizacja kontroli

Do przygotowania i uruchomienia obecnej kontroli, mając na względzie specyfikę problematyki offsetowej, wykorzystano wyniki kontroli rozpoznawczej dotyczącej *prawidłowości przygotowania i zawierania umów offsetowych*, przeprowadzonej na przełomie 2005 i 2006 r. w Ministerstwie Gospodarki przez Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji. Wyniki tej kontroli, w odniesieniu do umów offsetowych z PATRIĄ i OTO MELARĄ, omówiono w pkt 3.2.1.1. *Informacji*. Niezależnie od powyższego prowadząc obecne badania kontrolne wykorzystano doświadczenia zebrane w toku *kontroli realizacji zobowiązań offsetowych wynikających z kontraktu na zakup samolotów F-16*, jaką na przełomie 2008 i 2009 r. NIK przeprowadziła w MG oraz u wybranych offsetobiorców⁵⁹.

Obecna kontrola w Ministerstwie Gospodarki prowadzona była na podstawie art. 2 ust. 1 *ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli*⁶⁰ z uwzględnieniem kryteriów określonych w art. 5 ust. 1, tj. legalności, gospodarności, celowości i rzetelności.

W MG analizą objęto w pierwszym rządzie wszystkie bezpośrednie i pośrednie ZO planowane i zaliczone przez Ministra Gospodarki na poczet umów offsetowych z PATRIĄ i OTO MELARĄ, według stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. Dane w tym zakresie przedstawiono odpowiednio w Załączniku Nr 5.7., w Zestawieniach 5.7.5. i 5.7.6. oraz 5.7.7. i 5.7.8.

Dodatkowo, w związku ze zmianami wprowadzanymi do obydwu umów Aneksami, czynności kontrolne w Ministerstwie objęły także bezpośrednie zobowiązania offsetowe wprowadzane i wycofane z tych umów w tym trybie, a także takie ZO tej kategorii, do wykonywania których nie przystąpili jeszcze obydwaj zagraniczni dostawcy lub działający w ich imieniu offsetodawcy. Szczegółowe informacje o tych zobowiązaniach zawierają, w ramach Załącznika Nr 5.7., Zestawienia 5.7.9., 5.7.10. i 5.7.11.

W trakcie kontroli w MG, w trybie art. 29 pkt 2 lit. f *ustawy o NIK*, wystąpiono do Ministra Obrony Narodowej o przedstawienie wyjaśnień dotyczących: sposobu organizacji przetargu na dostawę KTO, stanu realizacji umowy dostawy zawartej pomiędzy MON i WZM oraz zagadnienia polonizacji produkcji transportera.

Poza Ministerstwem kontrolą objęto czterech offsetobiorców, u których w ramach umów z PATRIĄ, OTO MELARĄ i HONEYWELL ulokowane zostały bezpośrednie ZO zrealizowane w latach 2003–2011 (WZM, Bumar Żołnierz SA i Bumar Amunicja SA) lub do wykonywania których właśnie przystąpiono (WZE). Uwzględniając różny status prawny offsetobiorców (spółki z wyłącznym lub częściowym udziałem Skarbu Państwa) czynności kontrolne prowadzone były tam na podstawie art. 2 ust. 1 lub ust. 3 *ustawy o NIK*. W konsekwencji w przypadku jednoosobowych spółek Skarbu Państwa (WZM i WZE), pozostających w nadzorze właścicielskim Ministra Obrony Narodowej, zastosowanie znajdowały wszystkie kryteria określone w art. 5 ust. 1, tj. legalność, gospodarność, celowość i rzetelność. W odniesieniu do spółek Bumar Żołnierz i Bumar Amunicja, w których dominującym udziałowcem był Bumar Sp. z o.o., w grę wchodziły natomiast jedynie kryteria wskazane w art. 5 ust. 3, tj. legalność i gospodarność.

Siedziby badanych offsetobiorców usytuowane były na terenie województw: mazowieckiego, śląskiego i świętokrzyskiego.

⁵⁹ Patrz także pkt 1 niniejszej *Informacji* – Wprowadzenie.

⁶⁰ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 – dalej: *ustawa o NIK*.

W przypadku umowy z PATRIĄ na kontrolowanego przedsiębiorcę (WZM) przypadały dwa cząstkowe bezpośrednie ZO (Nr 1.A.1 i 1.A.2) o łącznej wartości offsetowej 178 mln euro, na które przypadało 100% wartości wszystkich zobowiązań offsetowych tej kategorii, zaliczonych przez Ministra Gospodarki na poczet tej umowy offsetowej, według stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. (patrz także Zestawienie 5.7.5 w Załączniku Nr 5.7.).

W odniesieniu do umowy z OTO MELARĄ na kontrolowanych przedsiębiorców przypadało ogółem siedem cząstkowych bezpośrednich ZO, w tym w WZM – jedno (Nr 41.1); w Bumar Amunicja SA – cztery (Nr 40.1, Nr 40.2, Nr 40.3 i Nr 40.4), a w Bumar Żołnierz SA – dwa (Nr 48 A.1 i Nr 49 B.1). Ich łączna wartość offsetowa wynosiła 219 mln euro i stanowiła również 100% wartości wszystkich zobowiązań offsetowych tej kategorii, zaliczonych przez Ministra Gospodarki na poczet tej umowy offsetowej, według stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. (patrz także Zestawienie 5.7.7 w Załączniku Nr 5.7.).

4.2 Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli

4.2.1. Ministerstwo Gospodarki

Nie zgłoszono zastrzeżeń do protokołu kontroli.

W wystąpieniu pokontrolnym do Ministra Gospodarki⁶¹ NIK wniosowała o:

1. Kontynuowanie – z aktywnym wykorzystaniem bieżącej analizy stanu dotychczasowej realizacji umów offsetowych z PATRIĄ i OTO MELARĄ oraz osiągniętych w jej ramach efektów – negocjacji z obydwoma zagranicznymi dostawcami, zmierzających do uzyskania gwarancji wykonania przez nich wszystkich wcześniej uzgodnionych zobowiązań offsetowych lub rozważenie celowości ich dalszej modyfikacji pod kątem:
 - naprawy aktualnej niekorzystnej sytuacji w tym zakresie (w szczególności w odniesieniu do bezpośrednich ZO w ramach umowy z PATRIĄ, a zwłaszcza zapewnienia możliwości kontynuacji produkcji KTO po 2013 r. i zabezpieczenia tym samym dalszych perspektyw rozwojowych WZM);
 - maksymalizacji korzyści ekonomicznych dla offsetobiorców, płynących z zastosowania mechanizmu offsetowego;
 - podniesienia efektywności wykorzystania tego instrumentu polityki gospodarczej, w szczególności bezpośrednich ZO dotyczących transferu technologii, w procesie restrukturyzacji spółek przemysłowego potencjału obronnego w ramach aktualnych oraz przyszłych programów restrukturyzacyjnych dotyczących tego sektora.
2. Doskonalenie, na bazie doświadczeń płynących z dotychczasowej realizacji umów z PATRIĄ i OTO MELARĄ, w odniesieniu do pozostałych umów offsetowych, odpowiednich działań organizacyjnych zmierzających do kontynuowania skutecznego wykorzystania mechanizmu offsetowego, w drodze:
 - zacieśniania praktycznej współpracy MG z MON przy określaniu warunków przyszłych przetargów na dostawy sprzętu wojskowego na potrzeby Sił Zbrojnych RP mogących skutkować zawarciem umowy offsetowej w celu: wspólnego zdefiniowania zakresu ewentualnej polonizacji zamawianych wyrobów, zwiększenia roli mechanizmu offsetowego jako kryterium wyboru dostawcy, a także doprowadzenia do sytuacji, w której przedstawiciele obydwu resortów na zasadach pełnej wzajemności i równości uczestniczyć będą w pracach zespołów

⁶¹ Pismo znak: P/11/048 KGP-4101-06-01/2011 z dnia 29 czerwca 2012 r.

- negocjujących umowy dostawy oraz umowy offsetowe;
- upowszechnienia rzetelnej wiedzy na temat offsetu i przepisów regulujących tę kwestię na gruncie prawodawstwa unijnego i krajowego (z odpowiednim uwzględnieniem planowanych i prowadzonych aktualnie prac legislacyjnych) wśród wszystkich potencjalnych uczestników tego procesu, w tym w szczególności offsetobiorców;
- doskonalenia funkcjonujących w MG (DOF) działań i procedur towarzyszących przygotowaniu, kwalifikowaniu, negocjowaniu przedmiotu i harmonogramu realizacji poszczególnych zobowiązań offsetowych, a także monitorowaniu, nadzorowaniu oraz kontroli stanu ich realizacji, pod kątem weryfikacji realności wykonania planowanych przedsięwzięć oraz zapewnienia ich kompleksowego wypełnienia, m.in. poprzez doprowadzenie do odpowiedniego uwzględnienia zapisów specyfikacji ZO z umowy offsetowej w umowie biznesowej, w celu właściwego zabezpieczenia interesów Skarbu Państwa oraz poszczególnych offsetobiorców;
- doprowadzenia do szybkiego zamknięcia (na etapie rządowym) procesu legislacyjnego związanego z nowelizacją ustawy offsetowej.

W odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne⁶² Minister Gospodarki, podejmując się wykonania wniosków pokontrolnych NIK, stwierdził m.in.

Ad 1. Ministerstwo Gospodarki na bieżąco monitoruje realizację umów offsetowych z PATRIĄ i OTO MELARĄ, w celu mobilizowania zagranicznych dostawców do pełnej realizacji wszystkich zawartych w nich ZO. Wyrazem aktywności MG w tym obszarze jest organizowanie spotkań negocjacyjnych oraz sporządzanie wystąpień do zagranicznych dostawców. Równolegle Ministerstwo utrzymuje bieżące kontakty z offsetobiorcami, aby na bieżąco uzyskać od nich bezpośrednią informację o stanie wykonania zobowiązań i móc ją skonfrontować z danymi przekazywanymi przez zagranicznych dostawców.

OTO MELARA zrealizowała już zobowiązania offsetowe o wartości 353,5 mln euro, tj. w wysokości przekraczającej o 10 mln euro wartość umowy offsetowej i niższej jedynie o 12 mln euro od wartości wszystkich zobowiązań offsetowych ujętych w umowie offsetowej. Ministerstwo poinformowało także o prowadzonych z PATRIĄ negocjacjach dotyczących zmiany nierealizowanego ZO oraz o możliwości wprowadzenia do tej umowy kolejnego nowego zobowiązania.

Pełną gwarancję wykonania wszystkich ZO, w ocenie Ministerstwa, może dawać jedynie umowa biznesowa zawierana pomiędzy offsetodawcą i offsetobiorcą w ramach realizacji konkretnego ZO.

Realizacja offsetu wpłynęła na poprawę kondycji ekonomiczno-finansowej wielu zakładów, zwłaszcza branży obronnej. Miała także wpływ na wzbogacenie ich potencjału produkcyjnego o zaawansowane technologie oraz pozwoliła nawiązać nowe więzi kooperacyjne z największymi światowymi producentami uzbrojenia.

Ad 2. MG ciągle usprawnia procedury i ramy współpracy z MON przy określaniu warunków przyszłych przetargów na potrzeby Sił Zbrojnych RP mogących skutkować zawarciem umowy offsetowej. Aktywność ta podyktowana jest potrzebą wspólnego określenia przedmiotu inwestycji, jakie mają być realizowane w ramach offsetu w polskim przemyśle.

Offset jako mechanizm umożliwiający transfer unikalnej technologii, której pozyskanie w inny sposób nie jest możliwe, powinien zajmować odpowiednią pozycję jako kryterium

⁶² Pismo znak: BDG-III-0911-33/7/11 BDG/2127/12 z dnia 23 lipca 2012 r.

wyboru dostawcy uzbrojenia z zagranicy. Pozyskiwane technologie służyć mają bowiem wypełnianiu przemysłowej luki technologicznej oraz zapewnieniu podstawowych interesów bezpieczeństwa RP.

Offset nie może być powtórzeniem umowy dostawy i chociaż przedstawiciele Ministerstwa Gospodarki nie uczestniczą w negocjacjach umowy dostawy, to przedstawiciele zamawiającego partycypują w Zespołach Negocjacyjnych umów offsetowych, m.in. po to, aby uzyskać gwarancje, że przedmiot i zakres zobowiązań offsetowych nie pokrywają się z zakresem przedmiotu dostawy.

Ministerstwo Gospodarki stale informuje opinię publiczną oraz upowszechnia rzetelną wiedzę na temat offsetu i przepisów regulujących tę kwestię na gruncie prawodawstwa unijnego i krajowego, w szczególności poprzez stronę internetową. Organizowane są także konferencje i seminaria, zamieszczane są publikacje w prasie branżowej.

Minister Gospodarki w pracach nad nowelizacją *ustawy offsetowej* w duchu postanowień dyrektywy obronnej – nie rezygnując z mechanizmu offsetowego, podobnie jak: Austria, Belgia, Hiszpania, Holandia, Norwegia, Bułgaria, Rumunia i Czechy – dotrzymał nałożonych na niego terminów legislacyjnych na forum krajowym (projekt został przesłany Radzie Ministrów) oraz przedstawił notę informacyjną do Komisji Europejskiej.

4.2.2. Offsetobiorcy

Nie zgłoszono zastrzeżeń do protokołów kontroli.

W wystąpieniach pokontrolnych skierowanych do Zarządów poszczególnych Spółek (offsetobiorców) NIK wniosowała o:

- WZM⁶³
Realne planowanie przez Spółkę podejmowanych przez nią przedsięwzięć gospodarczych ze szczególnym uwzględnieniem zapewnienia źródeł finansowania ich realizacji.
Podejmowanie działań mających na celu ujmowanie w zawieranych przez Spółkę umowach zapisów zabezpieczających jej interesy w związku z realizacją tych umów.
- Bumar Amunicja SA⁶⁴
Podjęcie skutecznych działań w celu sprzedaży głowic RA82 70 mm (lub ich elementów) na rynkach zbytu NAMMO w krajach określonych w umowie licencyjnej oraz Siłom Zbrojnym RP.
Zabezpieczanie interesów prawnych i ekonomicznych Spółki w umowach biznesowych, w celu zapewnienia pełnej i terminowej realizacji wszystkich elementów określonych w realizowanych zobowiązaniach offsetowych.
Wylimitowanie przypadków niedotrzymywania terminów zakupów maszyn i urządzeń określanych w specyfikacjach realizowanych zobowiązań offsetowych.
- Bumar Żołnierz SA⁶⁵
Podawanie w oświadczeniach o wykonaniu zobowiązań offsetowych informacji zgodnych ze stanem faktycznym.
Wyegzekwowanie od kontrahentów odsetek od nieterminowo uregulowanych należności.

Offsetobiorcy nie zgłosili zastrzeżeń do ocen, uwag i wniosków zawartych w wystąpieniach pokontrolnych.

⁶³ Pismo znak: LKA-4101-33-01/2011/P/11/048 z dnia 16 marca 2012 r.

⁶⁴ Pismo znak: LKI-4101-18-01/2011 z dnia 1 lutego 2012 r.

⁶⁵ Pismo znak: LWA-4101-30-01/2011 z dnia 2 marca 2012 r.

W przypadku jednego przedsiębiorcy (WZE)⁶⁶ odstąpiono od sformułowania wniosków pokontrolnych w skierowanym do niego wystąpieniu.

Kierownicy kontrolowanych jednostek (offsetobiorcy) potwierdzili przyjęcie do realizacji sformułowanych przez NIK zaleceń oraz poinformowali o podjętych przez siebie (planowanych do pojęcia) działaniach. I tak:

- WZM⁶⁷ wskazały na doświadczenie uzyskane podczas realizacji programu KTO oraz poinformowały o:
 - działaniach podejmowanych w celu wprowadzenia korzystniejszych dla Spółki zapisów w zawartych już umowach, wskazując jako przykład umowę posprzedażną z PATRIA;
 - podwyższeniu kapitału zakładowego Spółki (z 0,8 mln zł do 29,5 mln zł) i jego dużym wpływie na poprawę zdolności kredytowej.
- Bumar Amunicja SA⁶⁸ poinformował o:
 - rozmowach prowadzonych z firmą NAMMO na temat możliwości sprzedaży głowic ćwiczebnych RA-82 70 mm poza zobowiązaniami offsetowymi OTO MELARY (ZO związane z zakupami zostaną zrealizowane w całości w 2012 r. na podstawie zamówień złożonych przez NAMMO);
 - dysponowaniu przez Spółkę w 2012 r. kompletnym systemem rakiet niekierowanych kaliber 70 mm (w tym głowicy ćwiczebnej RA-82) i zaoferowaniu go MON;
 - dodatkowych zapisach jakich będzie domagać się w nowo zawieranych umowach licencyjnych z offsetodawcą, w celu zabezpieczenia interesów Spółki (określających: konkretne zagraniczne rynki zbytu, dokładne zasady sprzedaży poza obszar Polski – w tym wysokość opłat licencyjnych, ilości, wartość i terminy sprzedaży wyrobów w ramach zobowiązań „zakupowych”, kary umowne z tytułu niewywiązywania się z realizacji ZO).
- Bumar Żołnierz SA⁶⁹ poinformował o wystawieniu not odsetkowych dwóm kontrahentom z tytułu nieterminowego regulowania przez z nich należności:
 - Bumar Sp. z o.o.:

Nota odsetkowa nr EF/1/2012 na kwotę	546.220,33 zł
Nota odsetkowa nr EF/2/2012 na kwotę	73.327,92 zł
Nota odsetkowa nr EF/3/2012 na kwotę	361.541,28 zł
 - OTO MELARA:

Nota odsetkowa nr EF/4/2012 na kwotę	87.504,55 zł (21.471,05 euro).
--------------------------------------	--------------------------------

⁶⁶ Pismo znak: P//11/048 KGP-4101-06-02/2011 z dnia 8 marca 2012 r.

⁶⁷ Pismo znak: AO/2446/04/12 z dnia 3 kwietnia 2012 r.

⁶⁸ Pismo znak: TW/28/2012/628 z dnia 9 lutego 2012 r.

⁶⁹ Pismo znak: DE/223/2012/449 z dnia 15 marca 2012 r.

5.1. Wykaz skontrolowanych podmiotów oraz jednostek organizacyjnych NIK, które przeprowadziły w nich kontrole

Nazwa skontrolowanej jednostki	Jednostka organizacyjna NIK
Ministerstwo Gospodarki (MG)	Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji
Wojskowe Zakłady Elektroniczne SA w Zielonce (WZE)	Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji
Wojskowe Zakłady Mechaniczne SA w Siemianowicach Śląskich (WZM)	Delegatura NIK w Katowicach
Bumar Amunicja SA (wcześniej Zakłady Metalowe „Mesko” SA w Skarżysku Kamiennej – ZM „Mesko” SA)	Delegatura NIK w Kielcach
Bumar Żołnierz SA (wcześniej Przemysłowe Centrum Optyki SA w Warszawie – PCO SA)	Delegatura NIK w Warszawie

Zdjęcie nr 4
KTO „Rosomak” 8x8

Źródło: www.wzms.pl

5.2. Lista osób odpowiedzialnych za kontrolowaną działalność

Nazwa skontrolowanej jednostki	Nazwisko osoby odpowiedzialnej i okres pełnienia funkcji
Ministerstwo Gospodarki (MG)	Minister Gospodarki Pan Waldemar Pawlak – od 16.11.2007 r.
	Minister Gospodarki Pan Grzegorz Woźniak – od 31.10.2005 r. do 16.11.2007 r.
	Minister Gospodarki i Pracy Pan Jacek Piechota – od 31.03.2005 r. do 31.10.2005 r.
	Minister Gospodarki i Pracy Pan Jerzy Hausner – od 02.05.2004 r. do 31.03.2005 r.
	Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej Pan Jerzy Hausner – od 07.01.2003 r. do 02.05.2004 r.
	Minister Gospodarki Pan Jacek Piechota – od 19.10.2001 r. do 07.01.2003 r.
	Minister Gospodarki Pan Janusz Steinhoff – od 31.10.1997 r. do 19.10.2001 r.
Wojskowe Zakłady Elektroniczne SA w Zielonce	Prezes Zarządu – Dyrektor Naczelny Pan Edward Żak – od 01.01.2008 r.
	Dyrektor Naczelny przedsiębiorstwa państwowego WZE Pan Edward Żak – od 01.01.2005 r. do 31.12.2007 r.
Wojskowe Zakłady Mechaniczne SA w Siemianowicach Śląskich	Prezes Zarządu – Dyrektor Naczelny Pan Adam Janik – od 23.01.2008 r.
	Członek Zarządu p.o. Prezesa Zarządu Pan Adam Janik – od 18.10.2007 r. do 23.01.2008 r.
	Prezes Zarządu Pan Wojciech Patoła – od 01.05.2005 r. do 05.10.2007 r.
	Dyrektor Naczelny przedsiębiorstwa państwowego WZM Pan Wojciech Patoła – od 01.11.2004 r. do 30.04.2005 r.
	Tymczasowy Kierownik przedsiębiorstwa państwowego WZM Pan Wojciech Patoła – od 01.04.2004 r. do 31.10.2004 r.
Dyrektor Naczelny przedsiębiorstwa państwowego WZM Pan Grzegorz Przerwa – od 01.10.1998 r. do 31.03.2004 r.	

Bumar Amunicja SA – od 27.09.2011 r. (wcześniej ZM „Mesko” SA)	Prezes Zarządu – Dyrektor Naczelny Pan Waldemar Skowron – od 18.06.2009 r.
	Prezes Zarządu Pan Piotr Mazurek – od 21.05.2003 r. do 18.06.2009 r.
	Prezes Zarządu Pan Artur Łysakowski – od 25.07.2002 r. do 21.05.2003 r.
	Prezes Zarządu Pan Waldemar Skowron – od 01.01.2002 r. do 25.07.2002 r.
Bumar Żołnierz SA – od 31.08.2011 r. (wcześniej PCO SA)	Prezes Zarządu Pan Ryszard Kardasz – od 28.06.2004 r.
	Prezes Zarządu Pan Bogdan Wysocki – od 17.11.2003 r. do 28.06.2004 r.

Zdjęcie nr 5
KTO „Rosomak” 8x8

Źródło: www.wzms.pl

5.3. Jednostki organizacyjne Ministerstwa Gospodarki prowadzące działalność w kontrolowanym zakresie

Nazwa jednostki organizacyjnej	Okres prowadzenia działalności w kontrolowanym zakresie
– Departament Kontroli Eksportu – Departament Rezerw Państwowych i Spraw Obronnych	01.01.1999 r. – 30.10.2000 r.
– Departament Przemysłowego Systemu Obronnego	01.11.2000 r. – 31.03.2003 r.
– Departament Konkurencyjności Gospodarki	01.04.2003 r. – 13.08.2003 r.
– Departament Programów Offsetowych	14.08.2003 r.

Zdjęcie nr 6
KTO „Rosomak” 8x8

Źródło: www.wzms.pl

5.4. Członkowie Kierownictwa Ministerstwa Gospodarki nadzorujący kontrolowaną działalność

Nazwa ministerstwa	Nazwisko osoby odpowiedzialnej i okres pełnienia funkcji
Ministerstwo Gospodarki (MG)	Podsekretarz Stanu – Pan Dariusz Bogdan – od 30.11.2011 r.
	Podsekretarz Stanu – Pan Rafał Baniak – od 12.04.2011 r. do 30.11.2011 r.
	Podsekretarz Stanu – Pan Dariusz Bogdan – od 21.12.2007 r. do 06.04.2011 r.
	Sekretarz Stanu – Pan Paweł Poncyliusz – od 27.03.2006 r. do 23.11.2007 r.
	Podsekretarz Stanu – Pan Tomasz Wilczak – od 23.11.2005 r. do 06.03.2006 r.
Ministerstwo Gospodarki i Pracy (MGiP)	Sekretarz Stanu – Pani Małgorzata Ostrowska – od 30.09.2005 r. do 04.11.2005 r.
	Podsekretarz Stanu – Pan Krzysztof Krystowski – od 02.05.2004 r. do 30.09.2005 r.
Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej (MGPiPS)	Podsekretarz Stanu – Pan Krzysztof Krystowski – od 03.03.2004 r. do 02.05.2004 r.
	Sekretarz Stanu – Pan Jacek Piechota – od 15.01.2003 r. do 03.03.2004 r.
Ministerstwo Gospodarki (MG)	Sekretarz Stanu – Pan Andrzej Szarawarski – od 22.10.2001 r. do 08.01.2003 r.
	Podsekretarz Stanu – Pan Henryk Ogryczak – od 28.06.1999 r. do 22.10.2001 r.

5.5. Wykaz aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności

1. *Ustawa z dnia 10 września 1999 r. o niektórych umowach kompensacyjnych zawieranych w związku z umowami dostaw na potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa* (Dz. U. Nr 80, poz. 903 ze zm.).
2. *Ustawa z dnia 7 czerwca 2002 r. o zmianie ustawy o niektórych umowach kompensacyjnych zawieranych w związku z umowami dostaw na potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa* (Dz. U. Nr 81, poz. 733).
3. *Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o niektórych umowach kompensacyjnych zawieranych w związku z umowami dostaw na potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa* (Dz. U. Nr 251, poz. 1845).
4. *Ustawa z dnia 7 października 1999 r. o wspieraniu restrukturyzacji przemysłowego potencjału obronnego i modernizacji technicznej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej* (Dz. U. Nr 83, poz. 932 ze zm.).
5. *Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych* (Dz. U. z 2010 r. Nr 113, poz. 759 ze zm.), a przed dniem 2 marca 2004 r. *ustawa z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych* (Dz. U. z 1998 r. Nr 119, poz. 773 ze zm.).
6. *Ustawa z dnia 22 czerwca 2001 r. o wykonywaniu działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym* (Dz. U. Nr 67, poz. 679 ze zm.).
7. *Ustawa z dnia 23 sierpnia 2001 r. o organizowaniu zadań na rzecz obronności państwa realizowanych przez przedsiębiorców* (Dz. U. Nr 122, poz. 1320 ze zm.).
8. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 listopada 1999 r. w sprawie wykazu spółek, przedsiębiorstw państwowych i jednostek badawczo-rozwojowych, prowadzących działalność gospodarczą na potrzeby bezpieczeństwa i obronności państwa* (Dz. U. Nr 95, poz. 1102 ze zm.) – uchylone z dniem 15 stycznia 2003 r.
9. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia 2003 r. w sprawie wykazu spółek, przedsiębiorstw państwowych i jednostek badawczo-rozwojowych, prowadzących działalność na potrzeby bezpieczeństwa i obronności państwa, a także spółek realizujących obrót z zagranicą towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa oraz dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa* (Dz. U. Nr 86, poz. 790) – uchylone z dniem 10 listopada 2010 r.
10. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 października 2010 r. w sprawie wykazu spółek, przedsiębiorstw państwowych i jednostek badawczo-rozwojowych, prowadzących działalność na potrzeby bezpieczeństwa i obronności państwa, a także spółek realizujących obrót z zagranicą towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa oraz dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa* (Dz. U. Nr 198, poz. 1313).
11. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 lutego 2002 r. w sprawie wykazu przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu gospodarczo-obronnym* (Dz. U. Nr 13, poz. 122 ze zm.) – uchylone z dniem 18 września 2004 r.
12. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 sierpnia 2004 r. w sprawie wykazu przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu gospodarczo-obronnym* (Dz. U. Nr 192, poz. 1965) – uchylone z dniem 1 grudnia 2007 r.
13. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2007 r. w sprawie wykazu przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu gospodarczo-obronnym* (Dz. U. Nr 214, poz. 1571) – uchylone z dniem 10 listopada 2010 r.

14. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 października 2010 r. w sprawie wykazu przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu gospodarczo-obronnym (Dz. U. Nr 198, poz. 1314).*
15. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 sierpnia 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad zaliczania zobowiązań offsetowych zagranicznego dostawcy uzbrojenia lub sprzętu wojskowego na poczet wartości umowy offsetowej i wielkości mnożników dla zobowiązań offsetowych bezpośrednich i pośrednich (Dz. U. 66, poz. 792) – uchylone z dniem 6 lipca 2002 r.*
16. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 lipca 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad zaliczania zobowiązań offsetowych zagranicznego dostawcy uzbrojenia lub sprzętu wojskowego na poczet wartości umowy offsetowej (Dz. U. Nr 100, poz. 907) – uchylone z dniem 24 maja 2007 r.*
17. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 maja 2007 r. w sprawie szczegółowych zasad zaliczania zobowiązań offsetowych zagranicznego dostawcy uzbrojenia lub sprzętu wojskowego na poczet wartości umowy offsetowej (Dz. U. Nr 91, poz. 612).*
18. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 sierpnia 2000 r. w sprawie regulaminu organizacyjnego Komitetu do Spraw Umów Offsetowych (Dz. U. Nr 66, poz. 793 ze zm.) – uchylone z dniem 15 września 2007 r..*
19. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 2007 r. w sprawie regulaminu organizacyjnego Komitetu do Spraw Umów Offsetowych (Dz. U. Nr 158, poz. 1107).*
20. *Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 13 grudnia 2007 r. w sprawie wykazu uzbrojenia i sprzętu wojskowego, którego zakup jest objęty obowiązkiem zawarcia umowy offsetowej (Dz. U. Nr 242, poz. 1775).*

Zdjęcie nr 7
KTO „Rosomak” 8x8

Źródło: www.wzms.pl

5.6. Wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Prezes Trybunału Konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej
6. Prezes Narodowego Banku Polskiego
7. Rzecznik Praw Obywatelskich
8. Sejmowa Komisja Finansów Publicznych
9. Sejmowa Komisja Gospodarki
10. Sejmowa Komisja do Spraw Kontroli Państwowej
11. Sejmowa Komisja Skarbu Państwa
12. Sejmowa Komisja Obrony Narodowej
13. Sejmowa Komisja Ustawodawcza
14. Senacka Komisja Gospodarki Narodowej
15. Senacka Komisja Obrony Narodowej
16. Wiceprezes Rady Ministrów – Minister Gospodarki
17. Minister Obrony Narodowej
18. Minister Skarbu Państwa
19. Szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego
20. Szef Centralnego Biura Antykorupcyjnego
21. Prezes Zarządu Bumar Sp. z o.o.
22. Wojskowe Zakłady Mechaniczne SA w Siemianowicach Śląskich

Zdjęcie nr 8
KTO „Rosomak” 8x8

5.7. Szczegółowe tabele i zestawienia liczbowe

(opracowanie własne NIK na podstawie danych z kontroli przeprowadzonej w MG)

5.7.1. Ewolucja ilości i wartości głównych zobowiązań offsetowych w ramach umowy z PATRIĄ

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba ZO	Wartość ZO (w mln euro)
I.	Oferta offsetowa z dnia 12.11.2002 r.		
	Offset bezpośredni	3	170
	Offset pośredni	2	100
	Offset ogółem	5	270
II.	Oferta offsetowa z dnia 31 stycznia 2003 r.		
	Offset bezpośredni	15	330
	Offset pośredni	13	493
	Offset ogółem	28	823
III.	Umowa offsetowa z dnia 1 lipca 2003 r.		
	Offset bezpośredni	7	309
	Offset pośredni	6	173
	Offset ogółem	13	482
IV.	Aneks Nr 1 z dnia 14 grudnia 2009 r.		
	Offset bezpośredni	4	358
	Offset pośredni	9	253
	Offset ogółem	13	611

5.7.2. Ewolucja ilości i wartości głównych zobowiązań offsetowych w ramach umowy z OTO MELARĄ

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba ZO	Wartość ZO (w mln euro)
I.	Oferta offsetowa z dnia 12.11.2002 r.		
	Offset bezpośredni	5	47
	Offset pośredni	3	80
	Offset ogółem	8	127
II.	Oferta offsetowa z dnia 31 stycznia 2003 r.		
	Offset bezpośredni	7	87
	Offset pośredni	2	124
	Offset ogółem	9	211
III.	Umowa offsetowa z dnia 1 lipca 2003 r.		
	Offset bezpośredni	18	189,5
	Offset pośredni	7	119
	Offset ogółem	25	308,5
IV.	Aneks Nr 1 z dnia 8 grudnia 2006 r.		
	Offset bezpośredni	3	166
	Offset pośredni	10	148
	Offset ogółem	13	314
V.	Aneks Nr 2 z dnia 23 grudnia 2008 r.		
	Offset bezpośredni	5	233,5
	Offset pośredni	9	132,5
	Offset ogółem	14	366

5.7.3. Struktura zobowiązań offsetowych zaliczonych na poczet umowy z PATRIĄ

Wyszczególnienie	Liczba ZO	Wartość ZO (w euro)
Offset bezpośredni	2	178 171 254
Offset pośredni	11	189 101 915
Offset ogółem	13	367 273 169

5.7.4. Struktura zobowiązań offsetowych zaliczonych na poczet umowy z OTO MELARĄ

Wyszczególnienie	Liczba ZO	Wartość ZO (w euro)
Offset bezpośredni	7	219 190 000
Offset pośredni	23	129 101 065
Offset ogółem	30	348 291 065

Zdjęcie nr 9
KTO „Rosomak” 8x8

Źródło: www.wzms.pl

5.7.5 . Bezpośrednie zobowiązania offsetowe zaliczone na poczet umowy z PATRIA

Lp.	Nr ZO	Nazwa offsetodawcy	Nazwa offsetobiorcy	Przedmiot zobowiązania offsetowego	Wartość offsetowa (tys. euro)	Uwagi
1.	1.A.1	PATRIA	WZM	Udzielenie przez offsetodawcę offsetobiorcy transferu technologii, licencji i know-how w celu uruchomienia produkcji KTO typu AMV 8x8 i AMV 6x6, obejmującego nieodpłatne przekazanie: kompletnej dokumentacji konstrukcyjnej i technologicznej oraz licencji, szkolenie przedstawicieli offsetobiorcy w zakładach PATRII w Finlandii, udostępnienie specjalistycznych narzędzi niezbędnych w procesie produkcji KTO oraz pomoc i doradztwo w jej organizacji i uruchomieniu w Polsce oraz tworzeniu bazy obsługi klienta.	168 614	W dniu 21.12.2006 r. ZO zostało zaliczone w wysokości niższej od wielkości deklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 15.11.2006 r.
2.	1.A.2	PATRIA	WZM	Zakupy przez offsetodawcę transporterów typu AMV 8x8 wyprodukowanych przez offsetobiorcę na bazie technologii otrzymanej w ramach ZO Nr 1.A.1. Eksport na rynki zagraniczne inne od przewidzianych w umowie licencyjnej zawartej pomiędzy PATRIĄ i WZM.	9 558	W dniu 19.05.2011 r. ZO zostało zaliczone w wysokości niższej od wielkości deklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 05.07.2010 r. uzupełnionym 14.09.2010 r.
RAZEM ZALICZONE BEZPOŚREDNIE ZO					178 172	

5.7.6. Pośrednie zobowiązania offsetowe zaliczone na poczet umowy z PATRIA

Lp.	Nr ZO	Nazwa offsetodawcy	Nazwa offsetobiorcy	Przedmiot zobowiązania offsetowego	Wartość offsetowa (tys. euro)	Uwagi
1.	12.2	Hutchison S.N.C. – Paryż, Francja zmieniona w dniu 14.12.2004 r. na Hutchison SA w Paryżu.	Hutchison Poland Sp. z o.o. w Żywcu	Inwestycje kapitałowe offsetodawcy u offsetobiorcy w produkcję wyrobów gumowych dla przemysłu motoryzacyjnego w 2004 r. (od stycznia do grudnia)	8 560	W dniu 19.08.2006 r. ZO zostało zaliczone w wysokości niższej od wielkości deklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 12.09.2005 r.
2.	12.3.	Hutchison S.N.C. – Paryż, Francja zmieniona w dniu 14.12.2004 r. na Hutchison SA w Paryżu.	Hutchison Poland Sp. z o.o. w Żywcu	Inwestycje kapitałowe offsetodawcy u offsetobiorcy w produkcję wyrobów gumowych dla przemysłu motoryzacyjnego w 2005 r.	25 640	W dniu 05.03.2007 r. ZO zostało zaliczone w wysokości niższej od wielkości deklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 20.07.2006 r. uzupełnionym 20.10.2006 r.
3.	13.1.	Spółki Grupy Timken w tym m.in. Timken Company w Canton (USA), Timken Europe Colmar Cedex (Francja). Pierwotny offsetodawca – ZF Friedrichshafen AG (Niemcy).	Timken Polska Sp. z o.o. w Sosnowcu	Zwiększenie przez offsetodawcę u offsetobiorcy zakupów łożysk wytwarzanych w okresie styczeń 2008 r. – grudzień 2009 r.	6 960	W dniu 26.07.2011 r. ZO zostało zaliczone w wysokości zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 17.03.2011 r.
4.	15B.1	Hutchison Group – Aneksem Nr 1 z dnia 14.12.2009 r. ograniczono zakres podmiotowy offsetodawcy do spółki Hutchison SA Paryż (Francja).	Hutchison Poland Sp. z o.o. w Żywcu	Zwiększenie przez offsetodawcę u offsetobiorcy zakupów wyrobów gumowych dla przemysłu motoryzacyjnego i innych branż w okresie od czerwca 2006 r. do grudnia 2009 r.	39 200	W dniu 08.03.2011 r. ZO zostało zaliczone w wysokości zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 27.09.2010 r.
5.	19A.7	Parker Hannifin Oy – Vantaa (Finlandia) – zmieniona w dniu 05.03.2007 r. na Parker Hannifin Corporation, w skład której wchodzi m.in. spółki (oddziały) z Niemiec i Wlk. Brytanii.	Parker Hannifin Sp. z o.o. z Warszawy	Zwiększenie przez offsetodawcę u offsetobiorcy zakupów hydraulicznych siłowej w 2006 r. (od stycznia do grudnia).	9 510	W dniu 23.08.2007 r. ZO zostało zaliczone w wysokości zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 31.05.2007 r.
6.	19A.8	Parker Hannifin Oy – Vantaa (Finlandia) – aktualnie Parker Hannifin Corporation (patrz j.w.)	Parker Hannifin Sp. z o.o. z Warszawy	Zwiększenie przez offsetodawcę u offsetobiorcy zakupów hydraulicznych siłowej w 2007 r. (od stycznia do grudnia).	19 080	W dniu 30.04.2009 r. ZO zostało zaliczone w wysokości zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 30.05.2008 r.

Lp.	Nr ZO	Nazwa offsetodawcy	Nazwa offsetobiorcy	Przedmiot zobowiązania offsetowego	Wartość offsetowa (tys. euro)	Uwagi
7.	19A.9	Parker Hannifin Oy – Vantaa (Finlandia) – aktualnie Parker Hannifin Corporation	Parker Hannifin Sp. z o.o. z Warszawy	Zwiększenie przez offsetodawcę u offsetobiorcy zakupów hydraulicznej siłowej w 2008 r. (od stycznia do grudnia).	24 450	W dniu 16.10.2009 r. ZO zostało zaliczone w wysokości zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 07.07.2009 r.
8.	19A.10	Parker Hannifin Oy – Vantaa (Finlandia) – aktualnie Parker Hannifin Corporation	Parker Hannifin Sp. z o.o. z Warszawy	Zwiększenie przez offsetodawcę u offsetobiorcy zakupów hydraulicznej siłowej w 2009 r. (od stycznia do grudnia).	12 272	W dniu 04.08.2010 r. ZO zostało zaliczone w wysokości zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 24.03.2010 r.
9.	24.A.3	Scania CV AB Szwecja	Scania Polska SA Stara Wieś zmieniona w dniu 14.12.2004 r. na Scania Production Słupsk SA	Zwiększenie przez offsetodawcę u offsetobiorcy zakupów autobusów, samochodów ciężarowych, silników i ich komponentów w 2003 r.	9 385	W dniu 30.09.2005 r. ZO zostało zaliczone w wysokości niższej od wielkości deklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 18.06.2005 r.
10.	24.A.4	Scania CV AB Szwecja	Scania Polska SA Stara Wieś zmieniona w dniu 14.12.2004 r. na Scania Production Słupsk SA	Zwiększenie przez offsetodawcę u offsetobiorcy zakupów autobusów, samochodów ciężarowych, silników i ich komponentów w 2004 r.	33 035	W dniu 30.09.2005 r. ZO zostało zaliczone w wysokości niższej od wielkości deklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 23.08.2005 r.
11.	79.1	Hispano-Suiza SA i wszystkie powiązane kapitałowo spółki z Grupy Safran	Hispano-Suiza Polska Sp. z o.o.	Wsparcie finansowe udzielone offsetobiorcy przez offsetodawcę w celu rozwoju produkcji systemów w przemyśle kosmicznym i lotniczym, w tym zakup nowych maszyn, w okresie od czerwca do grudnia 2009 r.	1 010	W dniu 23.02.2011 r. ZO zostało zaliczone w wysokości niższej od wielkości deklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 12.06.2010 r.
RAZEM ZALICZONE POŚREDNIE ZO					189 102	

5.7.7. Bezpośrednie zobowiązania offsetowe zaliczone na poczet umowy z OTO MELARA

Lp.	Nr ZO	Nazwa offsetodawcy	Nazwa offsetobiorcy	Przedmiot zobowiązania offsetowego	Wartość offsetowa (tys. euro)	Uwagi
1.	40.1	Nammo Raufoss AS Norwegia	ZM „Mesko” SA	Zawarcie i wykonanie przez offsetodawcę na rzecz offsetobiorcy umowy dotyczącej przeniesienia praw własności intelektualnej związanych z produkcją i marketingiem głowicy ćwiczebnej RA 82 70 mm do niekierowanych systemów rakietowych klasy powietrze ziemia.	48 000	W dniu 15.10.2007 r. ZO zostało zaliczone w wysokości zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 12.03.2007 r. uzupełnianego w dniach 12.07. oraz 24.08.2007 r.
2.	40.2	Nammo Raufoss AS Norwegia	ZM „Mesko” SA	Przeprowadzenie przez offsetodawcę, w związku z zawartą umową (ZO Nr 40.1), audytu technicznego offsetobiorcy oraz wykonanie czynności obejmujących m.in.: wsparcie restrukturyzacji infrastruktury, przekazanie danych dla potrzeb produkcji, przeprowadzenie szkoleń obejmujących nadzór nad produkcją oraz kontrolę jakości, nadzór nad uruchomieniem produkcji z wykorzystaniem udostępnionego know-how, dotyczącego produkcji tej głowicy, pomoc w usuwaniu usterek oraz w testowaniu procesu produkcyjnego po wykonaniu partii próbnej.	77 000	W dniu 25.04.2008 r. ZO zostało zaliczone w wysokości zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 19.12.2007 r.
3.	40.3	Nammo Raufoss AS Norwegia	ZM „Mesko” SA	Wsparcie finansowe udzielone offsetobiorcy przez offsetodawcę w postaci bezzwrotnego przekazania środków w celu modernizacji i restrukturyzacji, w zakresie niezbędnych dla uruchomienia produkcji będącej przedmiotem ZO.	1 430	W dniu 10.03.2008 r. ZO zostało zaliczone w wysokości zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 08.01.2008 r.
4.	40.4	Nammo Raufoss AS Norwegia	ZM „Mesko” SA	Wydanie przez offsetodawcę offsetobiorcy świadectwa certyfikowanego producenta oraz pomoc przy uzyskaniu przez ZM „Mesko” SA certyfikacji polskich organów potwierdzających możliwość produkcji głowicy.	360	W dniu 26.09.2008 r. ZO zostało zaliczone w wysokości zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 26.06.2008 r.
5.	41.1	OTO MELARA	WZM	Wykonanie umowy dotyczącej udzielenia przez offsetodawcę offsetobiorcy nieodpłatnego transferu nowoczesnej technologii produkcji elementów i zespołów oraz montażu produktu finalnego w postaci wieży HITFIST 30 mm. W ramach tego ZO przekazano pakiet danych technicznych (TDP), know-how oraz oprzyrządowanie i sprzęt do montażu wieży (dane dotyczące produkcji), wykaz narzędzi oraz wyposażenia do produkcji wieży.	30 400	W dniu 10.03.2008 r. ZO zostało zaliczone w wysokości niższej od zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 12.03.2007 r. złożonym przy piśmie z dnia 01.06.2007 r.

Lp.	Nr ZO	Nazwa offsetodawcy	Nazwa offsetobiorycy	Przedmiot zobowiązania offsetowego	Wartość offsetowa (tys. euro)	Uwagi
6.	48 A.1	OTO MELARA Kollsman Inc, New Hampshire, USA	PCO SA Bumar Sp. z o.o.	Udzielenie przez offsetodawcę offsetobiorycy nieodpłatnego transferu technologii produkcji wybranych elementów systemu celowniczego DNRS-288 oraz technologii montażu, integracji i testowania zintegrowanego systemu DNRS-288, obejmującego: transfer dokumentacji technicznej i know-how dotyczącej produkcji wybranych elementów, przeprowadzenie bezpłatnych szkoleń pracowników PCO z zakresu produkcji, nadzoru i kontroli jakości, nieodpłatne przekazanie wyposażenia i narzędzi umożliwiających uruchomienie produkcji oraz jej certyfikację poprzedzoną wykonaniem testów odbioru technicznego.	32 000	W dniu 02.11.2009 r. ZO zostało zaliczone w wysokości zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 04.03.2009 r.
7.	49 B.1	OTO MELARA Galileo Avionica, Firenze, Włochy	PCO SA Bumar Sp. z o.o.	Udzielenie przez offsetodawcę offsetobiorycy nieodpłatnego transferu technologii produkcji wybranych elementów kamery termowizyjnej drugiej generacji 288x4 do systemu celowniczego DNRS-288 oraz technologii montażu, integracji i testowania kamery, obejmującego: transfer dokumentacji technicznej i know-how dotyczącej produkcji wybranych elementów oraz nieodpłatne przekazanie dokumentacji technicznej dotyczącej końcowego montażu, integracji i testowania tej kamery i systemu celowniczego, przeprowadzenie bezpłatnych szkoleń pracowników PCO w zakresie przekazywanego know-how procesów produkcji, nadzoru i kontroli jakości, nieodpłatne przekazanie offsetobiorycy wyposażenia i narzędzi umożliwiających uruchomienie produkcji oraz jej certyfikację poprzedzoną wykonaniem testów odbioru technicznego.	30 000	W dniu 02.11.2009 r. ZO zostało zaliczone w wysokości zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 15.04.2009 r.
RAZEM ZALICZONE BEZPOŚREDNIE ZO					219 190	

5.7.8. Pośrednie zobowiązania offsetowe zaliczone na poczet umowy z OTO MELARA

Lp.	Nr ZO	Nazwa offsetodawcy	Nazwa offsetobiorcy	Przedmiot zobowiązania offsetowego	Wartość offsetowa (tys. euro)	Uwagi
1.	013.A.1	OTO MELARA	Sealift Poland Sp. z o.o. w Bydgoszczy	Zakup usług transportowych i ubezpieczenia towarów (wieże HITFIST 30 mm) przez offsetodawcę od offsetobiorcy.	91	W dniu 07.07.2006 r. ZO zostało zaliczone w wysokości niższej od zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 17.05.2006 r.
2.	013.A.2	OTO MELARA	Sealift Poland Sp. z o.o. w Bydgoszczy	Zakup usług transportowych i ubezpieczenia towarów (wieże HITFIST 30 mm) przez offsetodawcę od offsetobiorcy.	129	W dniu 15.10.2007 r. ZO zostało zaliczone w wysokości zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 10.07.2007 r.
3.	013.A.3	OTO MELARA	Sealift Poland Sp. z o.o. w Bydgoszczy	Zakup usług transportowych i ubezpieczenia towarów (wieże HITFIST 30 mm) przez offsetodawcę od offsetobiorcy.	57	W dniu 26.09.2008 r. ZO zostało zaliczone w wysokości niższej od zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 07.05.2008 r.
4.	015.A.1	GE Medical Systems, Florence, USA	Alstom Power Sp. z o.o. w Elblągu	Zakup przez offsetodawcę komponentów wyprodukowanych przez offsetobiorcę w 2003 r.	1 109	W dniu 30.12.2004 r. ZO zostało zaliczone w wysokości niższej od zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 05.11.2004 r.
5.	015.A.2	GE Medical Systems, Florence, USA	Alstom Power Sp. z o.o. w Elblągu	Zakup przez offsetodawcę komponentów wyprodukowanych przez offsetobiorcę w 2004 r.	1 289	W dniu 23.09.2005 r. ZO zostało zaliczone w wysokości niższej od zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 13.06.2005 r., który do MG wpłynął 30.06.2005 r.
6.	015.A.3	GE Medical Systems, Florence, USA	Alstom Power Sp. z o.o. w Elblągu	Zakup przez offsetodawcę komponentów wyprodukowanych przez offsetobiorcę w 2005 r.	1 942	W dniu 07.07.2006 r. ZO zostało zaliczone w wysokości zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 30.03.2006 r.

Lp.	Nr ZO	Nazwa offsetodawcy	Nazwa offsetobiorcy	Przedmiot zobowiązania offsetowego	Wartość offsetowa (tys. euro)	Uwagi
7.	015.A.4	GE Medical Systems, Florence, USA	Alstom Power Sp. z o.o. w Elblągu	Zakup przez offsetodawcę komponentów wyprodukowanych przez offsetobiorcę w 2006 r.	571	W dniu 16.04.2007 r. ZO zostało zaliczone w wysokości niższej od zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 01.03.2007 r.
8.	016.A.2	GE Transportation Systems, Erie, USA	Fabryka Urządzeń Okrętowych (FUO) Sp. z o.o. w Rumii	Zakup przez offsetodawcę komponentów wyprodukowanych przez offsetobiorcę w 2004 r.	3 512	W dniu 03.08.2005 r. ZO zostało zaliczone w wysokości zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 13.06.2005 r.
9.	017.A.1	GE Wind Energy Holsterferd, Salzbergen, Niemcy	Markos Sp. z o.o. Głobino (gmina Słupsk)	Zakup przez offsetodawcę komponentów wyprodukowanych przez offsetobiorcę w okresie do grudnia 2003 r.	1 055	W dniu 10.11.2004 r. ZO zostało zaliczone w wysokości niższej od zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 23.01.2004 r. uzupełnionym dnia 01.07.2004 r.
10.	017.A.2	GE Wind Energy Holsterferd, Salzbergen, Niemcy	Markos Sp. z o.o. Głobino (gmina Słupsk)	Zakup przez offsetodawcę komponentów wyprodukowanych przez offsetobiorcę w 2004 r.	4 639	W dniu 03.08.2005 r. ZO zostało zaliczone w wysokości niższej od zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 13.06.2005 r.
11.	017.A.3	GE Wind Energy Holsterferd, Salzbergen, Niemcy	Markos Sp. z o.o. Głobino (gmina Słupsk)	Zakup przez offsetodawcę komponentów wyprodukowanych przez offsetobiorcę w 2005 r.	3 906	W dniu 22.05.2006 r. ZO zostało zaliczone w wysokości niższej od zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 07.03.2006 r.
12.	018.A.3	GE Power Controls Hungary, Budapeszt, Węgry oraz spółki grupy kapitałowej	GE Power Controls Polska Sp. z o.o. w Kłodzku	Eksport produktów wytworzonych przez offsetobiorcę w 2005 r., realizowany na rzecz offsetodawcy.	11 329	W dniu 22.05.2006 r. ZO zostało zaliczone w wysokości zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 07.03.2006 r.

Lp.	Nr ZO	Nazwa offsetodawcy	Nazwa offsetobiorcy	Przedmiot zobowiązania offsetowego	Wartość offsetowa (tys. euro)	Uwagi
13.	018.A.4	GE Power Controls Hungary, Budapeszt, Węgry oraz spółki grupy kapitałowej	GE Power Controls Polska Sp. z o.o. w Kłodzku	Eksport produktów wytworzonych przez offsetobiorcę w 2006 r., realizowany na rzecz offsetodawcy.	21 135	W dniu 16.04.2007 r. ZO zostało zaliczone w wysokości zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 26.01.2007 r.
14.	018.A.5	GE Power Controls Hungary, Budapeszt, Węgry oraz spółki grupy kapitałowej	GE Power Controls Polska Sp. z o.o. w Kłodzku	Eksport produktów wytworzonych przez offsetobiorcę w 2007 r., realizowany na rzecz offsetodawcy.	14 336	W dniu 29.07.2008 r. ZO zostało zaliczone w wysokości niższej od zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 12.02.2008 r.
15.	021.A.1	Avio S. p. A., Torino, Włochy	Avio Polska Sp. z o.o. Bielsko-Biała	Zakup przez offsetodawcę łąpatek do turbin do silników dla lotnictwa cywilnego oraz podobnych zastosowań wyprodukowanych przez offsetobiorcę.	40 500	W dniu 15.10.2007 r. ZO zostało zaliczone w wysokości niższej od zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 07.05.2007 r.
16.	022.A.1	Avio S. p. A., Torino, Włochy	Avio Polska Sp. z o.o. Bielsko-Biała	Zakup przez offsetodawcę łąpatek do turbin do silników lotniczych wykorzystywanych także do zastosowań wyprodukowanych przez offsetobiorcę.	4 103	W dniu 30.10.2006 r. ZO zostało zaliczone w wysokości zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 08.05.2006 r.
17.	022.A.2	Avio S. p. A., Torino, Włochy	Avio Polska Sp. z o.o. Bielsko-Biała	Zakup w 2007 r. przez offsetodawcę łąpatek do turbin do silników lotniczych wykorzystywanych także do zastosowań wyprodukowanych przez offsetobiorcę.	2 744	W dniu 13.06.2008 r. ZO zostało zaliczone w wysokości zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 19.12.2007 r.
18.	022.A.3	Avio S. p. A., Torino, Włochy	Avio Polska Sp. z o.o. Bielsko-Biała	Zakup w 2008 r. przez offsetodawcę łąpatek do turbin do silników lotniczych wykorzystywanych także do zastosowań wyprodukowanych przez offsetobiorcę.	4 653	W dniu 26.09.2008 r. ZO zostało zaliczone w wysokości zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 04.06.2008 r. dostarczonym dnia 29.07.2008 r.

Lp.	Nr ZO	Nazwa offsetodawcy	Nazwa offsetobiorcy	Przedmiot zobowiązania offsetowego	Wartość offsetowa (tys. euro)	Uwagi
19.	34 A.1	Avio S. p. A., Torino, Włochy	Avio Polska Sp. z o.o. Bielsko-Biała	Zakup w 2007 r. przez offsetodawcę usług inżynierskich wykonywanych przez offsetobiorcę związanych z produkcją turbin stosowanych w przemyśle lotniczym.	2 208	Jak w przypadku ZO Nr 022.A.3.
20.	34 A.2	Avio S. p. A., Torino, Włochy	Avio Polska Sp. z o.o. Bielsko-Biała	Zakup w 2008 r. przez offsetodawcę usług inżynierskich wykonywanych przez offsetobiorcę związanych z produkcją turbin stosowanych w przemyśle lotniczym.	5 792, z których ostatecznie zaliczono 608 (patrz ZO 34 A.3), tj. wartość brakuącą do wartości umowy offsetowej	W dniu 04.05.2011 r. ZO zostało zaliczone w wysokości niższej od zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 03.04.2009 r. po korekcie z dnia 12.01.2010 r.
21.	34 A.3	Avio S. p. A., Torino, Włochy	Avio Polska Sp. z o.o. Bielsko-Biała	Zakup w 2009 r. przez offsetodawcę usług inżynierskich wykonywanych przez offsetobiorcę związanych z produkcją turbin stosowanych w przemyśle lotniczym.	608	Jak w przypadku ZO Nr 34 A.2.
22.	35 A.1	Avio S. p. A., Torino, Włochy	Avio Polska Sp. z o.o. Bielsko-Biała	Zakup w 2007 r. przez offsetodawcę prac inżynierskich wykonywanych przez offsetobiorcę związanych z produkcją skrzyń i przekładni stosowanych w przemyśle lotniczym.	2 608	W dniu 26.09.2008 r. ZO zostało zaliczone w wysokości zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 04.06.2008 r. dostarczonym dnia 29.07.2008 r.
23.	35 A.2	Avio S. p. A., Torino, Włochy	Avio Polska Sp. z o.o. Bielsko-Biała	Zakup w 2008 r. przez offsetodawcę prac inżynierskich wykonywanych przez offsetobiorcę związanych z produkcją skrzyń i przekładni stosowanych w przemyśle lotniczym.	1 392	W dniu 19.01.2010 r. ZO zostało zaliczone w wysokości niższej od zadeklarowanej przez zagranicznego dostawcę we wniosku z dnia 03.04.2009 r. otrzymanym przez MG 07.07.2009 r.
RAZEM ZALICZONE POŚREDNIE ZO					129 101	

5.7.9. Bezpośrednie zobowiązania offsetowe wycofane z umowy z PATRIA

Lp.	Nr ZO	Nazwa offsetodawcy	Nazwa offsetobiorycy	Przedmiot zobowiązania offsetowego	Wartość offsetowa (tys. euro)	Uwagi
1.	5	PATRIA	WZM	Transfer przez offsetodawcę na rzecz offsetobiorycy technologii, licencji i know-how do produkcji systemu wieżowego PML 12,7 poparty zamówieniami na eksport z jednoczesnym prawem eksportu na rynki trzecie (bez ograniczeń). Współpraca offsetobiorycy z PCO SA i ZM „Tarnów” SA. Zobowiązanie to składało się z czterech częściowych ZO, których termin realizacji przypadał na lata 2004–2008.	64 000	ZO zostało wycofane w związku z tym, że system PML 12,7 nie spełnił wymogów Sił Zbrojnych RP. Jednocześnie zagraniczny dostawca, na potrzeby fińskich sił zbrojnych, wybrał nowy system produkcji norweskiej
2.	57	PATRIA	OBRUM	Zakup przez offsetodawcę u offsetobiorycy projektu pojazdu do wykrywania min. Zobowiązanie to składało się z jednego zobowiązania częściowego, którego termin realizacji przypadał na lata 2004–2006.	420	Realizacja tego ZO stała się niemożliwa w związku z odejściem w ostatnich latach od koncepcji pojazdów saperskich na podwoziach czolgowych na rzecz podwozi kołowych.
3.	60	PATRIA	„Stomil-Poznań” SAo	Zakup przez offsetodawcę u offsetobiorycy różnego typu opon i produktów gumowych. Zobowiązanie to składało się z jednego zobowiązania częściowego, którego termin realizacji przypadał na lata 2003–2011.	6 000	ZO zostało wycofane, ponieważ jego realizacja nie została rozpoczęta. Nie doszło do zawarcia umowy skutkującej złożeniem przez PATRIĘ zamówień eksportowych na produkty oferowane przez „Stomil-Poznań” SA. Ponadto z odpowiedzi uzyskanych przez MON i WZM wynikało, że zestawy kołowe do KTO stanowiły element polonizacji w ramach umowy dostawy, co z kolei wykluczało ich przyjęcie jako przedmiotu ZO.
RAZEM WYCOFANE BEZPOŚREDNIE ZO					70 420	

5.7.10. Bezpośrednie zobowiązania offsetowe wycofane z umowy z OTO MELARA

Lp.	Nr ZO	Nazwa offsetodawcy	Nazwa offsetobiorcy	Przedmiot zobowiązania offsetowego	Wartość offsetowa (tys. euro)	Uwagi
1.	01A	OTO MELARA	WZM	Zakup przez offsetodawcę u offsetobiorcy komponentów do wieży HITFIST 25/30mm precyzyjne obrabianych skrawaniem. Zobowiązanie to składało się z trzech cząstkowych ZO, których termin realizacji przypadał na lata 2006–2012.	6 000	W chwili składania tych zakupowych ZO offsetodawca spodziewał się otrzymać zamówienie na druga serię pojazdów DARDO, będących na uzbrojeniu włoskich sił zbrojnych. Planowano, że części produkowane w WZM zostaną zakupione do realizacji tego programu. Cięcia w budżecie włoskich sił zbrojnych i anulowanie zakupów wpłynęło na sytuację firmy OTO MELARA. Wskazane anulowane zobowiązania (o łącznej wartości offsetowej 46 850 tys. euro) zrekompensowano nowym ZO
2.	01B	OTO MELARA	WZM	Zakup przez offsetodawcę u offsetobiorcy części elektrycznych i elektronicznych do wieży HITFIST 25/30mm. Zobowiązanie to składało się z trzech cząstkowych ZO, których termin realizacji przypadał na lata 2006–2012.	6 460	Nr 41 również dedykowanym WZM (o łącznej wartości offsetowej 36 900 tys. euro), składającym się z 6 cząstkowych ZO, których termin realizacji przypadał na lata 2006–2011.
3.	01C	OTO MELARA	WZM	Zakup przez offsetodawcę u offsetobiorcy balistycznych stopów aluminiowych i stali pancerniej obrabianej do wieży HITFIST 25/30mm. Zobowiązanie to składało się z trzech cząstkowych ZO, których termin realizacji przypadał na lata 2006–2012.	4 000	
4.	01D	OTO MELARA	WZM	Zakup przez offsetodawcę u offsetobiorcy spawanych balistycznych stopów aluminiowych do wieży HITFIST 25/30mm (o wartości offsetowej 10,8 mln EUR). Zobowiązanie to składało się z trzech cząstkowych ZO, których termin realizacji przypadał na lata 2006–2012.	10 800	
5.	01E	OTO MELARA	WZM	Zakup przez offsetodawcę u offsetobiorcy konstrukcji lekkich spawanych i obrabialnych do wieży HITFIST 25/30mm (o wartości offsetowej 19 mln EUR). Zobowiązanie to składało się z trzech cząstkowych ZO, których termin realizacji przypadał na lata 2006–2012.	19 040	
6.	11	OTO MELARA	WZM	Szkolenia związane z przekazaniem przez offsetodawcę offsetobiorcy technologii i know-how. Zobowiązanie to składało się z jednego cząstkowego ZO, którego termin realizacji przypadał na lata 2005.	550	

Lp.	Nr ZO	Nazwa offse- dawcy	Nazwa offsetobiorcy	Przedmiot zobowiązania offsetowego	Wartość offsetowa (tys. euro)	Uwagi
7.	04	ATK Gun Systems Company, USA	ZM „Tarnów” SA	Przekazanie przez offsetodawcę offsetobiorcy technologii, licencji i know-how, związanej z produkcją części działka MK 44 kal. 30. Zobowiązanie to składało się z jednego cząstkowego ZO, którego termin realizacji przypadał na lata 2004–2007.	12 880	Przy zawieraniu Aneksu Nr 1 zagraniczny dostawca wnioskował o usunięcie tych ZO, których realizacja nie została jeszcze rozpoczęta z powodów od niego niezależnych. W tym przypadku bariera okazała się wymagania formalno-prawne związane z transferem technologii z USA.
8.	05	OTO MELARA	ZM „Tarnów” SA	Nieodpłatny transfer przez offsetodawcę technologii i licencji obejmujący dokumentację techniczną Haubicy Juczej 105/14, na podstawie której miało nastąpić uruchomienie jej produkcji przez offsetobiorcę. Zobowiązanie to składało się z trzech cząstkowych ZO, których termin realizacji przypadał na lata 2004–2006.	12 350	Cały projekt obejmujący ZO Nr 05-07 (o łącznej wartości offsetowej 31 350 tys. euro) nie został zrealizowany, ponieważ w związku ze zmianą koncepcji walki w terenie górzystym przewidywane zapotrzebowanie na haubice juczne nie gwarantowało opłacalności przedsięwzięcia. Pismo offsetodawcy skierowane do offsetobiorcy potwierdziło, że zainteresowanie tym przedmiotem produkcji na rynkach trzecich było niewielkie, a sprzedaż mało perspektywiczna. W związku z wysokimi kosztami wdrożenia produkcji ZM „Tarnów” SA podjęła decyzję, że bez jednoznacznych gwarancji dostawcy zagranicznego co do przyszłych zamówień uruchomienie produkcji jest niezasadne. Ww. przyczyny spowodowały wyeliminowanie tego ZO przy okazji zawarcia Aneksu Nr 1.
9.	06	OTO MELARA	ZM „Tarnów” SA	Zakup przez offsetodawcę od offsetobiorcy komponentów Haubicy Juczej 105/14. Po przeszkoleniu przez OTO MELARĘ oraz po udzieleniu pomocy przy przekazywaniu dokumentacji technicznej i opisu technologii ZM „Tarnów” SA miały się stać dla offsetodawcy certyfikowanym dostawcą w zakresie produkcji tego uzbrojenia. Zobowiązanie to składało się z jednego cząstkowego ZO, którego termin realizacji przypadał na lata 2006–2007.	9 500	
10.	07	OTO MELARA	ZM „Tarnów” SA	J. W. Zobowiązanie to składało się z jednego cząstkowego ZO, którego termin realizacji przypadał na lata 2007–2009.	9 500	

Lp.	Nr ZO	Nazwa offse- dawcy	Nazwa offsetobiorcy	Przedmiot zobowiązania offsetowego	Wartość offsetowa (tys. euro)	Uwagi
11.	08	OTO MELARA	ZM „Dezamet” SA	Przekazanie offsetobiorcy przez offse- todawcę technologii obejmującej dokumentację techniczną amunicji 76 mm: typu HE-HOM (burząca wielofunkcyjna); typu TP-OM (burząca) oraz typu TP-OM (ćwiczebna). Zobowiązanie to składało się z 9 częściowych ZO, których termin realizacji przypadał na lata 2004–2007.	33 410	Cały projekt obejmujący ZO Nr 08-10 (o łącznej wartości offsetowej 53 410 tys. euro) nie został zrealizowany ponieważ offsetobiorca i offse- todawca uznali, że przy obecnym poziomie zapotrzebowania na amunicję 76 mm jej produkcja jest nieopłacalna.
12.	09	OTO MELARA	ZM „Dezamet” SA	Zakupy przez offse- todawcę od offsetobiorcy tej amunicji. ZM „Dezamet” SA miały się stać dla OTO MELARY certyfikowanym dostawcą w zakresie produkcji tego asortymentu. Zobowiązanie to składało się trzech częściowych ZO, których termin realizacji przypadał na lata 2008–2009.	10 000	Wobec zmian w prawie międzynarodowym, które przyjęło zasadę odejścia od stosowania amunicji burzącej typu HE-HOM oraz kasetowej, jako niezgodnej z zasadami humanitarnymi (już po terminie zawarcia umowy offsetowej), przy zawarciu Aneksu Nr 1 i Nr 2, OTO MELARA nie przedstawiła alternatywnych projektów związanych z produkcją specjalistycznej amunicji.
13.	10	OTO MELARA	ZM „Dezamet” SA	J. W. Zobowiązanie to składało się trzech zobowiązań częściowych, których termin realizacji przypadał na lata 2010–2012.	10 000	Kontrola realizacji ww. ZO wskazała, że projekt jest wykonywany przez inną firmę niż ta, która została określona jako offse- todawca (GE Engine Systems). Współpraca handlowa była już i jest realizowana obecnie poza offse- tem, z partnerem zagranicznym nie będącym offse- todawcą. Próba zmiany offse- todawcy dostawcy zagranicznego, dotycząca wprowadzenia do specyfikacji firmy właściwej firmy została złożona zbyt późno w stosunku do wykonywanej już realizacji.
14.	026	OTO MELARA GE Transporta- tion Systems, Erie, USA	WSK „PZL-Kalisz” SA	Zakup przez offse- todawcę komponentów do silników wysokoprężnych wytwarzanych przez offsetobiorcę. Dzięki szkoleniom i wsparciu technicznemu udzielonemu na podstawie nawiązanej współpracy offsetobiorca miał eksportować te części do silników diesla, stając się ich dostawcą dla zagranicznego producenta. Zobowiązanie to składało się trzech częściowych ZO, których termin realizacji przypadał na lata 2004–2007.	6 000	
RAZEM WYCOFANE BEZPOŚREDNIE ZO					150 490	

5.7.11. Bezpośrednie zobowiązania offsetowe nierealizowane w ramach umowy z PATRIA

Lp.	Nr ZO	Nazwa offsetodawcy	Nazwa offsetobiorcy	Przedmiot zobowiązania offsetowego	Wartość offsetowa (tys. euro)	Uwagi
1.	38A.1	PATRIA	WZM	<p>Sprzedaż eksportowa KTO 8x8 na inne rynki zbytu niż przewidywane w umowie licencyjnej z dnia 30.06.2003 r.</p> <p>Zobowiązanie to składa się z jednego częściowego ZO, którego termin realizacji przypada na okres czerwiec 2009 – grudzień 2012 r.</p>	120 000	<p>Zobowiązanie to zostało wprowadzone Aneksem Nr 1, na wniosek zagranicznego dostawcy, a przesłanką jego włączenia było wypełnienie warunku zgodnie którym wartość bezpośrednich ZO nie może być mniejsza o do połowy wartości umowy offsetowej.</p> <p>W ramach umowy z PATRIA wycofano szereg bezpośrednich ZO (patrz Zestawienie 5.7.9). PATRIA nie przystąpiła do wykonywania tego zobowiązania, proponując ostatnio jego zmianę.</p>
	55	PATRIA	HSW SA Zakład Zespołów Napędowych Sp. z o.o.	<p>Zakup, promocja i sprzedaż przez offsetodawcę różnych wyrobów metalowych, przekładni zębatach, kół zębatach oraz elementów skrzyń przekładniowych produkowanych przez offsetobiorcę.</p> <p>Zobowiązanie to składało się trzech częściowych ZO, których termin realizacji przypadał na lata 2004–2011.</p>	10 000	<p>Zobowiązanie to nie zostało rozpoczęte z uwagi na niekonkurencyjne ceny oferowane przez offsetobiorcę.</p> <p>Zagraniczny dostawca proponował wycofanie tego ZO i zastąpienie go innym.</p>
2.	55A.1	PATRIA	Grupa Kapitałowa HSW SA	<p>Zakup przez offsetodawcę maszyn budowlanych, uzbrojenia i innych produktów, jak m.in. zlecenie podwykonawstwa na konstrukcje stalowe, spawane i aluminiowe oraz na obróbkę różnych elementów konstrukcyjnych wytwarzanych przez offsetobiorcę, jak również na współpracy technicznej w projektach specjalnych rozwijanych przez Centrum Produkcji Wojskowej (CPW) HSW SA.</p> <p>Zobowiązanie to składa się jednego częściowego ZO, którego termin realizacji przypada na okres styczeń 2010 – marzec 2013.</p>	10 000	<p>Aneksem Nr 1, stosownie do rekomendacji KUO, zmodyfikowano przedmiot ZO oraz rozszerzono krąg offsetobiorców.</p> <p>Pomimo tego offsetodawca, w dalszym ciągu, nie przystąpił do jego realizacji.</p> <p>Z uwagi na zbyt wysokie ceny produktów oferowanych przez offsetobiorcę nie doszło do zawarcia konkretnych umów handlowych.</p>

Lp.	Nr ZO	Nazwa offse- dawcy	Nazwa offsetobiorcy	Przedmiot zobowiązania offsetowego	Wartość offsetowa (tys. euro)	Uwagi
3.	58A	PATRIA	PHZ Bumar Sp. z o.o.	Zobowiązanie kompensacyjne. Zakupy sprzętu wojskowego od offsetobiorcy dokonywane przez offsetodawcę (Finlandie) w latach 2004–2011. Zobowiązanie to składało się jednego cząstkowego ZO, którego termin realizacji przypadał na lata 2004–2006.	46 000	Realizacja tego zobowiązania nie została rozpoczęta i zagraniczny dostawca planował jego wycofanie. Przedmiot ZO, obejmujący m.in. eksport amunicji kasetowej, nie był możliwy do realizacji, ponieważ jej użycie jest aktualnie zabronione w większości krajów.
	58A.1	PATRIA	Spółki Grupy Bumar	Zakupy uzbrojenia, sprzętu wojskowego i/lub innych wyrobów wytwarzanych przez Spółki w Grupy Bumar. Zobowiązanie to składa się z trzech cząstkowych ZO, których termin realizacji przypada na okres styczeń 2010 – marzec 2013.	40 000	Aneksem Nr 1, stosownie do rekomendacji KIU, zmodyfikowano przedmiot ZO, jego wartość, harmonogram wykonania oraz rozszerzono krąg offsetobiorców. Pomimo tego offsetodawca, w dalszym ciągu, nie przystąpił do jego realizacji. Wystąpił nawet z wnioskiem o jego zmianę, na co KIU nie wyraził zgody.
RAZEM NIEREALIZOWANE BEZPOŚREDNIE ZO					170 000	

5.7.12. Podstawowe dane techniczne KTO „ROSOMAK” (na podstawie informacji ze strony internetowej producenta)

Wymiary:

- długość 7,70 m
- wysokość kadłuba (nominalna) 2,30 m
- szerokość 2,80 m
- rozstaw kół 2,50 m

Masa:

- 16 000 – 26 000 kg
- zachowuje pływalność przy masie do 22 500 kg

Osiągi:

- współczynnik mocy jednostkowej 16 - 20 kW/t
- prędkość maksymalna po drodze 120 km /h
- prędkość maksymalna pływania 10 km /h
- zdolność pokonywania wzniesień 60 %
- maksymalny przechył boczny 30 %
- pokonywanie przeszkody pionowej 0,7 m
- pokonywanie rowów 2,0 m
- głębokość brodzenia 1,5 m
- zasięg operacyjny 600 km

Odporność balistyczna:

- system modułowej ochrony balistycznej do 30 mm APFSDS zgodnie z wymaganiami klienta.

Silnik:

- moc max 360 kW
- moment obrotowy max 1970 Nm

Skrzynia biegów:

- automatyczna 7 + 1

Układ napędowy:

- napęd na osie wszystkie koła napędzane
- opony 14.000 R 20 z centralnym układem pompowania pozwalającym na płynne dostosowanie ciśnienia podczas jazdy do warunków terenowych i wkładkami do jazdy po przestrzeleniu opony
- hamulce hydrauliczne

Zawieszenie:

- niezależne na wszystkie koła
- resorowanie hydropneumatyczne z opcją do regulacji wysokości zawieszenia

Uzbrojenie:

- Różnorodne typy systemów wieżowych z uzbrojeniem kalibru 7,62 - 120 mm w wersji Bojowego Wozu Piechoty pojazd wyposażony jest w wieżę 30 mm HITFIST

5.7.13. Podstawowe parametry systemu wieżowego HITFIST 30 mm (na podstawie informacji ze strony internetowej producenta)

Załoga:

- 2 osobowa (Dowódca i Działonowy)

Uzbrojenie:

- główne: 1 x 30 mm armata BUSHMASTER
- sprzężone: 1 x 7,62 x 51 mm UKM 2000C
- wyrzutnie granatów dymnych 6 szt.

Sterowanie:

- poziome N x 360o ciągle
- kąt podniesienia armaty -5o do +60o z mechanicznymi i elektrycznymi zabezpieczeniami skrajnych położeń

Urządzenia optyczne:

- 8 peryskopów zaopatrzonych w przełącznik do nakierowania osi armaty z aktualną osią peryskopu,
- celownik dziennie / nocny

Zasilanie elektryczne:

- 28V DC zgodnie z MIL-STD-1275A (AT)

Masa całkowita:

- 2900 kg (ładowność bojowa)